UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte Et Statv Religionis

Qvo Qvid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in specie, De Religione Societatis Jesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Octavvs. De mediis, quibus ad propriam pefectionem acquirendam Societas vtitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-93501

Visual Library

LIBER OCTAVVS.

De mediis, quibus ad propriam perfectionem acquirendam Societas vtitur.

EXplicatis votis omnib⁹ Societatis, & variis perſonarũ ordinibus, qui ex eis oriuntur, dicendum ſequitur de actibus, ſeu miniſteriis, in quibus perſonæ Societatis exerceri, & occupari debent. Ordinatur autem hæc religio, vt vidimus, primò quidẽ ac per ſe, ad ſuorum membrorum ſpiritualem perfectionem, deinde verò proximorum: & ideo priuſquam de miniſteriis erga proximos dicamus; de mediis, quibus ipſa religio in ſe, & in ſuis membris ſpiritualiter perficitur, dicendum eſt; hæc autem media quædam ſunt merè interna; per quæ anima immediatè coniungitur Deo dum æterna meditatur, conſcientiam recognoſcit, & in interioribus actibus virtutum omnium verſatur; alia ſunt externa, quæ ſubdiſtingui poſſunt, in ea, quæ per ſeſe, & ex opere operato animam ſanctificant, vt ſunt ſacrificium, & ſacramenta, & in ea, quæ ex opere operantis, vt ſunt exteriores exercitationes virtutum. De his ergo omnibus ex profeſſo dicendum eſt, & diſtinctius explicabimus aliqua, quę in primo lib. cap. 5. & 6. tacta ſunt, quæ verò à c. 7. & deinceps ſufficienter tractactata ſunt, hic omittuntur.

CAPVT I.

An, & quantum debeant religioſi Societatis ex vi ſui inſtituti mentalibus exercitiis vacare.

I. *1. Aſſertio Mentalia exercitia nõ ſunt ſub præcepto rigoroſo. Eius ratio.*

QVoniam duplex eſt obligatio, alia rigoroſa, & præcepti: alia regulæ religioſæ, ac perfectionis, in toto hoc libro obligationem poſteriori modo ſumimus; quia ſupponimus, quod etiam lib. 4. cap. 12. n. 13. attigimus, regulam Societatis non inducere rigoroſam obligationem: vbi autem ex alio capite oriri potuerit, id ſpecialiter adnotabimus. In præſenti ergo conſtat primò, mentalia exercitia, quæ ſunt conſcientiæ examinatio, meditatio, contemplatio, & in vniuerſum mentalis oratio, nõ cadere ſub obligationem rigoroſam non ſolùm propter rationem dictam, ſed etiam quia humanum præceptum non fertur per ſe in huiuſmodi actus: quia vel non poteſt, vt lib. 4. de legib. cap. 12. docuimus; vel licet poſsit mediante voto obedientiæ, certè non expedit propter periculum maioris mali; & circa hoc videri poſſunt quæ in tract. 4. libr. 2. de oratione mentali c. 4. diximus. Dico autem *per ſe*, quia ratione alterius actus exterioris interdũ præcipi poteſt vt in præſenti recogitatio peccatorum, vel examinatio conſcientiæ poteſt præcipi ratione confeſsionis; tunc verò ſolùm eo præcepto præcipitur, quo ipſa confeſsio, dę quo infrà in c. 4. dicemus. Poteſt etiam interdum aliqua exterior actio, vel otium, præcipi propter hos interiores actus, vt ſi præcipiatur lectio propter meditationem, vel vacatio ab ſtudio propter contemplationem. Sed tũc etiam non præcipitur rigoroſius actio vel emiſsio exterior, quàm interior meditatio: cùm ergo hæc rigoroſè non præcipiatur, nec cætera etiam, quę ad ipſam ordinantur.

II. *2. Aſſertio, ſunt tamen ſub regula.*

Secundò verò dicendum eſt, religioſos Societatis, ex vi ſuæ regulæ teneri ad exercendos huiuſmodi actus temporibus præſcriptis: ſic enim non repugnat actus, etiam mentales, cadere ſub regulam religioſam cùm illius profeſsio, & aſſumptio voluntaria ſit, ſicut in voto obedientiæ in citato c. 12. lib. 4. expoſuimus. Probatur ergo aſſertio ex 3. p. conſt. c. 1. §. 20. *Omnes ſuum tempus rebus ſpiritualibus impendant, & deuotioni quærendæ pro menſura diuinæ gratiæ ſibi communicandæ inſiſtant.* Quæ verba habentur etiam in reg. 21. ex generalibus, & ſimilia reg. 1. ex communibus, quam infrà à n. 4. expendemus. Vbi etiam declarabimus, quod, & quãtum hoc tempus ſit, quod etiam attigimus ſuprà in lib. 1. cap. 6. numer. 4. Solùm hîc addendum eſt ab hac obligatione nullos excipi etiam profeſſos, & quibuſuis miniſteriis occupatos. Nam regula generalis, nec exceptionem vllam facit, quia reuera nec neceſſaria, nec rationabilis erat: vbi enim neceſſaria eſt, non omittitur, vt videre licet in regula 4. ex communibus, cum ſimilibus. Quin potiùs de profeſsis ſignatim dicitur 6. p. conſt. c. 3. §. 3. debere in domibus eam partem regularum obſeruare, quæ illis communis eſt: conſtat autem hanc partem mentalium exercitiorum maximè conuenientem eſſe eorum ſtatui, & conditioni: adſtringuntur ergo omnes eadem regula, & ita poſtea in 4. congreg. decret. 16. vel can. 11. ſtabilitum fuit.

Probatur ex conſt. *Hæc aſſertio valet etiam in profeſſis.*

III. *Obiectio contra numerum dicta de profeſſis.*

Dices in 6. p. conſtit. c. 3. §. 1. de profeſsis dicitur, nullam eis regulam prę̨ſcribi, quoàd ſpiritualia hęc exercitia, eo quòd certum ducatur eos viros ſpirituales futuros, & qui ſic in via Chriſti D. profecerint: vt in ea currere poſsint. Hoc autem ita intelligendum eſt, vt eis non intelligatur per regulã prohibitum, quin vltra tempora ſpiritualibus exercitiis omnibus definita, poſsint aliquid addere: imò in ea conſtitutione tacitè admonentur, vt id faciãt, quantum *diſcreta charitas vnicuique dictauerit*, & adhibito conſilio confeſſoris. Igitur profeſsi ex vi regulæ non limitantur ad ſola opera religionis, ac diuini cultus, quæ pro tota communitate Societatis præſcripta ſunt: & in hoc ſenſu dicitur eis non præſcribi regulam circa hæc opera, non quia non obligentur generali regula, ſed quia per illam non prohibentur, quo minus aliquid addant: quin potius ab eis hoc deſideratur, & ſperatur: in hoc enim quod addendum eſt, non præſcribitur regula, quia non poteſt eſſe vniformis, cum nec vires omnium eædem ſint, nec occupationes, &c. Hæc eſt ergo differentia inter profeſſos, & ſcholares Societatis, quòd ſcholaribus ita ſunt definita ſpiritualia exerci-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

exercitia & tempora eorum 4.p.conſtit.cap.4. & in Congreg.1.generali decreto 97.& in 2.decreto 29.& in 4. decreto 5.& can. 6. vt ſine facultate ſuperiorũ nihil eis addere poſsint:quod meritò ita pręſcriptũ eſt; tum propter ſtudiorum labores, tum etiam, quia in eo ſtatu,nondum ſupponuntur adeò in rebus ſpiritualibus exercitati, vt hoc illorum arbitrio committendum ſit; at verò profeſsi non habent ex regula illam prohibitionem, ſed potius generalem licentiam, vel etiam exhortationem, vt frequentiùs in his ſpiritualibus operibus exerceantur, quia eorum miniſteria, & ſtatus hoc requirunt. Vide Bon.in ſpec.diſciplin.c.13. citatur etiam ſimilis doctrina reuelata Pachomio Abbati ab Angelo ſibi ręgulam tradente, apud Pallad. in hiſtor. c.38.quem locum inuenire non potui, nec in Pallad.tomo 7.Bibliæ,nec in vita Pachomij apud Sur. tomo 3.

IV.
De exercitio examinandi conſcientiã.

Vt autem hoc magis explicetur, operæpretium erit ad particularia opera,quæ in hoc genere Societas exercet,deſcendere; ſunt enim tria genera horũ operum,ſcilicet examinatio conſcientiæ,lectio ſpiritualis,oratio mentalis,ſub qua meditatio,& contemplatio comprehenduntur; de quibus prædictæ regulæ loquuntur. Regula prima ex communibus, & in dict.c.3.6.p.conſtit.§.2.ibi, *orandi, meditandi, & legendi*, & §. 11. *vtantur quotidie ſuæ conſcientiæ examinatione*, & p.4.c.4.§.3.additur vt bis fiat. Itaq; quod ad primum exercitium examinandi conſcientiam pertinet, tenentur noſtri religioſi ex regula bis in die,meridie ſcilicet, & noctu, vtroque in tempore per quadrantẽ id præſtare; neque circa hoc aliquid ſpecialiter annotandum hîc occurrit. nam quæ de hoc examine dici poſſunt, commodius lib. ſequenti,tractando de exercitiis ſpiritualibus, explicabimus, vbi etiam de alio examine quod in Societate fieri conſueuit,& *particulare* vocatur, aliquid addemus.

Ribadan. in vit. S. Ign. lib.5.c.1.

V.
De exercitio lectionis ſpiritu, & præparatione ad orandum.

Quod verò ſpectat ad ſecundum, lectio ſpiritualis in hoc ſtatu maximè neceſſaria eſt, tum propter meditationem. Nam, vt Bernardus tract. præced. lib.1. cap.5. num.15.relatus,dixit,meditatio ſine lectione errori expoſita eſt; tum propter ſpiritualem fructum,quem ipſa per ſeſe ſolet afferre, quia, & ad illuminandum intellectum,& ad accendendum affectum valde vtilis eſt; tum denique propter alios. Nam cùm noſtri religioſi proximos debeãt, ad virtutem excitare, eoſque inſtruere, & interdum etiam in ſpiritualibus dirigere,neceſſe eſt, vt Doctores ſacros euoluant,à quibus lumẽ accipiant. Sciẽdum eſt enim huiuſmodi dilectionem interdum ad proprium.interdum ad aliorum profectum ordinari, & vtramque eſſe in hoc ſtatu neceſſariam, priorem tamen fructum eſſe præcipuè intentum in hac parte,vbi ſpiritualis lectio commendatur,tanquam exercitium vitę contemplatiuæ ad propriam ſpiritualem perfectionem ordinatum. Non repugnat tamen, imò ad perfectionem, & induſtriam legentis pertinet, ad vtrumque finem hoc opus ordinare.Hoc verò prouectiorum eſt, & maximè cõuenit profeſsis Societatis, ratione ſui ſtatus: nam ita debent incumbere propriæ perfectioni, vt aliis etiam conſulant,& è conuerſo: vnde ſi eadem actio poſsit eſſe vtilis ad vtrumque finem, perfectior erit,cæteris paribus, ſi ad vtrumque referatur. Nihilominus tamen,viris etiam perfectis,lectio ſpiritualis aliquando ſpecialiter ſumenda eſt propter affectum potius excitandum,quàm propter ſtudiũ, & ideo vtrumque diſtincte commendatur omnibus, etiam profeſsis, & viris quantumcunque perfectis,ſcilicet, & ſtudiũ ſacrarum literarum, & ſpiritualis lectio, quæ & in 1.regula ex communibus præcipitur,& eidem horæ quadrãs in ſingulos dies à 7.congr.deſignatur in can.5. De illius verò neceſſitate multa docent, qui id argumentum peculiariter aſſumpſerunt,nominatim Puerite tract.2. Alphonſus Rodrig.1.p.tract.5.cap.28.Paz tom.1.l.2.p.4.c.31.& tom.2.l.3.p.5.c.2.

VI.
De exercitio mentalis orationis.

Præter hæc verò neceſſaria eſt etiam in hoc ſtatu frequens,&aſsidua mentalis oratio:quia non ſolùm neceſſarium medium eſt ad propriam perfectionem acquirendam, & ad fructuoſe laborandũ in vinea Domini; ſed etiam aliqua ex parte, finis eſt huius religioſæ vitæ, quæ non ſolum actiua eſt, ſed ſed etiam contemplatiua, vt ſuprà lib.1. c.6. diximus. Vnde cùm hoc exercitium toti Societati ſit maximè neceſſarium,quo gradus profeſſorum cẽſetur eſſe perfectior, eo magis illud participare debet,& otium contemplationis;ita tamen, vt miniſteria erga proximos non impediat, ſed potius iuuet ac promoueat.Atque hæc eſt regula quam conſtitutiones indicant, vt ea vtantur profeſsi ad vacandum contemplationi, nimirum *quantum commodè potuerint, non reliquendo ea miniſteria erga proximos, quæ charitas aut obedientia poſtulauerint*; quæ fuit regula præſcripta ab Auguſt.19.de ciuit.c 19.dicente, *Negotium iuſtum ſuſcipit neceſsitas charitatis, quam ſarcinam, ſi nullus imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum eſt veritati: ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſsitatem*;& ſubdit verba noſtris religioſis & præſertim profeſsis maximè conſideranda;*ſed nec ſic omnimoda veritatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur illa ſuauitas,& opprimat iſta neceſsitas.* Significat enim his verbis Auguſtinus,etiam his,quibus ex neceſsitate muneris, vel ſtatus incumbit cura proximorum neceſſarium omnino eſſe,ſuis temporibus contemplationi vacare.

VII.
Huic exercitio non ſatisfit niſi peculiare tempus impendendo.

Nec ſatisfaciet quiſpiam ſuæ obligationi,etiamſi dicat,in ipſis operibus, & ſpiritualibus miniſteriis non omnino relinqui interiorem mentis conſiderationem,& intentionem, ac recurſum ad Deum. Quanquam enim hoc prætermittendum non ſit, & in eo magna ex parte præceptum, vel conſilium orationis impleatur,iuxta doctrinam Baſilij in reg. 5.ex fuſioribus, nemo tamen debet (vt idem ſanctus ſubiungit)ea occaſione præſcripta tempora ad vacãdum orationi,vel meditationi negligere; quia ſine hoc adminiculo, neque attentio ad Deum in aliis operibus, nec feruor deuotionis poterit conſeruari;& ideo D.Tho.2.2.q.188.a.8.cum dixiſſet ſolitudinem cõgruere religionibus profitentibus vitam contemplatiuam,non verò illis,quæ ordinantur ad opera vitæ actiuæ, ſiue ſpiritualia, ſiue corporalia,ſubdit,*Niſi fortè ad tempus exemplo Chriſti, qui, vt dicitur Lucæ 6.Exiit in montem ſolus orare, & erat pernoctans in oratione Dei*,de quo exemplo agimus to.2.in 3.p.diſp.29.ſect.1.

VIII.
Id tempus deſignatur pro ſingulis diebus & annis.

Id tempus deſignatur tum ſingulis diebus per horam,tum ſingulis annis per 8.vel 10.dies.Duobus autem modis poteſt hoc intelligi; primò vt ſingulis diebus tempus aliquod huic ſolitudini deputetur. Secundò vt interdum per plures dies actiua vita intermittatur, omniſque communicatio cum hominibus omittatur, vt ſoli Deo vacetur. Et vtriuſque modi exemplum nobis præbuit Chriſtus; & vtrumque imitari debent religioſi Societatis ex vi ſuæ regulæ,& receptæ conſuetudinis:nam & ſingulis diebus ſtatutis temporibus ſe colligere, & ſoli Deo vacare debent per horam integram, vt in 4. Congreg.generali can.6.retinetur, ac etiam denuo ſtabilitur.Nec id tempus,niſi graui de cauſa, abrũpendum decernitur in 7. congreg. decreto 21.nu. 2. & aliquando etiam per aliquot anni dies (quos decem vel octo deſignat ſextra Congregatio can. 9. in ſingulos annos,& in 7.can. 4. magis adſtringitur) ab exteriori actione omnino ceſſare, & in ſola interiori vita ſe exercere,vt in illa 7. Congregatione, & decreto in n. 4. iterum inculcatur,& in ſequenti libro

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

libro c.7 latiùs dicemus. Nam, vt actio poſtea efficacior ſit, hoc otium neceſſarium eſt, quia hoc negotium ſpirituale, opere primum, ſeu exemplo, deinde ſermone, ſeu prędicatione perficitur: neutrum autem eorum efficaciam habebit, niſi eam promereatur oratio, vt dixit Bernardus epiſt. 201. ad Balduinum Abbatem.

CAPVT II.

Vtrùm religioſi Societatis ad aliquas orationes vocales ex vi ſui inſtituti teneantur?

I. *Prima aſſertio bimembris.*

QVoniam vocalis oratio cum mentali proximè coniuncta eſt, vt facile intelligi poteſt ex iis quę initio libri 3. de oratione vocali ſcripſimus, de illa conſequenter dicendum eſt, breuiterque poterit expediri, ſuppoſita diſtinctione data initio ca. præcedentis de obligatione, vel præcepti rigoroſi, vel ſolius regulæ. Dicendum eſt enim, nec ex rigoroſa pręcepti obligatione, neq; ex regula ſpecialiter ad orationē vocalē obligari ſingulos religioſos Societatis. Suppono ſermonē eſſe de his religioſis ex eo capite, quod religioſi ſint, nam ſi ſint in ſacris conſtituti, clarum eſt teneri illo titulo ad officium canonicum recitandum; ſed illa obligatio accidentaria eſt religioni: ſic ergo facilis eſt ratio vtriuſque partis. Prioris quidem, quia nullum eſt principium, nec fundamentum talis obligationis: nam ſi ad aliquam orationem vocalem obligarentur noſtri religioſi, vel eſſet ex communi ratione ſtatus religioſi, vel ex propria & ſpeciali. Hoc ſecundum dici non poteſt, quia conſtitutiones Societatis non inducunt talem obligationem, vt ſæpe monuimus. De primo autem patet, quia ex illo titulo ſolet oriri in aliis religioſis obligatio tantùm recitandi officiū canonicum, idque ex obligatione in ſola conſuetudine fundata, vt tract. 4. lib. 4. de horis canon. c. 17. numer. 6. tradidimus; hæc autem in noſtris religioſis locum non habet. Quod quidem de coadiutoribus temporalibus eſt per ſe notum, quia non eſt obligatio, ſuo muneri conſentanea: vnde nec in aliis religionibus profeſsi laici, ſeu conuerſi ad hoc obligantur, vt ibidem in n. 2. notauimus, & à fortiori neque nouitij. De ſcholaribus verò expreſſe dicitur in 4. p. Conſtit. c. 4. in declaratione lit. B. *ad dicendum officium diuinum non tenentur.* Profeſsi verò & coadiutores ſpirituales ſemper ſunt Sacerdotes, & ideo tituli ſacerdotis tenebuntur. An verò ſi qui ſunt profeſsi non ordinati in ſacris, obligentur, ſtatim dicam.

II. Circa alteram partem ad obligationem regulæ pertinentem, aduertendum eſt, ſolum obligari noſtrum religioſum ex vi conſtitutionum, ad expendendum quotidie vnius horæ tempus in oratione, præter Miſſam, & præter officium canonicum, ſi illud alias ex obligatione recitauerit; & præter examina conſcientię; licèt enim hoc poſtremum in Cōſtitutionibus nō contineatur, ſicut etiam in 1. Congregatione, can. 94. notatum fuit, additum eſt ab ipſa Societate, & perpetua conſuetudine ſeruatum à tempore ſecundæ Congregationis & ſpecialiter in 4. decreto 3. fuit confirmatum. Illius autem horæ tempus ex vi conſtitutionum, non ita mentali orationi deſtinatur, vt non poſsit in eo vel Roſarium, vel officium B. Virginis recitari, pro deuotione vel maiori fructu orantium, vt declaratur 4. p. Conſtit. c 4. §. 3. & 4. & lit B. &c. & in dict. can. 3. Congregationis 4. generalis, licèt dicatur, *vt omnino retineatur conſuetudo orandi per horam integram,* &c. non tamē declaratur, vt illa oratio tota mentalis ſit. Nihilominus tamen praxis, & conſuetudo Societatis declarauit, vt illa hora matutina tota orationi mentali, ſeu meditationi, & contemplationi tribuatur, atque ita hoc cēſeri debet ius ordinarium Societatis, à quo ſine ſuperioris facultate, ſeu commutatione diſcedere non licet. Vnde pia, ac ferè generali conſuetudine introductum eſt, vt omnes, præſertim non Sacerdotes, vltra integram horam mentalis orationis, Virginis officium, aut Roſarium recitēt, ſuum proprium tempus huic deuotioni tribuendo, à qua conſuetudine, qui diſcrepat ſatis imperfectè agit, etſi in decreto 102. ſextæ Congregationis propriæ regulæ obligatio non ſit poſita.

Vocalis oratio intra horam quotidiana ora-

…tionis non ſit abſque ſpeciali licentia.

III. *Secunda aſſertio negatiua quoad communitatem.*

Hæc autem omnia de priuatis orationibus & perſonalibus obligationibus procedūt, vt in aſſertione tetigimus: iam de oratione publica & cōmuni: dicendum ſecundò nullam eſſe in Societate certi temporis obligationem, vbi occurrebat quæſtio de choro, cur Societas illum nō profiteatur; ſed hæc ſatis tractata eſt lib. 1. cap. 8. & ideo plura hic dicere neceſſe non eſt. De Litaniis etiam dubitari poteſt quia videtur eſſe antiqua conſuetudo Societatis, vt à tota communitate quotidie in domibus & collegiis dicantur: ergo erit etiam ſub obligatione: dicendum eſt autem inprimis hanc orationem, etiāſi pia & ſancta ſit, nulla conſtitutione, vel regula eſſe præſcriptam. Deinde dicitur, non ita eſſe conſuetudine receptam, vt præcepti obligationem inducat, tum quia exiſtimo nullam conſuetudinem Societatis propriam, & ſpecialem habere hanc vim, nec ſub hoc genere obligationis poſſe introduci, quia eſt contra expreſſam conſtitutionem 6. p. c. 5. ibi, *Viſum eſt nobis in Domino nullam conſtitutionem, declarationē, vel ordinem vllum viuendi poſſe obligationem, ad peccatum mortale, aut veniale inducere,* nam ſub illa particula, *ordinem viuendi*, conſuetudines omnes comprehendi cenſeo; non ergo poteſt conſuetudo obligationem illi conſtitutioni repugnantem inducere; nam eo ipſo non eſſet noſtris hominibus pia, nec religioſa conſuetudo, vtpote conſtitutioni repugnans, tum etiā, quia illa non eſt propria conſuetudo inducens obligationem, ſeu ex obligatione introducta, quia conſtat ex ſpeciali aliqua ordinatione præpoſiti generalis inchoatam fuiſſe, & ex eadē continuari ſemper, nec in ea maiorem obligationem agnoſci, quā in ipſa ordinatione, in qua fundatur: illa autem nó inducit obligationem præcepti, ſed obediētiæ ſimplicis, vt aliàs diximus. Quamdiu ergo illa volūtas ſuperiorum durauerit, tenebitur Societas litanias recitare, eo modo quo tenetur alias ſimplices obedientias implere, non tamen arctiori obligatione, nec diuturniori tempore, ſed ceſſante illa voluntate, ceſſabit etiam illa qualiſcunque obligatio.

Dubium de litaniis, quæ recitantur à cōmunitate.

Vſus, quamuis pius, non præualet contra conſtitutionem.

IV. *Quando obligat litania communitatem, non tenetur ſimpliciter ſingulus priuatim.*

De qua obligatione ſciendum eſt, eo ipſo quòd obligat communitatem, obligare etiam ſingulos eodem genere obligationis, & nō maiori, vt illi publicæ, & communi orationi adſiſtant: quia nō poſſet aliter obligari communitas, cum non poſsit oratio illa à cōmunitate fieri, niſi ad eam ſinguli cōueniant, vt in ſimili diximus tractat. 4. li. 4 de horis canon. c. 10. n. 9. nihilominus ſi quis abſit ab illa oratione communi, non obligatur etiam illo ſimplici modo ad litaniam priuatim & per ſe recitandam. Quod quidem eſt certum, ſi debito modo & iuſto impedimēto, vel ex ſuperioris facultate abſit, quia tunc nulla relinquitur ratio obligationis, quia non tenebatur litaniam per ſe dicere, ſed cum cōmunitate, & ab hac obligatione ſimpliciter excuſatus fuit. Veruntamen idem cenſeo etiamſi contra obedientiæ obligationem non adfuerit: quia licèt imperfectè egerit, tamen iam eſt tranſacta occaſio, & materia illius obligationis, ſeu obedientiæ, nec tenetur aliā loco illius ſubſtituere, quæ nullo modo præcepta fuit; ſicut qui omiſit ieiunium præſcriptum vno die, nō tenetur aliud ſeruare alio die loco illius. Dices, ergo qui hora matutina cū aliis non orauit, non tenetur ex vi regulæ, in alia hora diei id ſupplere,

[illegible]

ſupplere. Reſpondetur negando conſequentiam, nõ enim eſt in re ſimili. Nam regula ſimpliciter ſtatuit orationem per integram horam in die: vnde ex vi regulæ, qualibet hora diei impleri poſſet: quòd autem cõmuni conſuetudine matutina hora deſignata ſit, non eſt (vt ſic dicam) ad extinguendam obligationem; ſi tunc nõ impleatur, ſed ad deſignandũ certum tempus, & commodius, in quo impleatur, ita vt non differatur: & ideo ſi tunc non impletur, poſtea continuè vrget regula, vt quàm primùm fieri poſsit, impleatur. In præſenti autẽ ordinatio ſolùm eſt reſpectu communitatis, & obligatio nõ deſcendit ad ſingulos, niſi cooperando ipſi communitati, & ideo priuata oratio non eſt materia illius obligationis, quamuis optimè facturus ſit, qui illã voluntariè expleuerit: eſſet autem exemplum ſimile de illo qui vno die integram horam orationis omiſit, non enim tenetur etiam ex vi regulæ alio die addere alteram horam, quamuis conſultiſsimè facturus ſit, ſi id egerit. Sed adhuc inſtabis; quia religioſus profeſſus deputatus ad chorum ſi abſque rationabili cauſa, aut etiam cum illa, abſit à choro, tenetur priuatim recitare horas, vt in li. illo 4. de horis c. 17. n. 2. tanquam cõmune, & receptum tradidimus: ergo licèt religioſus Societatis abſit legitimè à cõmunibus litaniis (nedum ſine cauſa) tenetur ſub eadem obligatione, qua tenetur cõmunitas priuatim recitare. Sed negatur conſequẽtia, quoniam in cit. loc. oſtẽdemus ſaltem ex conſuetudine obligari profeſſos monachos ad priuatam quoq; recitationem, etiamſi ſacris nondũ ſint initiati, & in Societate talis aliqua conſuetudo non inualuit: quid autem dicendum ſit, ſi tota cõmunitas litanias omitteret, ex dictis in illo li. 4. de horis canon. c. 10. paulo ſuperiùs citat. n. 8. atque etiam ex c. 13. n. 11. cum proportione ſumi poteſt; quod verò hîc reſoluimus de litaniis intelligendũ eſt à fortiori de choro per hebdomadã ſanctam, & in die 2. Nouemb. & ſi quod eſt aliud officiũ certi temporis (vt in aſſertione attigimus) quod à tota communitate in Societate vſurpatur.

Inſtantia altera diluitur.

Altera inſtantia diluitur.

V. *1. dubium bipartitum.* Nonnulla verò dubia expedienda ſuperſunt. Primum eſt de orationibus vocalibus, quæ dicendæ iniunguntur pro defunctis, vel pro fundatoribus, vel aliis cauſis, ſeu neceſsitatibus fortuitò occurrẽtibus, quanta ſit earum obligatio, & quomodo explendæ ſint. Circa prius punctum de quantitate obligationis generaliter aſſerendum eſt; non tranſcẽdere obligationem ſimplicis regulæ, vel obedientiæ. Patet ex generali declaratione conſtitutionum p. 6. c. 5. nam cùm nihil diſtinguat, aut limitet, hanc etiam materiam comprehendit. Vbi ergo aliqua oratio ſub aliquo ex illis ſignis iniuncta non fuerit, ſcilicet, *in virtute obedientiæ*, vel *in nomine Domini*, non obligat ex vi præcepti: at in conſtitutionibus, aut regulis, nullum eſt tale præceptum, nec ordinariè à ſuperioribus in hac materia ſolet imponi. Poſſet autem quis dubitare de orationibus (& idem eſt de Miſsis) quę pro fundatoribus collegiorum fieri pręcipiuntur 4. p. conſtit. cap. 1. aut domorum in can. 18. Congregationis tertiæ: nam illæ videntur deberi veluti ex vi pacti, ideoque ex iuſtitia, atque adeo ſub rigoroſam obligationem conſcientiæ cadere. Nihilominus probabilius cenſeo, etiam illam obligationem non excedere vim regulæ, quia nullum eſt verbum, quod maiorem obligationem oſtẽdat: nec fit aliud pactum, vel ſpecialis obligatio fundatori, ſed ſolum acceptatur fundatio iuxta conſtitutiones, atque adeò cum oneribus, quæ imponunt conſtitutiones, & ſub tanta obligatione, quanta ab eis imponitur, & non maiori. Vnde à fortiori ſequitur in reliquis ſuffragiis, quæ pro benefactoribus, vel pro Societate, aut aliis rebus fieri præcipiuntur: idem eſſe dicendum, ſicut etiam iuxta communem ſenſum Societatis intelligitur, quoties ſuperior ſimpliciter præcipit hoc vel illud pium opus facere pro tali cauſa, vel intentione: nunquam enim imponere cenſetur pręcepti obligationem rigoroſam, ſed tantùm ſimplicem ordinationem, niſi obſeruet formam præcipiendi præſcriptam in dicto cap. 5. 6. partis conſtit.

Ad poſterius autem punctum de modo implendi hanc obligationem, reſpondetur, eſſe implendã ſimpliciter, ac modo quo imponitur, ſeu quod perinde eſt, ſeruatis debitis circumſtantiis quas oratio ipſa requirit, eo ipſo quòd facienda eſt, vt tract. 4. lib. 2. de orat à c. 2. docuimus. Poteſt autem iniungi propter hos fines, & vocalis, & mẽtalis oratio, quia vtraque cadere poteſt ſub obedientiam religioſam, vt attigi lib. 4. de legib. c. 12. ad finem, & ſpecialius tom. 3 de ſacramentis diſputatione 79. ſect. 9. quæſt. 1. qualis autem præcipiatur, ex verbis conſtabit, & ex vſu religionis. Quando enim iniungitur indefinitè tantùm orationis tempus, de mentali optimè intelligitur, & per illam optimè expletur: ſi tamen vocalis fiat vel miſta, etiam ſufficiet. Si autem definitè iniungatur Roſarium, vel litaniæ, &c. de vocali planè intelligo, & ita explenda eſt, debetque recitari attentè & deuotè, quantum oratio vocalis ex ſe poſtulat, vt lib. 3. de oratione à cap. 3. docuimus. Aliæ verò circumſtantiæ particulares, de quibus ibidem in cap. 7. vt v. g. quod dicatur in oratorio, vel flexis genibus, vel quid ſimile, non ſunt neceſſariæ, niſi expreſsè præſcribantur. Si autem quis minus attente hæc recitauerit, quàm par eſt, non grauius peccabit, quàm venialiter, ſecluſo contemptu, quia vt dixi, talis oratio nõ fit ex rigoroſo præcepto, & ideo nec modus eius cadit ſub arctiorem obligationem, quàm cadere ſoleat in orationibus merè voluntariis. Et ideo quando bona fide proceditur, non oportet eſſe de hac re ſolicitos, præſertim de repetendis orationibus, quæ minus attentè forſan dictæ ſunt, quia non eſt hæc intentio talium præceptorum, ſeu ordinationum, aut conſtitutionum. VI.

Quin potiùs dubitari poteſt, an qui præſcripto tempore, v. g. hebdomada, vel menſe talem orationem, vel ſuffragium voluntariè omiſit, teneatur poſtea illud implere. Nam ex dictis in num. 4. argumento ſimili videtur cõcludi non teneri, quia iam tranſacta eſt occaſio præcepti, & non eſt aliquid cõtra iuſtitiam commiſſum, vt maneat veluti obligatio reſtituendi. Nihilominus cenſeo durare ſemper idem genus obligationis regulæ, vel obediẽtiæ donec impleatur, niſi in aliquo caſu particulari finis præcepti omnino ceſſauerit. Ratio eſt, quia illud ſuffragiũ, vel oratio per ſe præcipitur propter fructum eius, & non vt onus alicuius temporis: nam licèt fortaſſe deſignata fuit certa dies, vel hebdomada, nõ fuit ad extinguendam obligationem, ſed ne ampliùs differretur eius ſolutio; & ideo ſi tunc non impleatur, non extinguitur obligatio, ſed deinceps continuè, ac vehementius vrget. Dixi, *voluntariè*, quia ſi eo in menſe vel hebdomada, &c. ægritudine, nauigatione, aut alio legitimo impedimento ſuffragia perſolui nequiuerunt, non videtur vrgere præterea obligatio, cum alia, vertente menſe, hebdomada, &c. recurrat, nec prior ſuo tempore expleri potuerit; ſic enim tranſire cum onere videtur. VII.

Alia dubitatio hîc ſpecialis eſt de horis canonicis, an profeſſus Societatis ex vi ſuę profeſsionis teneatur recitare officiũ canonicũ. Dico, ex vi profeſsionis nã ex vi ſacerdotij, vel ſacræ ordinationis, quæ ordinario iure ſupponitur in profeſsis Societatis, vt lib. 6. c. 1. nu. 4. notauimus, manifeſtum eſt teneri, quia verò abſolutè loquendo profeſsio poteſt ab ordinatione ſacra ſeparari, ideo de obligatione, quam ipſa profeſsio ad hoc inducit, inquirimus. VIII.

Et ratio dubij eſſe poteſt, quia cæteri religioſi profeſsi tenentur diuinum officium recitare, vt eſt certa communis ſententia: ſed profeſsi Societatis nullo ſpeciali iure hac obligatione liberãtur: ergo. Nihilominus dicendum eſt, religioſos Societatis, etiã profeſſos ex vi profeſsionis non teneri ad diuinum officium recitandum, ita vt, ſi quis fuerit profeſſus, & non ordinatus in ſacris, hoc onere non teneatur. ita colligitur ex Bullis Pontificiis: nam in Bulla 1. Pauli III. cum limitatione dicitur, *Socij omnes quicunque in ſacris fuerint teneantur priuatim ad dicendum officiũ ſecundum Eccleſiæ ritum.* Vbi ſermo eſt de omnibus ſociis, ſiue profeſsis, ſiue non profeſsis; qui ergo in ſacris non fuerint, non tenentur. Et ideo in Bulla Iulij III. dicitur, *Socij omnes, cùm presbyteri eſſe debeant, ad dicendum officium teneantur.* Vbi ſociorum nomine, quaſi per antonomaſiam ſoli profeſsi ſignificari videntur; nam illi regulariter & ſecluſa diſpenſatione presbyteri eſſe debent, & tantùm hoc titulo tali præcepto obligari dicũtur: ergo ratione ſolius profeſsionis, ad hoc non tenentur.

IX. Ratione idem probatur, quia alij religioſi, vt latè oſtendi tract. 4. lib. 4. de horis can. cap. 17. non tenentur recitare officium canonicum, ex vi profeſſionis tantùm, ſed adiuncta cõſuetudine, quæ præcipuè orta videtur ex obligatione, quam habẽt recitandi communiter officium in choro: ſed in Societate non eſt talis cõſuetudo, neque etiam fundamentum eius. ergo. maior & communiter recepta eſt, vt videre licèt in Caietano verbo *Horæ canonicæ*, quem ſequitur Soto lib. 10. de Iuſtitia. q. 3. art. 3. Medina Cod. de Pœnit. tract. 6. de oratione q. 7. circa finem, Palacios in 4. d. 15. diſp. 9. Caſtro lib. 1. de lege pœnali 8. Et ratione patefit, quia religioſus ex vi profeſsionis ſolùm tenetur ad ea quę vouit, & prężſertim ad obedientiam ſecundùm regulam; non vouet autem religioſus dicere diuinum officium: ergo ſi in regula diſtinctè non præcipiatur ſub obligatione peccati, nulla eſt iure communi obligatio, niſi ratione conſuetudinis. Vnde fit, vt fateantur omnes, non teneri hac obligatione niſi religioſos ad chorum deputatos, non verò eos, qui laici dicuntur, etiamſi verè profeſsi, & religioſi ſint: non ergo naſcitur illa obligatio ex profeſsione vt ſic, neque etiam naſcitur ex eo quòd religioſi viuunt ex eleemoſynis, vt Caſtro cũ alijs ſentit; id enim rectè impugnat Soto, quia nullo iure hæc obligatio annexa eſt eleemoſynis, neque etiam eo titulo petuntur, aut tali intentione dantur à fidelibus, quod maximè verum habet in religioſis Societatis, qui ad alia miniſteria longè diuerſa aluntur à fidelibus. Iam ergo probatur minor propoſitio; nam quod attinet ad conſuetudinem de religioſis nondum profeſsis, nota res eſt; de profeſsis autem vix poteſt in Societate conſiderari; quia nulli ſunt profeſsi quatuor votorum non Sacerdotes; rari autem ſunt, qui ante ordinem ſacrum profeſsionem trium votorum emittant, & in illis conſuetudine receptum eſt, vt non obligentur. Fundamentum etiam contrariæ conſuetudinis in Societate deeſt, quia profeſsi in illo choro non deputantur: ergo quoad hoc reputandi ſunt ſicut religioſi laici aliarum religionum. Cur autem hæc obligatio noſtris non imponatur ante ſacros ordines, ratio ſumenda eſt ex his, quæ diximus ſuprà lib. 1. c. 8. cur Societas choro non vtatur; videlicet, vt religioſi liberiores ſint ad ſtudia, lectiones, & alia Societatis munera, vt tetigit etiam Gregorius XIII. in Bulla anni 73. quæ incipit, *Ex Sedis Apoſtolicæ.*

X. *Exponitur priuilegium anteponendi, & poſtponendi horas canonicas.*

Vltimò pro his, qui ratione ordinis tenentur officium canonicum recitare, præter illa, quæ ſup. tract. 4. lib. 4. de horis canon. c. 27. à num. 3. tradidimus, notanda hic ſunt nonnulla priuilegia à Summis Pontificibus conceſſa. Vnum continetur in 2. Bulla Iulij III. vbi refert, ante fuiſſe conceſſam Societati *facultatem, & licentiam anteponendi, & poſtponendi diuinum officium.* Quæ fortaſſe viuæ vocis oraculo conceſſa fuit, nam in prioribus Bullis non inuenitur, ibi autem ab ipſo Iulio confirmatur. Hoc autem indultum intelligendum eſt, de antepoſitione, & poſtpoſitione intra tempus legitimum eiuſdem diei naturalis, vel Eccleſiaſtici, ſeruata proportione ad ipſas horas canonicas, iuxta Eccleſiæ conſuetudinem; nam poſtponere horas in alium diem, nunquam permiſſum eſt in Eccleſia, & ideo generalis confeſsio non debet, nec poteſt ad hoc extendi, & idem eſt de antepoſitione, præſertim quoad horas minores, nam matutinum anteponitur, etiam ante initium diei naturalis, recitari enim poteſt ad finem veſperæ præcedentis diei, & ideo de illo eſt ſpecialis conceſsio paulo infrà explicanda. Deinde vt hoc priuilegium aliquid operetur, intelligendum eſt, virtute illius, poſſe hoc ſine culpa fieri, etiamſi in particulari ſpecialis cauſa ad excuſandum ſufficiens non intercedat. Vt enim ex propria materia in citato loco de horis canonicis ſuppono, hæc temporis circumſtantia non eſt adeo grauis in priuato officio recitando, de quo hic ſermo eſt, vt eius mutatio, etiã ſine cauſa facta, ſufficiat ad culpam mortalem. Vnde facile poteſt ex rationabili cauſa, licèt non admodum graui, excuſari omnis culpa, ſi ergo hæc cauſa ſemper expectanda eſſet, parum aut nihil operaretur hoc priuilegium: conceditur ergo per illud generalis facultas etiam non expectata alia cauſa.

Dices illicitam eſſe talem diſpenſationem ſine cauſa. Reſpondetur, licet in particulari ceſſet cauſa immutandi tempus non ceſſare cauſam diſpenſationis, ſeu priuilegij, nam hæc ſumitur ex generali cauſa religionis, propter varias, & frequentes eius occupationes, & vt tollantur ſcrupuli in particulari. Per hoc tamen non tollitur naturalis quædam obligatio ſeruandi debitum ordinem, & modum in noſtris actionibus, & ideo quamuis non requiratur ſemper cauſa per ſe ſufficiens ad excuſationem, ſaltem requiritur rationabilis cauſa ſic operandi, qualis maximè erit, quam explicuit Iulius Pontifex ſuprà, dicens; *Vt quietius, & deuotius in humilitate ſpiritus Altiſſimo poſſitis gratum præbere famulatum.* XI

De matutino verò exſtat ſpecialis conceſsio Pij V. facta Minoribus, qua noſtri poſſunt per communicationem gaudere, vt ſcilicet poſsint ſine ſcrupulo pridie, ante Solis occaſum illud recitare. Ita refertur in compendio noſtrorum priuilegiorum, verbo *Horæ canonicæ* §. 3. & eandem referunt moderni ſcriptores Vera Cruz & Emanuel Rodriques, qui addunt *ante Solis occaſum dicto completorio.* Sed quoad hanc partem, ſi ſequamur opinionem D. Thomæ ſuprà à nobis explicatam, nullum ferè eſt priuilegium hoc, nam ex communi conſuetudine hoc licet, ſed priuilegium dari potuit, vt magis ſine ſcrupulo fiat; quod in verbis eius indicare videtur. Additur præterea in eadem conceſsione, & habetur in illo noſtro priuilegio §. 2. vt omnes horæ, etiam completorium poſsint anteponi, ſeu recitari hora matutina eiuſdem diei, ratione itineris, vel alterius occupationis. Quod priuilegium, quod ad nos ſpectat, in prima conceſsione Iulij exiſtimo eſſe contentum, nam indefinitè loquitur de hac anticipatione, tam ex parte temporis, quam ex parte horarum canonicarum, nec eſt cur à nobis limitetur.

XII. *Priuilegium aliud ſpecialiter de matutino.*

XIII. *Exponitur priuilegium aliud de anticipatione.*

Vnde in hoc differt ab alia conceſsione Leonis X. facta Minoribus circa hanc anticipationem, vt habetur in ſupplemento, conceſsione 128. quæ ex parte magis ampla, & ex parte magis ſtricta videtur. Nam de matutino ait, vt illud poſsint dicere ante mediam noctem, quacunque hora voluerint, quæ

videtur

videtur nimia licentia, ſed reſtringenda eſt, vel ad quamcumque horam eiuſdem noctis, vel ſaltem ad quamcunque horam diei Eccleſiaſtici, qui quoad hunc effectum, finito completorio incipit computari. De aliis autem horis dicit, *& alias horas de mane vſque ad veſperas excluſiue.* In quibus verbis ambiguum eſt, quid veſperarum nomine ſignificetur, poteſt enim ſignificari, vel quędam pars, ſeu hora officij canonici, iuxta communem modum loquendi Eccleſiæ, vel ipſum tempus promeridianum, iuxta vſum ſcripturæ vulgariter etiam retentum. Si ergo ſumatur priori modo, ibi non conceditur facultas anticipandi veſperas, ita vt ante prandium dici poſsint, eſtque valde reſtricta conceſsio: ſi autem ſumatur poſteriori modo, ſenſus erit vt omnes horæ minores poſsint anteponi, & mane recitari, vel poſtponi, & recitari veſperi, & ſic ferè eadem eſt conceſsio. Sic autem vix intelligo ad quid addita ſit illa particula *excluſiue*, & ideo prior ſenſus videtur magis intentus, & fortaſſe ob eam cauſam Pius V. explicauit eam extenſionem, *vſque ad completorium.* Poteſt etiam in illo indulto Leonis notari alia reſtrictio: quia ſolùm conceditur hæc facultas, *quando religioſi habent alias occupationes*; inferiùs verò ita hoc exponitur, vt recidat in ſenſum ſuprà à nobis explicatum, & illũ confirmare videatur: ait enim, *etiamſi occupatio non ſit multum neceſſaria, ſed ſatis eſt quod cogitent nunc deuotius & & quietius dicere.*

CAPVT III.

Vtrum ad frequenter celebrandum, vel communicandum, religioſi Societatis ſpecialiter obligentur?

INter exteriora media, quæ ex ſe vim habent ſanctificandi, & vniendi animam Deo, primum ac præcipuum eſt ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramẽtum, quod duplicem vſum habet; ſacrificij ſcilicet, & ſacramenti, & de vtroque breuiter dicendum eſt, tam pro ſacerdotibus, ad quos ſpectat hoc ſacrificium celebrare, quàm pro aliis omnibus non ſacerdotibus, qui Miſſam audire & communicare poſſunt & debent.

Primũ punctum pro priori parte tituli de frequenti celebratione.

I. Primò ergo circa celebrationem Miſſæ duo illa vulgaria puncta diſtingui poſſunt, ſcilicet, exercitiũ actus, & ſpecificatio, ſeu modus eius, nam de vtroque aliquid in conſtitutionibus Societatis ordinatum eſt, & aliquid in priuilegiis eſt cõceſſum, quod breuiter explicandum eſt. Et inprimis de exercitio, ſeu frequentia celebrationis ſtatuitur, vt Miſſæ ſacrificium *crebrius* quàm octauo quoque die à ſacerdotibus offeratur, ita in examine c. 4 §. 25. in 6. verò p. conſtitut. c. 3. §. 2. ſolùm dicitur, ne vltra octo dies differatur; *ſine cauſis iudicio ſuperioris legitimis.* Verùm hæc negatio per priorem affirmationem explicanda eſt; nam intentio ſtatuentis reuera fuit commendare hanc frequentiam, vnde in eodem loco generaliter dixit, ſacramentorum *frequentia valde cõmendetur*, & in tertia regula ſacerdotum dicitur, vt *ita viuere ſtudeant, vt merito quotidie celebrare poſſint.* Non fuit autem hæc frequentia omnino determinata, ac pręſcripta, quia minorem quàm quotidianam, non expediebat definire: nam viris religioſis non eſt minor cõſulenda, cùm hæc per ſe melior, ac perfectior ſit, & ad maiorem Dei gloriam, totiuſque Eccleſiæ vtilitatem pertineat. Totam autem illam ſub regula ponere non oportebat propter varias cauſas, & occaſiones eam intermittendi, quæ moraliter occurrere poſſunt: & ideo conſultius viſum eſt ſolum generatim conſilium huius frequentiæ indicare. Quo factum eſt vt tam recepta conſuetudine in Societate hoc obſeruetur, vt non niſi rarò, & ob extraordinariam cauſam, quotidianum ſacrificium omittatur, & hæc de primo puncto.

Secundum punctũ pro eadem parte tituli, de modo, ſeu quaſi ſpecie ſatisfici.

II. Circa punctum aliud, ad ſpecificationem actus, pertinere cenſemus modum tam internum, quàm externum, decenter, ac religioſè offerendi hoc ſacrificium. In quo præterea, quæ communia ſunt omnibus ſacerdotibus, & ſub præceptum cadunt, de quibus tom. 3. de Sacramentis diſp. 81. & ſequent. dictum eſt, peculiare eſt Societati, vt pro miniſterio nullum ſtipendium temporale, etiam per modum eleemoſynæ accipiat. Per quod (vt alias rationes ſuprà lib. 4. cap. 7. à numer. 8. tactas omittamus) ablata eſt omnis occaſio offerendi hoc ſacrificium intuitu etiam ſecundario alicuius commodi temporalis; ſed ſolùm propter Dei gloriam propriam ſanctificationem, Eccleſiæ, & proximorum ſpirituale auxilium, quæ eſt vna ex perfectiſsimis circumſtantiis, quæ ad perfectum modum exercendi hoc miniſterium pertinere poſſunt. Deinde adiungẽda eſt interna præparatio per cordis munditiam, & alias congruentes diſpoſitiones: quæ res tota hoc vnico verbo proponitur in illa regula 3. Sacerdotum nam poſt verba citata, *Ita viuere ſtudeant, vt quotidie meritò celebrare poſſint.* addit, *ad idque conducet, (quamuis ex conſtitutione octauo vt minimum quoque die confiteri teneantur) ſæpius in hebdomada confiteri.* Tandem pro externo ritu ita ſtatuitur. 4. p. Conſtit. c. 8. §. 2. *In ratione Miſſæ dicendæ, vt præter intelligentiam, & deuotionem internam, decentem etiam habeant exteriorem modum, omnes inſtituantur.* Quod in regula 4. Sacerdotum magis explicatur quoad pronuntiationem, & temporis moram, quæ & propriæ deuotioni ſatis ſit, & aliis non ſit oneroſa, ſed potiùs ædificationi: & in vtroque loco de cæremoniis Miſſę ordinatur, vt Societas accuratè obſeruet ritum, quem Apoſtolica ſedes peculiariter approbauerit: vnde etiam fiet, quod in dicta conſtitutione & aliis valde commẽdatur; vt noſtri Sacerdotes inter ſe vniformitatem in Miſſa dicenda teneant, quod etiam inter media ad vnionem charitatis ponitur 8. p. Conſtit. c. 1. §. 8. Nam cùm religio per ſe primò Sacerdotum ſit, vt lib. 1. cap. 5. diximus: meritò in eo munere, quod inter Sacerdotalia maximum eſt, præcipuam curam, & diligentiam adhibere debet.

Quouſque ad Miſſas ſuffragia noſtri ſacerdotes obligentur.

III. Occurrebat ſtatim dicendum de his, pro quibus Miſſæ in Societate dicendæ ſunt ex obligatione regulæ. Sed in hoc, præter obligationem offerendi ſacrificium pro defunctis, vel ſociis, vel fundatoribus noſtris, de quibus in Conſtitutionibus mentio ſit, nulla eſt alia ordinaria obligatio, niſi ſuperiores illam imponant. De qua tota obligatione conſtat nõ tranſcendere ordinariam regulæ vel obedientiæ obligationem, iuxta dicta in c. præcedente, quæ hic applicari poſſunt. Solùm oportet obſeruare, ſi alicubi hæc obligatio ſuffragiorum ſuſcepta ſit, vt annexa alicui Eccleſiæ, vel monaſterio, quod à Pontifice Collegio alicui Societatis vnitur; tunc obligationem implendi illud onus eſſe rigoroſam, & de iuſtitia, quia res tranſit cum onere ſuo: illud autem onus erat tali rei coniunctum: ergo cum illo tranſiuit ad Societatem; ſeu ſicut Societatis Collegium ſuſcepit tales fructus, & commoda, ita etiam & tale onus, & eandem obligationem: iuſtum eſt enim, vt qui ſentit commodum, ſentiat & onus. Nec aliud poſſet iuſtè fieri: nam licèt Papa per modum commutationis poſſet illud onus auferre, contentus aliis oneribus Societatis, tamen niſi expreſſe id declaret, non præſumitur, nec fortaſſe fieri poteſt ſine grauiſsima cauſa. quia verò talis obligatio eſt aliena ab inſtituto, & modo Societatis, ideo etiam rarò ſuſcipitur, & non ſine Pontificis facultate.

Priuilegium celebrandi ante recitatum matutinum officium.

IV. Atque hinc intelligitur meritò Apoſtolicam ſedem aliqua conceſsione priuilegia Societati, ad hoc miniſterium pertinentia, vt faciliùs & frequentius fieri poſſet. Duo verò præcipuè ſunt notanda. Vnũ eſt quo conceditur religioſis Societatis vt poſsint diuinum

diuinum officium Miſſæ poſtponere, ſeu quod idẽ eſt Miſſam dicere, Matutino aut Prima (de aliis enim horis nulla erat difficultas) nondum recitatis. Ita concedit Iulius III. dicta Bulla 2. his tamen verbis, quæ non parum ſcrupuli ingerere videntur. *Vt tu* (inquit ad Præpoſitum generalem) *& pro tempore exiſtentes religioſi Societatis huiuſmodi, ex legitimis, ac iuſtis cauſis, in quo tuam, & ſucceſſorum tuorum præpoſitorum generalium pro tempore exiſtentium, & aliorum, quos ad hoc ſubſtitueris conſcientiam oneramus, officium ipſum celebrationi Miſſæ liberè, & abſque conſcientiæ ſcrupulo poſtponere poſſitis.* Ex quo tenore verborum colligitur primò. Pontificem per hæc verba non concedere omnibus de Societate immediatè hanc facultatem, ſed ſolùm de licentia Præpoſiti generalis, vel alterius, quem ad illam cõcedendam ipſe ſubſtituerit, alioqui non horum tantùm, ſed omnium conſcientiam grauaret. Et ita in Compendio priuilegiorum verbo *Horæ canonicæ* §. 1. additum eſt à P. N. generali; *Hac facultate dum opus fuerit vti potuerunt itinerantes, reliqui verò ex conceſſione ſuperioris.* Quamuis enim ex declaratione Gregorij XIII. religioſi Societatis vti nõ poſſint facultatibus & priuilegiis à Pontificibus Societati conceſsis, niſi de licentia ſuperiorum: nihilominus in hac facultate, ex ſpeciali forma & modo illius hoc eſt neceſſarium.

V. *Quid in eo concedatur.* Deinde difficile eſt intelligere, quid peculiare cõcedat hoc priuilegium, nam ex legitima cauſa, ſine priuilegio hoc fieri poteſt iuxta probabiliorem ſententiam quam amplexi ſumus to. 3. in 3. p. tractando de ſacrificio Miſſæ, diſput. 82. ſect. 1. & ſuprà tract. 4. lib. 4. cap. 27. hîc autem ſolùm fit conceſsio ex legitimis, ac iuſtis cauſis, & cum tanta exaggeratione, vt dicat Pontifex ſuperiores teneri in conſcientia ad eas examinandas, & expendendas, atque adeò ad non facile concedendam hanc facultatem. Vnde quis exiſtimare poteſt, Pontificem in hac cõceſsione multum fauere opinioni Nauarri aſſerentis eſſe peccatum mortale Miſſam dicere ante recitatum matutinum. Sed hoc neceſſarium non eſt, nec ſatisfacit; nam idem Nauarrus tract. de horis canonicis cap. 21. num. 30. ſuam opinionem limitat, ne procedat, quando aliqua iuſta de cauſa hoc fieret: ergo ſi Pontifex hîc requirit iuſtam cauſam, nihil concedit: dicendum ergo eſt inprimis non eſſe neceſſariũ, vt priuilegium aliquid concedat præter commune ius certum, ſed ſatis eſſe; vt quando ius eſt dubium detur ad tollendos ſcrupulos, vt in ſimili adnotauit Nauarrus de oratione c. 19. concluſ. 9. num. 87. & hîc inſinuatur; cùm dicitur, *abſque conſcientiæ ſcrupulo.* Deinde dicitur, quamuis Pontifex hic poſtulet iuſtam cauſam, non oportere intelligi de tota cauſa, quæ iuxta opinionem Nauarri neceſſaria eſt ad interpretationem faciendam; minor enim ſufficiet, etiam iuxta illam opinionem, adiuncto priuilegio.

VI. *De priuilegio celebrãdi ante aurorã.* Aliud priuilegium ſpecialiter conceſsit Gregor. XIII. presbyteris Societatis, quod refertur in compẽdio priuilegiorum, verbo *Miſſa* § 3. ſcilicet, vt per horam ante auroram, vel infra horam poſt meridiem poſsint ex legitima cauſa, & de licentia Præpoſiti generalis, vel alterius ab eo deputati, Miſſam celebrare: per quam magis explicatur ſimilis conceſsio facta à Paulo III. in Bulla, *Cùm inter cunctas*, anni 1545. Quod priuilegium parum etiam concedere videtur, quia ex cauſa iuſta, abſque ſpeciali priuilegio id fieri poteſt; vt eſt communior ſententia Doctorum, vt latiùs dixi in 3. tom. 3. p. diſp. 80. ſect. 4. vbi etiam priuilegium hoc generaliter explicaui, & ex ibi dictis conſtat, quoad anticipationem multũ poſſe operari hoc priuilegium, quia intelligendum eſt de vna hora ante totum illud tempus auroræ, in quo iure ordinario poteſt Miſſæ ſacrificiũ inchoari: & licèt fortaſſe in aliquo raro caſu, per epicheiã, poſsit abſque priuilegio id fieri, rarò tamen & non ſine extraordinaria cauſa, & neceſsitate, virtute autem huius priuilegij frequentius id fieri poteſt, & ex communibus cauſis; vt gratia itineris, vel propter commoditatem communicãdi infirmum, vel aliam ſimilem, etiamſi neceſsitas magna non ſit.

VII. *Obiectio.* Dices, eſto hoc non liceat iure communi; tamen Epiſcopus poteſt in hoc diſpenſare, vt eſt communis ſententia, quam loco citato retuli: ergo etiam ſuperior Societatis, qui habet iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, ſuo iure poſſet hanc diſpenſationem concedere ſine hoc priuilegio, nihil ergo denuò cõcedit. Quod ita fatetur Emanuel Rodericus p. 43. art. 2. & 3. *Solutio.* Dico tamen priuilegium hoc ſemper operari, vt ſuperior faciliùs, & ex minori cauſa, & certiùs, magiſque ſine ſcrupulo poſsit hanc licentiam dare, quàm ſine priuilegio poſſet. Hæc enim eſt optima ratio interpretandi huiuſmodi priuilegia, iuxta cap. *in his*, de priuilegiis, cum ſimilibus. Denique aduerto conſtitutionem 2. Pij V. quæ incipit, *Sanctiſſimus in Chriſto Pater.* qua reuocauit facultates huiuſmodi, nihil obſtare huic priuilegio, quia conceſsio Gregorij poſterior eſt.

VIII. *Alia priuilegia.* Alia etiam ſunt priuilegia Societati cõceſſa, pertinentia ad hoc ſacrificium, quantum ad altare, vel locum in quo celebrandum eſt, vt quod poſsint celebrare in priuatis oratoriis approbatis à Prouincialibus, ex conceſsione Gregorij XIII. in Bulla, *Ad perpetuam rei memoriam*, anni 1575. Item quòd in miſsionibus poſsint vbique celebrare in altari portatili, dummodo locus decens ſit, ex conceſsione eiuſdem Gregorij in Bulla, *Vſum altaris*, anni 1579. Sed hæc priuilegia ſufficienter à nobis expoſita ſunt in 3. tom. 3. p. diſp. 8. ſect. 3. Quæ omnia (vt dixi) eo præcipuè tendere videntur, vt noſtri religioſi, quoad fieri poſsit, non impediantur à quotidiano vſu, & frequentia huius altiſsimi ſacrificij. Sunt verò alia, quę reſpiciunt commodum proximorum, vt facultas bis in die celebrãdi in remotiſsimis regionibus, vbi pauci ſunt ſacerdotes, & ideo vnus plurium populorum curam ſuſcipere cogitur, in Bulla vltima Pauli III. & alia, quæ per ſe facilia ſunt, & ideo de hoc ſacerdotum officio hæc ſunt ſatis.

Qua frequentia communicare debeant religioſi Societatis, qui ſacerdotes non ſunt.

IX. *De participatione ſacrificij audiendo Miſſam.* Supereſt vt de non ſacerdotibus dicamus, quatenus hoc ſacrificium, & fructum eius participare poſſunt, in quo omnes religioſi Societatis æquiparantur, ſiue coadiutores temporales ſint, ſiue ſcholares, & ſiue aliquem ordinem ſacrum habeant, ſiue nullum. Poteſt autem laicus participare hoc diuinum myſterium, tam vt ſacrificium, audiendo Miſſam, vel miniſtrando in ea, quàm vt ſacramentum communicando, & vtroque modo obligantur religioſi Societatis non ſacerdotes, ad aliquid ſpeciale ex vi ſuæ regulæ. Nam inprimis tenentur omnes diebus ſingulis Miſſæ ſacrificio intereſſe, ſiue miniſtrando, ſiue audiendo 4. p. conſtit. c. 4. §. 3. & 4. & in regulis communibus reg. 2. *Omnes quotidie ſacro decenter interſint.* De qua regula nihil dicere oportet, cũ non ſit ſpecialis Societatis, ſed valde communis, ita vt non ſolùm à religioſis, ſed etiam à mediocribus Chriſtianis obſeruetur cum commode poteſt. Præſcribitur autem ſuperioribus localibus in ſuis cuiuſque regulis, Præpoſiti 49. & Rectoris 45. vt dictã regulam faciant obſeruari.

X. *De participatione eiuſdem per ſacram communionem. Frequentia menſtrua.* De altera verò parte, ſcilicet, communione huius diuiniſsimi ſacramenti, commune etiam eſt, vt religioſi ex vi ſui ſtatus frequentiùs communicare debeant. Nam in Clem. 1. §. *ſanè*, de ſtatu monach. ſingulis menſibus iniũgitur monachis communio, quod ad omnes religioſos extendunt Gloſſa ibi, &

Cardin.

Cardin. quæſt. 3. & 4. & alij. Citatur etiam Oldradus conſ. 122. & de monialibus expreſſe Trident. ſeſſ. 25. de regularib. cap. 10. An verò hæc obligatio ſit ex proprio præcepto, vel ſolùm per modum ſimplicis ordinationis, nunc non diſputo, videantur quæ dixi in 3. tom. diſput. 70. ſect. 2. Vltra hoc commune ius, aliquæ religiones frequentiorem vſum huius diuini Sacramenti obſeruant: nam D. Hieronymus in regula monialium (ſi illius eſt) cap. 19. ſtatuit vt bis in menſe, vel ſæpius communicent, & ſimiliter in cõſtitutionibus Minorum factis à Guiliel. Freder. c. 4. & à Ioan. Capiſtr. c. 7. ſtatuitur, vt decimo quinto quoque die fratres, in conuentuali Miſſa communicent.

Vide Azor. tom. 1. lib. 7. c. 40.

Frequentia bis in menſe.

XI.

Frequentia ſingulis hebdomad. in Societ.

Societatis autem conſtitutio octauo quoque die communicare præcipit, Reg. 6. in ſummar. conſtitut. *Confiteantur oportet, & ſanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ accipiant octauo quoque die.* & habetur in examen. cap. 4. §. 25. vbi additur limitatio, *niſi confeſſario aliquod eſſe ad communionem impedimentum videretur.* Quod non ſolùm de impedimento neceſſario intelligendum eſt, id enim addere non oportebat, ſed etiam de quocunque genere impedimenti, ratione cuius conſultius videatur communionem differre. Itaque qui conſilio ſeu iudicio confeſſoris communionem differt, contra regulam non facit: idemque eſt de iudicio ſuperioris, vt expreſſe declaratur 3. p. conſtit. cap. 1. §. 11. vbi dicitur: *Niſi aliqua de cauſa aliud ſuperiori videretur.* Eſt autem ibi notanda particula, *ſaltem*, cùm dicitur, *& octauo quoque die ſaltem ad confeſſionis, & communionis ſacramentum accedant*, nam per dictam particulam indicatur, hanc debere eſſe minimam frequentiam, & conſequenter inſinuatur maiorem non denegari, ſed permitti. Tamen in 4. p. conſtit. c. 4. §. 3. hoc amplius explicatur in declaratione lit. B. *frequentius* (dicitur ibi) *quàm octauo quoque die communicare: non niſi peculiares ob cauſas, & potius neceſſitatis, quàm deuotionis habita ratione, permittitur.* Sed in hoc loco ſermo peculiariter eſt de ſcholaribus, qui propter occupationem, vel diſtractionem ſtudiorum non permittunt frequentius communicare, niſi cum dictis limitationibus. In priori autem loco generalior ſermo eſt de his, qui in probationibus verſantur, & ideo non tanta limitatio adhibetur. Et ſimiliter in 6. p. conſtit. cap. 3. §. 2. vbi etiam generalis eſt ſermo de omnibus iam Societati incorporatis, ſolùm negatiuè dicitur; *Differri autem non debet communio vltra octo dies*, & ita declaratur, in regulis Rectoris reg. 34. vbi adduntur duo. Primum cum ſcholaſticis diſpenſari poſſe, vt diebus ſolennibus, etiam communicent, cuiuſmodi ſunt feſta Apoſtolorum, & maiora alia. Secundum vt coadiutoribus, & his qui literis non dant operã, longe faciliùs concedi poſsit, vt intra hebdomadam communicent.

XII.

Octo dierũ frequentia antiquitati conſona.

Hæc ergo frequentia octaui diei inuiolabili ferè conſuetudine recepta eſt, ita vt rariſsimè illa exceptio, *niſi confeſſor, vel ſuperior aliud iudicet*, ad votum applicetur, niſi cauſa ægritudinis: atque etiam tunc, quoad fieri poteſt, procuratur, vt communio infirmorum vltra octo dies non differatur, vt in regula 13. infirmarij præcipitur; eſtque hic mos antiquorum monachorum moribus conſentaneus, nam licèt ſeparatis in cellulis habitarent, ſaltem dominicis diebus ad Eccleſiam conueniebant, vbi de manu præſidentis Euchariſtiam accipiebant, vt ex hiſtoria Palladij colligitur, cap. 38. de Pachomio & ſociis, & cap. 59. & 61. de aliis: & ex Sozomeno lib. 3. Hiſtoriæ, cap. 14. Hinc Caſsianus collat. 23. cap. vlt. reprehendit monachos, qui ſpecie timoris, & reuerentiæ multum differunt communionem: *Æſtimantes* (inquit) *non niſi iuſtos & immaculatos debere præſumere, & non potius vt ſanctos, mundoſque nos ſua participatione perficiant: qui profecto* (ait) *maiorem arrogantiæ præſumptionem, quam declinare ſibi videntur, incurrant, quia tũc cum ea percipiunt dignos ſe eius perceptione diiudicant: multo enim iuſtius eſt, vt cum hac cordis humilitate, qua credimus, & fatemur illa ſacroſancta myſteria, nunquam pro merito nos poſſe contingere, ſingulis ea dominicis ob remedium noſtrarum ægritudinum præſumamus*, &c. Et ita etiam receptum eſt in ordine Ciſtertienſi, cap. 25. ſuarum definitionũ. Ac denique de ſancto Onuphrio refertur quòd ſingulis dominicis diebus de manu Angeli communicaret, Volaterran. lib. 17. Sabelli. lib. 2. cap. 2. Idem conſilium communicandi ſingulis hebdomadibus, fuit ab Auguſtino traditum epiſt. 118. ad Ianuar. & nomine eius habetur in lib. de Eccleſ. dogmat. cap. 53.

Vide theatrum vitæ hum. ex Marullo l. 4. c. 12 Marulum l. 1. c. 10.

XIII.

Hæc frequentia nunc accommodatior.

Et licet olim maior frequentia fuerit in vſu fidelium, non ſolùm Apoſtolorum temporibus, vt ex Actibus conſtat, viderique poteſt de eo Lorin. c. 2. verſu 41. à §. *deinde ſequitur*, vbi alios adducit; ſed etiam poſtea per plures annos, vt ex Anaclet. c. *peracta*, de conſecr. d. 2. Hieronym. Apolog. contra Iouinian. & epiſtola ad Luciniam, Chryſoſt. homil. 5. in epiſt. ad Timoth. & 28. in 1. ad Corinth. Cyprian in expoſitione orationis Dominicæ. Ambroſ. lib. 5. de ſacram. cap. 4. & aliis antiquis Patribus intelligimus: nihilominus his frigidis temporibus, hæc frequentia ſatis magna iudicatur, vt etiam attigimus diſp. 69. de ſacram. ſect. 4. concluſ. 3. præſertim pro tota aliqua communitate. Nam D. Bonau. tom. 2. de proceſſu relig. cap. 21. col. 4. vix dicit inueniri aliquem religioſum non ſacerdotem, adeò ſanctum, cui non ſufficiat ſemel in hebdomada communicare, niſi ex ſpeciali cauſa, vel in aliqua ſolennitate, vel extraordinaria deuotione. Ergo toti communitati religioſæ hanc frequentiam non ſolùm permittere, ſed etiam ex regula præcipere ſatis magna conceſsio eſt: fuit autem huic noſtræ religioni valde conueniens, tum propter generalem rationem, quia hoc ſacramentum eſt fons totius ſanctitatis, & perfectionis, tum ob ſpecialem neceſsitatem huius ſtatus; nam ad ſecurius tractandum cum proximis, indiget maiori frequentia, maiorique vnione cum Chriſto; tum præterea, quia cum Societatis inſtitutum ſit proximos ad frequentiam ſacramentorũ mouere, expedit maximè vt ipſa exemplo præeat: tum denique in odium hæreticorum huius temporis, qui de hoc ſacramento, eiuſque frequentia malè ſentiunt.

Rationes eius in Societate.

CAPVT IV.

Vtrùm confeſſionis vſus, & frequentia conuenienter ſint in Societate inſtituta: ac primùm de generalibus confeſſionibus.

I.

Frequens confeſſio cõmendata.

QVòd frequentia huius ſacramenti in quolibet ſtatu vtiliſsima ſit, per ſe notum eſt: maximè verò in ſtatu religioſo, vbi maior puritas animi poſtulatur, & facilius etiam poteſt frequentiſsimè confeſsio fieri. Vnde quoad hanc partem nullus eſt, qui non maximè laudet Societatis inſtitutum: ex vi cuius debent omnes nõ ſacerdotes, octauo quoque die confiteri cap. 4. exam. §. 25. 3. p. conſtit. c. 1. §. 11. 4. p. c. 4. §. 3. ſacerdotes etiam debent, vt minimum octauo quoque die confiteri, vt in eodem loco examinis dicitur. Additur verò in regula 3. ſacerdotum, quòd licèt ex conſtitutione ad hoc tantùm teneantur, attamen *conducet ſæpius in hebdomada confiteri.* Quæ verba ſufficiunt, vt pro regula id poſitum eſſe intelligatur ei, qui ſemel facere decreuit, quod melius eſt. In his ergo frequẽtię conſiliis, nulla eſt difficultas, nã talis frequentia, ſine dubio laudabilis eſt: imò interdũ Patres maiorem cõſulunt:

Bona-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bonauent.enim in regula nouitiorum c. 3. circa finem,etiam quotidianam conſulit; ſed aliud eſt de conſilio particulari, aliud de regula pro tota communitate poſita,in qua prædicta frequentia, eſt ſine dubio ſufficiens, & in tali ſtatu ſecundùm prudentiam,neceſſaria.Nihilominus tamen in quibuſdam circumſtantiis, quæ circa hunc vſum præſcribuntur,nonnulli impegerunt.

II. *Confeſſionũ generalium annua vel ſemeſtris in Societate repetitio.*

Primò,in eo quòd confeſsionis generalis vel totius vitæ,vel annuæ, vel ſemeſtres exiguntur, c. 4. Exam. §.10. & 41.vbi in primo loco poſtulatur confeſsio generalis totius vitæ;& poſtea, ſexto quoque menſe,ab vltima generali inchoando. Et idem repetitur 6.p.conſtit.c.1.§.2.&in ſummario §.5.Et ratio eſt,quia nemo obligari poteſt, vt peccata ſemel ritè confeſſa iterum confiteatur, vt ex tractatis in tomo de pœnitentia diſp.18.ſect.4.num.8.ſuppono.

1. obiectio contra hanc repetitionẽ.

Propter quod aliqui moderni autores reprehendũt ſimile ſtatutum Ciſtertienſis ordinis,vt Dionyſ.Ciſtertien.in 4.d.23.Ledeſma 2.p.4.q.8.dub.10. Palac. d.17.diſp.7.col.4. ſimile dubium naſcitur ex alio

Altera obiectio.

ſtatuto noſtrarum conſtit. 3. p. cap. 1. §.20. lit. G. & in ſummario §.6.quo decernitur, vt, ſi aliquis interdum alteri, quàm ordinario confeſſori ſuo confiteatur, debeat cùm primùm ad ordinarium redierit, integrè omnia confiteri, ab vltima confeſſione,quam illi fecit;quod intelligitur etiamſi confeſsiones intermediæ, ex legitima facultate factæ ſint;in qua virtute præcipitur iterata confeſsio earundem culparum.

III. *Ad 1 obiectionem in num. præced.*

His verò obiectionibus ſatisfacere difficile non eſt,ſi generalia principia ſacramentalis confeſsionis probè teneantur. Primùm enim conſtitutiones hæ,non vt rigoroſa præcepta,ſed vt regularia conſilia de meliori bono proponuntur.Nam de his cõſtitutionibus ſæpè dictum eſt, nõ obligare per modum prçcepti. Vnde ratio harum confeſsionum generalium in eis redditur;*propter multiplicem ſpiritus vtilitatem,quæ in ea re deprehenditur.* Et iterum,*propter magnam eius rei vtilitatem parati eſſe debebunt.* Non ergo præcipitur vt res neceſſaria,ſed conſulitur, vt vtilis; de qua vtilitate nemo ſcriptorum dubitat, vt videre licet in D.Thoma 4.d.17.q 3.art.4.q.5.Caiet. tom.1.Opuſcul. tract.5. q. 4. Sylueſt. *confeſſio.* 1.q. 3. Medina C. de confeſsione 9. de vtilitate iterandi confeſsiones. Vnde S. Bonauent.in regula nouitiorum c.3 in fin. monet religioſum, vt annuatim generaliter confiteatur. Et Benedictus XI. in Extrauag.*Inter cunctas.§.cæterum,* de priuilegiis, dixit, licèt non ſit neceſſarium,eſſe tamen ſalubre,ſaltem propter erubeſcentiam, quæ magna eſt pœnitentiæ pars. Quod eadem ratione teſtatur Auguſtin.cap. *quem pœnitet,* de pœnitentia d.1. præter quam rationem,ſunt etiam aliæ, quas in tomo de pœnitentia proſequuti ſumus.

IV. *Inſtantia occurritur.*

Quia verò dicere quis poteſt, religioſam regulam,non vtcunque eſſe conſilium voluntarium,ſed aliquam neceſsitatem inducere, vel decentiæ cuiuſdam,vel etiam alicuius pœnæ:addimus vlteriùs, quamuis abſolutè, & omnino ab extrinſeco nemo cogi poſsit ad iteratam confeſsionem, poſſe tamen ſuppoſito priori conſenſu per votum,promiſsionẽ, aut pactum,vt eſt communis ſententia, quam loco allegato tradidimus,viderique poſſunt Maior 4. d. 17.q.6.Henric.quodlib.7.q.ad 1.in contrarium.Medin.C.de confeſſ.q.de confeſſ.fratris ex priuil.facta, dub.penult.Nauar.c.*placuit,*de pœnit. d. 6. num. 18. cap.*fratres,*de pœnit.d.5.n.30.Gerſon Alphab.25. lit. F. In præſenti autem interuenit proprius conſenſus,per quem voluntariè acceptatur illa qualiſcũque obligatio regulæ:nam ille, qui Societatem ingreditur, liberè ingredi vult, & ſub ea conditione recipitur, vt per confeſsionem generalem debeat ad illum ſtatum præparari.Et eodem modo voluntariè ſe ſubdit aliis conſtitutionibus præcipientibus confeſsionem generalem ſingulis annis, vel ſexto quoque menſe, non ſolùm quatenus confusè volunt profiteri hunc ſtatum ſecundùm ſuam regulam,quod ſatis eſt;ſed etiam,quia ſtatim in principio ingreſſus,illis legendum datur inſtitutum, & compendium conſtitutionum, & regulæ communes,vbi hoc expreſſe continetur, vt ſuprà viſum eſt tractando de ingreſſu Societatis.Atque hac ratione ſimile ſtatutum Ciſtertienſium approbatum eſt à Summis Pontificibus,vt Nauar.refert dict. c.*placuit,* de pœnitent d.6.n.18.à quibus noſtræ etiam conſtitutiones confirmatæ ſunt. Ciſtertienſes etiam dicuntur habere ſimile ſtatutum annuatim generaliter confitendi. Et paulo inferiùs alias ſimiles conſuetudines aliarum religionum referemus.

V. Satiſfit 2. obiectioni in num. 2.

Vnde patet etiam reſponſio ad alteram obiectionem, quia etiam illa conſtitutio proponitur per modum regulæ religioſæ, & voluntariè acceptatur.Nec enim exiſtimo per illam imponi obligationem rigoroſam in conſcientia, ſeu ex vi præcepti, quia tantùm eſt ſimplex quædam conſtitutio. Dices,qui per occaſionem itineris, vel alterius neceſsitatis confitetur peccatum aliquod reſeruatũ confeſſori ordinario, vel cuilibet inferiori ſacerdoti, tenetur poſtea ſub mortali comparere coram ſuperiore, cui erat peccatum reſeruatum, & culpam aperire ac ſatisfactionem offerre. Ergo ſimiliter in præſenti.Reſpondetur dato antecedenti, negando conſequentiam:quia ibi conceditur iuriſdictio ſub eo pacto,& conditione, hìc verò minimè, ſed ſupponitur prior confeſsio legitimè facta ſimpliciter, ac per ſe, & aliud ſolùm datur vt conſilium perfectionis; quod patet ex tenore verborum dictæ declarationis;*qui alij quàm ſuo confeſſario deſignato confiteretur,debet poſtmodum (quantum recordari poterit) eidem ſuo confeſſario totam ſuam conſcientiam aperire,vt nihil ignorando, quod ad eam pertineat, melius in Domino poſſit eum iuuare.* Ex quibus verbis conſtat, hanc ſolùm proponi vt ſimplicem regulam, non vt onus neceſſarium ex priori confeſsione, ſeu abſolutione relictum.

VI.

Explicaturque amplius: nam ſi confeſsio præcedens fuit tantùm de materia non neceſſaria, ſeu de peccatis venialibus, conſtat non eſſe de neceſsitate præcepti,illa poſtmodum confiteri: quia neque antea fuiſſet,etiamſi illa confeſsio prior proprio confeſſori fieri potuiſſet. Quamuis enim teneatur religioſus Societatis, ex vi regulæ, octauo quoque die confiteri: tamen non cogitur ex vi religioſi præcepti de omnibus venialibus integrè confiteri: ergo multo minus obligabitur ex præcepto repetere in confeſsione ea peccata venialia,de quibus ſemel ritè confeſſus eſt.Si autẽ prior confeſsio fuit de mortalibus peccatis,licèt illa fuerit de neceſsitate prioris confeſsionis;tamen eo ipſo quòd de illis abſolutio ſacramentalis abſolutè,& ſimpliciter data fuit, iam non ſunt materia neceſſaria, & ita venialibus peccatis comparantur.Nec dici poteſt remiſſa fuiſſe ſub onere, tum quia illa non erant reſeruata, vt ſupponimus, cùm poſſent ab ordinario confeſſore abſolui:tum etiam,quia nullum tale onus, vel conditio pœnitenti declaratur.

VII.

Sed dices grauiſsimum eſſe onus huius regulæ, etiamſi tantum per modum regulæ obliget,& ideo non fuiſſe etiam per modum conſilij, ſeu directionis religioſæ proponendum. Antecedens declaratur,nam ſi priora peccata fuerunt mortalia,& planè abſoluta,intolerabile videtur, imò imprudens illa iterum confiteri ordinario ſacerdoti, nam eſt iterum infamare ſe abſque neceſsitate; ſi autẽ fuerunt tantùm venialia,& illa ſunt ex regula neceſſariò repetenda,ſequitur teneri omnes de Societate ex vi regulæ integrè confiteri de omnib. venialibus peccatis,

peccatis, & contra regulam agere; ſi aliquid omittant, quod videtur duriſsimum. Sequela patet ratione ſuprà facta: nam ſi tenetur quis in eo caſu repetere venialia priùs confeſſa, multo magis obligatus fuiſſet illa primò confiteri ſi potuiſſet; ergo eadem ratione tenetur ſempèr de omnibus venialibus confiteri.

VIII. *Hac inſtantia non militat ſolum in Societate.*

Verumtamen ſimile ſtatutum ex ordine Carthuſiæ, & ſancti Hieronymi infra referemus: idemque conſilium inuenitur in ſancto Bonauentura in ſpeculo diſciplinæ p. 2. c. 3. imò etiam ſumitur ex Benedicto XI. in dict. Extrauag. vbi præcepit religioſis confeſſoribus priuilegiatis, moneant ſuos pœnitentes, vt ſemel in anno confiteantur ſuis Parochis integrè de toto anno, quia licet hoc non ſit neceſſarium, eſt bonum. Multo autem maiori ratione expedit religioſis, non ſolum propter maiorem pœnitentiam, & ſatisfactionem culpæ commiſſæ, ſed propter meliorem directionem in futurum, vt in noſtra regula ſignificatur. Directio enim, & gubernatio in futurum multum pendet ex cognitione præteritorum, præſertim in ſpirituali, & interiori gubernatione, vt in lib. 10. c. 6. nu. 2. ex doctrina Patrum confirmabimus. Confeſſor autem ordinarius ex vi ſui muneris habet curam ſpiritualis regiminis ſuorum pœnitentium, quorũ *vultus non agnoſcit*, niſi ex confeſsione eorum, ideoque optimum conſiliũ eſt, vt pœnitentes illis ſe omnino aperiant, vt ab eis adiuuari poſsint. *Prouer. 27.*

IX. *Enodatur iã quoad repetitionem mortalium.*

Vnde non eſt cur hoc graue onus reputetur, ſiue prçcedentia peccata mortalia fuerint, ſiue venialia. Nam in vtroque genere multum iuuari poſſunt, & infamia nullius conſiderationis eſt; cum ſecretum ſit ſummum, & per veram contritionem, & ſigna pœnitentiæ omnino recompenſentur, apud pium, & prudentem confeſſorem, qualem ſupponimus futurum eſſe eum, de quo loquimur. Et quamuis negari non poſsit, rem eſſe difficilẽ in materia morali; tamen conſiderare oportet propterea rem non poni ſub neceſsitate præcepti, ſed conſilij, quod de rebus arduis, & difficilioribus dari ſolet, poteſtque hçc difficultas & propoſitum vincendi illam deſeruire, ne fortaſſe libertas illa confitendi alieno, vel extraneo confeſſori pariat, etiam aliquam libertatem, vel facilitatem peccandi. Et ita reſponſum eſt ad priorem partem obiectionis.

X. *Item quoad repetitionem venialium.*

Ad alteram verò, fateor obligationem illam ex regula, & ex maiori perfectione, vt ratio illa benè probat. Nec enim B. Ignatius cogitabat de cõſcientia tantùm peccatorum mortalium; quãdo dicebat, totam conſcientiam debere eſſe manifeſtam confeſſario, vt meliùs poſsit pœnitentem iuuare, loquitur enim de conſcientia religioſa, quæ & à peccatis mortalibus eſſe debet longè aliena, moraliter, & regulariter loquendo: & iuuanda eſt, non ſolùm ad vitanda peccata mortalia, ſed etiam venialia, & ad virtutum augmentum. Eſt autem hæc integritas prudenti, & ſano modo intelligenda, quod ad venialia peccata pertinet: non enim neceſſe eſt, etiam ſecundum perfectionis regulam ſcrupuloſe ſingula cõfiteri, & de numero peccatorum, vel modo circunſtantiarum ſolicitum eſſe, id enim moleſtum eſſet potius quàm vtile; ſed hoc ſolùm dicimus ad illam regulam pertinere, vt nihil ex induſtria ob verecundiam, vel pudorem, aut timorem infamiæ taceatur, etiamſi leue videatur, & vt bona fide, mediocrique diligentia facta, tota conſcientia ita manifeſtetur, prout ad maiorem confuſionem propriam, vel ad moralem ac ſufficientem notitiã confeſſoris, in ordine ad maiorem profectum ſatis eſſe videbitur. Atque eodem modo ſumendum eſt, quod dicitur de repetenda confeſsione alteri facta, ſi enim in ea nihil ſpeciale fuerit, ſatis erit de hoc ipſo certiorem reddere confeſſorem proprium, nã id ſatis eſt, vt intelligat totam conſcientiam ſibi eſſe manifeſtam, & ita poſsit ſecurius in illius regimine procedere.

CAPVT V.

An reſeruatio peccatorum, quæ in Societate datur, conueniens ſit?

I. *Rationes dubitandi.*

SImiliter ſicut & in præcedenti capite, dubitatum eſt de alia conſuetudine noſtræ Societatis circa hoc ſacramentum, reſeruandi nimirum peccata ſuperioribus, & cogendi ſubditos, vt eis confiteãtur: nam hoc adeò eſt difficile ſubditis, vt periculo exponantur interdum committendi ſacrilegiũ, mutilando confeſsionem, & ita recipiendo abſolutionem & Euchariſtiam, prius quam ſe ſuperiori aperiant. Deinde cum in toto ordine vitæ ſuæ, & in omnibus actionibus, & muneribus maximè à ſuperioribus pendeant, valde timent illis manifeſtari; quia, & ſi propriam reuelationem non vereantur, vix ſibi perſuadebunt, quin illa notitia vtantur, ad gubernandos illos, & conſequenter verebuntur, ne aliquid moleſtum eis accidat, dũ ea occaſione, aut priuantur munere, vel actione, ſed ſocio, vel loco commodo, aut aliquid huiuſmodi; & ita fit oneroſa confeſsio, quòd maximè cauendum eſt. Illud denique videtur in hoc vſu nimis arduum, quia hac occaſione coguntur ſæpè ſubditi, etiã ſub grauamine mortalis peccati, idem peccatum iterum confiteri ſuperiori, poſtquam ritè fuerat alteri confeſſori reuelatum, & ab ea punitum, & ſacramentaliter remiſſum, ſcilicet quando in abſentia ſuperioris, cui peccatum reſeruatum eſt, datur licentia ſubdito confitendi alteri reſeruatum; datur enim hçc facultas, cum obligatione adeundi poſtea ſuperiorem, nacta occaſione. Nam quòd hæc obligatio ſit ſub mortali, in Societate declaratum eſt, ex mente B. Ignatij à P. N. Claudio Aquauiua Præpoſito generali. Hæc ergo tanta obligatio videtur nimis acerba & periculoſa.

II. *Oſtenditur ius reſeruãdi dari in Societate.*

Circa reſeruationem agere poſſumus vel de iure ſpeciali, quod in hoc Societas obſeruat, vel de vſu eius, ſeu de facto. Quod ad primum ſpectat, dicimus reſeruationem peccatorum propriam & ſpecialem eſſe conſentaneam regulæ, & conſtitutionibus Societatis. Nam 3. p. conſt. c. 1. §. 11. hoc ſupponit B. P. Ignatius cùm dicit, *confeſſarius non ignoret quos caſus ſibi ſuperior reſeruat:* & ſubdit modum, & menſuram reſeruationis, non in particulari deſignando. Sed generatim dicitur; *Illi autem reſeruabũtur, quos ab eo cognoſci neceſſarium videbitur, aut valde conueniens, quo melius remedium adhibere poſſit, & ſuæ curæ commiſſos præſeruare ab omnibus, quæ nocitura ſunt.* Hunc autem morem reſeruandi caſus, abſolutè de illo loquendo, nullus catholicus improbabit, nã vniuerſa Eccleſia hoc obſeruat, tum pro vniuerſa, reſpectu Summi Pontificis, tum pro ſingulis diœceſibus reſpectu ſuorum Epiſcoporum. Atque eadem ratione religiones idem obſeruant, quia Prælati religionum habent in religione ſua, vices Epiſcoporum, & quo intimiùs gubernant & ſpecialiori ratione officium ſpiritualiũ parentum exercent, ſuoſque ſubditos ad maiorem perfectionem ducere tenentur, eo tali ſtatui magis accommodata, & quodammodo debita eſt hæc reſeruatio. Vnde S. D. N. Clemẽs VIII. in peculiari decreto, quo huic reſeruationi religioſorum modum poſuit, ſupponit eam & licitam, & conuenientem eſſe, de qua etiam videri poſſunt quæ vniuerſe de hac re in 4. tom. 3. partis diſp. 29. tractauimus, vnde conſtat hunc vſum ob ſuam communem rationem in Societate reprehendi non poſſe. *Ratio communis pro dicto iure.*

III.

Non erit autem difficile proprias, & peculiares rationes inuenire, ob quas hæc reſeruatio in Socie-

Rationes ſpeciales pro eodem.

tate expediat. Primò ac præcipuè, quia propter cō-municationem cum proximis in periculis verſatur, & ideo neceſſe eſt, vt magis timeant quemcunque lapſum, ad quod multum deſeruit reſeruatio, nam eſt veluti frænum quoddam continens hominem. Secūdò, quia in hac religione plures educantur iuuenes, quos ob ætatem, in officio, & diſciplina religioſa magis cōtinere maximè neceſſarium eſt. Tertiò, quia cùm in hac religione non tam multæ corporales afflictiones, ſeu aſperitates ex generali regula præſcribantur ob rationes in lib. 1. c. 9. allatas; oportet vt ſpiritualis diſciplina ac vigilantia rigidior ſit, imò in hunc etiam finem ſpiritualis rigor corporeus ille fuit temperatus à B. Ignatio. Quartò quia in hac religione maximè neceſſarium eſt, vt ſubditi multum ſuis ſuperioribus fidant, vt ab eis regi poſsint, ne forte interdum ſcandalis, & occaſionibus peccandi illos exponant, & vt aliis modis paternè poſsint ab eis adiuuari; & quandiu hæc religio noua eſt, & in ſuo primitiuo ſpiritu durat, curandum eſt vt hæc conſuetudo non auferatur, nec minuatur, ad quem finem hæc reſeruatio etiam vtiliſsima eſt: igitur de ſubſtantia, vt ita dicam, reſeruationis controuerſia eſſe non poteſt.

Conuenientem eſſe vſum particularem reſeruandi peccata, quem Societas obſeruat.

IV. Secundò igitur de particulari eius vſu, ſeu modo videamus. Poteſt autem in hoc modo eſſe exceſſus, vel ratione nimiæ reſeruationis, vel propter nimiā difficultatem committendi aliis abſolutionem; vel propter aliquem alium abuſum reſeruationis: de ſingulis ergo videamus. De primo in conſtitutionibus, præter citata verba 3. p. Conſt. c. 1. §. 11. nihil ſpecialius inuenitur: in illis autem certum eſt rationem, & finem ibi aſsignatum, eſſe genuinā, & propriiſsimam cauſam, ob quam Eccleſia conſuetudinem reſeruandi caſus introduxit, ſemper enim ſupponitur, vt in ſequentibus magis exponemus, illud remedium, & medicinam præſeruatiuam adhibēdam eſſe integro & illæſo prorſus manente confeſſionis ſigillo. Non explicatur autem in illis verbis, cui ſuperiori committatur hæc poteſtas reſeruandi caſus, & iudicium de iis, quos reſeruari neceſſarium, aut valde conueniens eſt. Hoc autem additū, ſeu explicatum eſt in ſecunda Congregatione generali canon. 4. vbi prius approbatur reſeruatio facta à P. Iacobo Laynez ſecundo Generali noſtro. Deinde additur: *Declaratio verò, & ampliatio, vel reſtrictio caſuum ſpectat ad R. P. Generalem.* Nullus ergo inferior Prælatus, neque etiam Prouinciales, poſſunt in hoc aliquid addere, vel immutare, nec reſpectu ſui, nec reſpectu Rectorum. Nō tamen excluditur quin Generalis congregatio hanc habeat poteſtatē, quin potiùs à fortiori hoc ſequitur, cum ipſa ſit ſuperior Generali: imò Clemens VIII. in illo ſuo decreto c. 1. hanc poteſtatem ſolis capitulis generalibus pro tota religione, & prouincialibus pro tota Prouincia commiſit; & hoc iure vtitur nunc Societas quoad caſuum reſeruationem, quantum ad hoc, vt fiat authoritate Congregationis generalis: nam prouinciales congregationes in noſtra Societate non habent propriam poteſtatem iuriſdictionis, vt etiam ſumi poteſt ex can. 15. cōgreg. 5. & ideo nec caſus reſeruare poſſunt; vnde licet Clemens VIII. facultatē conceſſerit capitulis prouincialibus reſeruandi caſus pro ſua Prouincia, intelligendum videtur de capitulo iuriſdictionem alias habente: ſoli ergo Congregationi generali eſt hoc nunc in Societate reſeruatum, non ex ſola vi ſui inſtituti, ſed adiuncto dicto decreto Clementis: & ita in Congregatione 5. generali, quæ poſt illud decretum facta eſt, noua etiam forma reſeruationis eſt edita, vt videre eſt in inſtructione 5. & 6. de caſuū reſeruatione anni 1606. alias in inſtructione toti Societati communi c. 5. & 6. anni 1616.

1. calumnia de nimia reſeruatione exploditur.

Quid de reſeruatione decretum ſit in 2. congr. can. 4.

Cong. Prouin. nō gaudet iuriſdictione.

V. Ex his ergo per principia, quaſi extrinſeca colligere poſſumus, reſeruationem, quam nunc habet Societas, ex parte materię non eſſe nimiam. Primò, iuxta formam à S. D. N. Clem. VIII. præſcriptam facta eſt. Secundò, quia ſi ſpeciatim expendatur, nihil continet alienum ab vſu Eccleſiæ, & ab vtilitate, aut neceſsitate religionis. Nam in primis non reſeruantur niſi peccata exteriora, & quæ manifeſtè ſint mortalia: deinde non omnia, ſed quædam grauiora, quæ ſummatim ſunt: *peccatum mortale contra aliquod ex tribus votis, vel contra alia vota, quæ profeſſi emittunt, periurium, falſum teſtimonium, furtum, ſeditio in ſuperiorem, vel diuiſio à capite cum graui damno religionis, detractio, & diſcordiarum ſeminatio inter fratres, accipere, vel mittere furtim literas materiam peccati mortalis continentes, tacuiſſe impedimentum aliquod excludens à Societate, vel mentitum eſſe in examine ad eius ingreſſum in graue incommodū Societatis, ac denique quodlibet peccatum habens annexam excommunicationem in Bullis, aut decretis Societatis.* Qui omnes caſus in perſona religioſa graues ſunt, poſſuntque graue ſcandalum, vel infamiam religioni afferre: & ſi rectè inſpiciantur ſunt valde ſimiles his, quos ipſemet Pontifex reſeruatos eſſe voluit; & nō ſunt nimis multi pro ratione talis ſtatus, & obligationum eius.

VI. Tertiò intelligi poteſt moderatio huius reſeruationis, ex vſu aliarum religionum. Nam Carthuſiani habēt ſtatutum quo reſeruatur ſuperiori, quodlibet peccatum mortale certum, vt refert Gerſon in proprio tractatu de illo ſtatuto p. 2. alphab. 33. lit. E. & quantum ex Gerſone colligitur, idem ſeruat in Gallia Cæleſtinorum religio. Et licèt ipſe Gerſon non approbet tam latam & abſolutam reſeruationem; ſubdit nihilominus: *Poteſt tamen fieri reſeruatio de certis mortalibus manifeſtis, quæ tranſeunt in opus exterius.* Rurſuſque ad alium Carthuſienſem ſcribit. *Recepi quòd in conſtitutionibus veſtris non dicitur, quod omnis mortalis culpa ſit Maiori reſeruata in foro confeſſionis, ſed quod grauis culpa. Et certè tolerabilis & ſalubris eſt iſta conſtitutio, ſi benè fuerit declaratum, qualis culpa debeat meritò grauis reputari.* Sed in prædicta reſeruatione Societatis non niſi grauia peccata reſeruantur, & ſatis diſtinctè explicatur, quæ talia rationabiliter cenſeantur in hac religione. In regula etiam S. Franciſci cap. 7. ſic dicitur. *Si qui fratrum instigante inimico mortaliter peccauerint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, teneantur prædicti fratres ad eos recurrere, quanto citius potuerint ſine mora.* Loquitur autem de recurſu in ſacramento pœnitentiæ, nam ſtatim ſubdit: Prouinciales ſi ſint ſacerdotes, per ſeipſos debere pœnitentiam imponere, ſin minus debere Presbyteris committere, vt illam imponant. Niſi enim ageretur de ſacramento confeſsionis, non referret Prouincialem eſſe presbyterum. Atque ita in ſtatutis eiuſdem ordinis multa peccata reſeruantur Prouinciali, & ferè ſunt eadem ſcilicet peccata grauia contra tria vota ſubſtantialia, furtum, &c. In definitionibus etiam ordinis S. Benedicti in Hiſpania cap. 13. numerantur duodecim caſus, in quibus ordinarij confeſſores abſoluere non poſſunt, ſed debent pœnitentes ad Abbatem remittere, ex quib. aliqui coincidunt cum nō nullis caſibus reſeruatis à Clemente, vt illi, qui ad *apoſtaſiam* pertinent: alij recurrunt etiam cum noſtris, vt *furtum, proprietas*: alij cum minori reſtrictione, vel explicatione ponūtur, *vt mittere, vel recipere literas ſine licentia.* Alij ſunt proprij illius ordinis, maioremque rigorem continent, vt *comedere carnes ſine licentia, ingredi cellam alterius religioſi, dare aliquid de monaſterio perſonæ ſecułari ſine licentia, reuelare ſecreta religionis, vel monaſterii,*

aut

aut Prælati ſui alicui extraneæ perſonæ, incitare alium, vt ſub iuramento, aut voto ſibi aliquid promittat,&c. Nihil ergo ſingulare, aut nimis rigoroſum in prædicta Societatis reſeruatione reperitur; imò in hoc lenior eſt, quàm illa D. Frãciſci, quòd nulla ſit reſeruatio Prouinciali, ſed ſuperiori domus, vel Collegij, ad quem & facilior, & familiarior poteſt eſſe recurſus, & pręterea liberum manet religioſo, vt ſi velit potius ad Prouincialem recurrere, poſsit id facere, quia reſpectu maioris Prælati nulla eſt reſeruatio, vt per ſe notum eſt.

VII.
2. calumnia de difficultate licentiæ ad reſeruata expenditur.

Dicetur fortaſſe: (vt ad 2. calumniam veniamus) eſto reſeruatio in ſe non ſit nimia, tamen in vſu eius eſſe nimium rigorem, quia ſuperior omnino vult peccata dicta ſibi confiteri, difficiliſque eſt in danda facultate, vt per alium abſoluantur; hoc autem, licèt in peccatis publicis eſſet tolerabile, in occultis nimis oneroſum eſt, vt docet S. Bonau. in expoſitione regulæ c. 7. vbi regulam citatam exponit de peccatis publicis, quia *quæ ſecreta ſunt* (inquit) *non ſunt publicanda*, & quia notorium peccatum grauius eſt propter ſcandalum, & ideo grauius eſt puniendum. Gerſon etiam ſuprà ait, *Confeſſio ſacramentalis non debet coarctari per reſeruationes caſuum, præſertim occultorum ſed dandus eſt locus timori altiſſimi.* Et infrà, *Confeſſio ſacramentalis de peccatis occultis raro, & cautiſſimè debet remitti ad ſuperiores habentes iuriſdictionem coerciuam in publicis, quales ſunt Abbates, & Priores religionum, quia facile oritur ſuſpicio apud correctos publicè, quia occulta confeſſio per eos facta lædatur.*

VIII.
Reſeruans poteſt in rigore nihil remittere.

Sed in hac re ſi attentè inſpiciatur, quid iure fieri poſsit & debeat, & cum vſu Societatis conferatur, euidenter conſtabit, in hoc etiam facto, debitam moderationem ſeruari. Nam iure certum, eſt, poſſe ſuperiorem obligare ſubditum, per ſe loquendo, vt peccata reſeruata, quantumuis per accidens occulta, ſibi confiteatur: nam hic eſt finis reſeruationis, per ſe loquendo, & quidquid ſuperior de hoc rigore remittit, ex benignitate facit, vel ex debita prouidentia ex accidenti aliquo neceſſaria, nõ quia ius non habeat perſiſtendi in rigore reſeruationis. Vnde Clemens VIII. qui ſpeciali decreto maximè curauit prouidere libertati religioſorum in confeſsionibus faciendis, cum in §. 3. eiuſdem decreti præcepiſſet Pręlatis regularibus, ne ſubditos ad cõfeſsionem ſecum faciendam cogerent, ſeu obligarent, addit limitationem; *Niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint*: ergo pro reſeruatis licet his prælatis confeſsiones ſubditorum audire, etiamſi ipſi non ſua ſponte, aut motu proprio, ſed neceſsitate reſeruationis, & ſeueritate ſuperioris compulſi, id faciant.

IX.
Exponitur diploma Clementis quoad proximè dicta.

Sed licèt hæc per ſe vera ſint, nihilominus ad charitatem, & prudẽtiam ſuperioris pertinebit in particularibus caſibus conſiderare diſpoſitionem & fragilitatem pœnitentis, eique condeſcendere, ne in peius ruat; de quo non poteſt alia generalis regula præſcribi, præter ſuperioris prudentiam & charitatem, vt in dicto 4. tomo diſput. 30. ſect. 4. & 5. latius declaraui, & ſuprà tract. 8. tetigi, tractando de poteſtate abſoluendi Prælatorum regularium: vbi etiam expendi nouum decretum S.D.N. vbi in §. 4. præcipit, vt ſuperiores duos, vel tres viros doctos & pios deputent, qui ordinarias confeſsiones religioſorum audiant. Et ſubdit, *Quibus etiam reſeruatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi, ipſe inprimis confeſſarius iudicauerit.* Ex quibus verbis notaui iuxta mentem Pontificis, non debere ſuperiorem hanc facultatem facile, & ad nutum confeſſoris concedere, ſed magno iudicio, & conſideratione, & quando neceſsitas pœnitentis, vel maior vtilitas illam poſtulauerit. Et hanc ob cauſam vult multum deferri in hoc, iudicio confeſſoris, quia ipſe poteſt magis perſpectam habere conſcientiam, & diſpoſitionem pœnitentis. Et nihilominus non cogit ſuperiorem, vt ſtatim pareat iudicio confeſſoris, vt planè indicat illa particula, *inprimis*, quæ ſignificat conſulendum eſſe confeſſoris iudicium, & magnam vel maximam illius rationem habendam eſſe, non tamen eſſe futuram infallibilem ac neceſſariam regulam. Quod ad tollendos ſcrupulos pro Societate noſtra ita fuit ab eodem Pontifice declaratum, vel conceſſum, ſcilicet, *ne iudicium à reſeruatis abſoluendi confeſſariis abſolutè relinquatur, vt in eodem §. 4. dicitur: ſed liceat interdum ſuperiori, pro ratione ſui oficij huiuſmodi facultatem denegare, in iis caſibus, in quibus conſtat, iuxta ea, quæ Doctores dicunt, & diſcreta charitas docet huiuſmodi licentiam eſſe denegandam.* Illud denique in dicto decreto obſeruare licet, etiam cùm illa licentia danda eſt, non cogi ſuperiorem dare illam, vel generalem pro electione pœnitentis, vel particularem pro tali perſona ab ipſo pœnitente deſignata: nam Pontifex vult perſonas quibus danda eſt, eſſe deſignandas à ſuperiore ipſo, & ſignificat regulariter remittendam eſſe illi perſonæ, quæ gerit officium ordinarij confeſſoris eius perſonæ, quæ caſum habet reſeruatum. Imò ſupponit licentiam hanc per huiuſmodi confeſſorem eſſe à ſuperiore petendam, & pro illo eſſe dandam à ſuperiore, quando expedire dari iudicatum fuerit: qui modus eſt valde ordinatus, & ſi pœnitentes illum ſeruarent, facile ſuperiores illis acquieſcerent. Quando verò ſubditi hanc facultatem, per alios ſacerdotes, vel pro aliis ſuo arbitrio petunt, non tenetur ſuperior ſtatim condeſcendere, ſed facile poteſt talem facultatem negare, vel prout conueniens iudicauerit, eam moderari.

X.
Praxis Societatis circa petendam licentiam à confeſſario pœnitentis.

Hoc igitur eſt ius regulariter obſeruandum circa hanc reſeruationem. Quàm verò illi conſentanea ſit praxis Societatis, facile quis intelliget ex inſtructione, quæ eſt 6. ex impreſsis anno 1606. quamque ſuperiores circa hoc obſeruant. Nam in 1. illius §. admonentur, *vt quando confeſſarius, tacito nomine pœnitentis à ſuperiore petit facultatem abſoluendi à caſu reſeruato, nullo modo ſuperior difficilis eſſe debeat, ſed facilis potius, & promptus in ea concedenda*, &c. Et in §. 2. additur, ſolùm quando interuenit *neceſſitas vitandi ſcandalum, vel aliud graue damnum Collegij, ſeu domus*, illam negari poſſe, donec pœnitens *per ſe, vel per confeſſarium*, ſufficientem notitiam ſuperiori adhibeat: tunc enim pœnitens omnino tenetur hanc notitiam ſuperiori dare, vnde nec eſt tutus, nec ſatis diſpoſitus ad abſolutionem, donec iuſtæ voluntati, & neceſsitati ſuperioris in ea parte ſatisfaciat; meritò ergo tunc poteſt ſuperior talem facultatem negare. Imò licet obligatio pœnitentis ad dãdam illam notitiam ſuperiori, ſecluſa reſeruatione, non ſit omnino clara, & certa, ſi tamen ſit opus maioris virtutis & charitatis, id ſatis erit, vt ſuperior iuſtè neget licentiam, donec pœnitens rem totam illi manifeſtet, quantum ad remedium adhibendum neceſſarium eſt: quia ipſe habet ius audiendi talem confeſsionem, & per ſe loquendo non tenetur illam poteſtatem delegare: conſiderando autem cauſas extrinſecas potius tenetur conſulere bono communi, quàm irrationabili, vel imperfectæ voluntati pœnitentis condeſcendere. Ad hoc autem moderandum additur in §. 4. ſi confeſſarius vrgeat, eo quòd iudicet ſuperioris ſeueritatem detrimentum potius ſpirituale, quàm commodum allaturam, & tentatis aliis mediis, nullum ſufficit, ſed pœnitens durior fiat, tandem: *ſuperiorem debere facultatem negare*, ſed fragilitati ſubditi condeſcendere: habita ſemper ratione charitatis, cuius finis eſt prodeſſe per correctionem, vel ſeueritatem, & illam temperare, quando illa ſpes

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

deeſt; in eo autem caſu licèt ſuperior facultatem det, debet confeſſarius attendere, vt pœnitens ſuæ obligationi ſatisfaciat in adhibendo remedio cõmuni malo, vel ſcandalo, ſi morale periculum illius ſit, quia niſi hoc faciat, non poterit abſolui, non ex defectu iuriſdictionis, ſed quia diſpoſitus non eſt. Ad hoc autem oportet vt & obligatio pœnitentis certa ſit, & quòd alia remedia adhiberi nõ poſsint.

XI. *Quid ſi petatur à non ordinario confeſſario pœnitentis.*

At verò quando licentia non per confeſſarium, ſed per alium ſacerdotem petitur, tunc praxis Societatis (vt ex §. 5. colligitur) eſt, vt licentia non tam facile detur, quod etiam eſt conſentaneum rationi, & iuri, vt numero 9. oſtendimus. Nec tamen ſemper deneganda dicitur, ſed attentius circumſtantias negotij, & perſonæ eſſe conſiderandas, & ita dari poſſe, vel negotium committi alteri perſonæ, prudenti, doctæ, & religioſæ, quæ ad remedium adhibendum aptiſsima ſit, & cuius conſpectum non poſsit pœnitens rationabiliter ſubterfugere. Quæ omnia per ſeſe ſunt valde conſentanea rationi, nam ſine dubio oportet aliquam difficultatem, & ſeueritatem oſtendere, aliàs ferè nullius momenti eſſet reſeruatio; ſemper tamen prudens illa conditio ſubintelligitur, vt ſi tandem ſuperior intelligat, ſe nihil poſſe prodeſſe, condeſcendat tali ſacerdoti (dummodo ſimpliciter idoneus ſit) negotium committendo, vt maius periculum euitetur.

XII. *3 calumnia de vſu notitia confeſſ. reſoluitur.*

Tandem dicendum ſupereſt de vltimo abuſu, qui in hac reſeruatione fingi poteſt, vtendo ſcilicet hoc medio ad gubernandum, vel ipſum pœnitentem, vel alios, per notitiam in confeſsione comparatam: hoc enim aliqui Societati obiiciunt, ſed eſt mera impoſtura. Duplex ergo intelligi poteſt gubernatio: vna quæ præciſe neceſſaria eſt ad vitandum peccatum, de quo agitur, vel ſcandalum, aut pœnitentis, aut aliorum, ex peccato illo præciſe ortum; alia eſt in rebus aliis, actionibus, vel muneribus. De hoc poſteriori vſu nulla eſt mentio, nec veſtigium in Societate, vt à fortiori ex ſequentibus in numer. 4. patebit. De priori autem communis do-

Qui vſus dicta notitia per ſe liceat.

ctrina eſt poſſe prælatum, qui rem in confeſsione nouit, vti illa notitia ad illum finem, ſi obſeruet, vt ille vſus talis ſit, vnde nulla reuelatio directa, vel indirecta naſci poſsit, vel ſi hæc timeri poſsit nullus ſit talis vſus, ſine expreſſa licentia pœnitentis: nam ſi hæc obſeruentur, nulla inordinatio contra iuſtitiam pœnitentis, vel contra religionem ſacramenti in tali vſu excogitari poſsit, vt in tom. 4. in 3. p. diſput. 33. ſect. 7. late dixi.

XIII. *Neque à Clemente VIII videtur prohibitus.*

Et quamuis S. D. N. Clemens VIII. in ſpeciali decreto, de caſibus reſeruatis regularium, ſpecialem prohibitionem illis impoſuerit non vtendi notitia confeſsionis ad exteriorem gubernationem: probabiliſsime nihilominus exiſtimo hunc vſum non comprehendi ſub illis verbis, & præcepto; quia hic vſus nõ poteſt dici ad exteriorem gubernationem, ſed ſolùm ad internam & ſpiritualem medicinam conſcientiæ pœnitentis. Nam ipſe pœnitens vitare tenetur moralem occaſionem mortalis peccati, vel non præbere ſcandalum alteri, vt ſecum tale peccatum committat: ergo vſus qui tantùm ordinatur ad tollendam ſimilem occaſionem peccati, vel ſcãdali, non poteſt dici exterior gubernatio: nam licèt ſit quædam actio, vel priuatio exterior, ordinatur ſolùm ad internum bonum animæ ipſius pœnitentis: adeò vt licet ordinetur etiam ad bonum complicis, v. g. hoc ſolum ſit, in quantum bonum pœnitentis cum illo coniunctum eſt, & non poteſt vnum ab altero ſeparari: hoc enim ſupponimus. Nam ſi iam omnino non ageretur de remedio pœnitentis, nec de implenda aliqua obligatione, ad quam ipſe in conſcientia teneatur: ſed tantùm de remedio alterius; iã ille vſus magis dici poſſet pertinere ad exteriorem gubernationem, & non eſſet vſurpandus ſine libera, & ſpontanea voluntate, & facultate pœnitentis.

XIV.

Quamuis autem hæc in rigore vera videantur; nihilominus Societas propter maiorem ſecuritatem, libertatem pœnitentium, & reuerentiam ſacramenti: etiam ab hoc vſu licito, notitiæ per confeſsionem habitæ, ſe abſtinet. Quod apertius conſtabit ex graui ordinatione R. P. N. Claudij, quam hic ad verbum referam, quia dignum eſt vt ab omnibus agnoſcatur. *Tametſi non deſunt Doctores, qui ſentiant, ſaluo ſacramentalis confeſſionis ſigillo, iuſtis de cauſis licere nonnunquam confeſſario (cum id fieri poteſt ſine vlla reuelatæ confeſſionis ſuſpicione) vti extra confeſſionem notitia per confeſſionem habita: tamen quoniam hæc doctrina, & eam exigit in tanta re, circumſpectionem, quam ſeruare perdifficile ſit, & interim poſſet aliquando retardare ſubditorum libertatem, quam huius fori ſanctitas, & noſtræ Societatis inſtitutum requirunt, in ſeipſis, rebuſque ſuis confeſſario aperiendis: idcirco viſum nobis eſt, in Domino ſtatuere, ſicut, & ſeuere ſtatuimus pro reuerentia, qua ſemper Societas noſtra coluit huius ſacramenti inuiolabile ſigillum, & libertatem, vt omnes ſuperiores diligenter caueant: ne vel ipſi, vel noſtrorum aliquis, ſupradictam doctrinam vſquam introducant, nec illam publice, aut priuatim doceant, nec ea vtantur vllo modo (niſi forte de pœnitentis licentia) ſed ita prorſus in omnibus caſibus, noſtri ſe gerant confeſſarij, ac ſi in confeſſione nihil penitus audiuiſſent, ſibique perſuadeant, vt humanarum rerum regimen ab hoc ſacramento longiſſimè diſtat, ita debere nullatenus ab eo pendere.* Hoc ergo eſt, quod in Societate de iure ſeruatur; de factis enim particularibus, hic non diſputamus, quamuis de nullo nobis conſtet huic iuri contrario.

XV.

Vnde conſtat non ſolùm non committi exceſſum in hoc vſu, verum potius videre poſſe committi aliquem defectum, omittendo medium licitum, & ſanctum, quod interdum poſſet eſſe vtiliſsimum pœnitentibus, verumtamen cum hoc ipſum omittatur, propter altiores fines, reprehenſibile non eſt, ſed potius laudabile. Intelligendum autem neceſſariò hoc eſt, quando non interueniret obligatio præciſa ipſius ſuperioris, qui ex officio tenetur auferre à ſubdito moralem occaſionem peccati: etiamſi illam in confeſsione nouerit, quando ſine vlla reuelationis ſuſpicione auferri poteſt, tunc autem debet prius monere pœnitentem ſuæ obligationis, & illum inducere, vt conſentiat, & acceptet ſibi talem occaſionem auferri, cùm in remedium animæ ſuæ id facere teneatur. Prohibitio ergo illa intelligenda eſt pro his euentibus, in quibus non neceſſariò, ſed ob vtilitatem, talis notitia ad illum vſum applicari poſſet: & quia hoc regulare eſt (illa enim neceſsitas præcepti rara eſt) ideo regula ſimpliciter negatiua circa hoc conſtituitur.

Vtrum conueniat, aut neceſſarium ſit ſuperiori aliquando confiteri.

XVI.

Ex his ſatis factum eſt (vt opinor) primo puncto huius capitis ex propoſitis in fine numero primo, & ſublata eſt omnis occaſio fingendi pericula, & monſtra difficultatum, vbi reuera nulla ſunt, oportet tamen aliquid in particulari dicere de altero puncto in numero primo tacto: videtur enim in illo dubio ſupponi, eſſe in Societate conſtitutionem, quæ obliget ſubditos, vt ſuo ſuperiori confiteantur. Quod dupliciter intelligi poteſt, primò ratione caſuum reſeruatorum, & ita hoc per ſe ſequitur ex ipſa reſeruatione, & ita admittitur, ſeu excipitur à Clemente VIII. Quo-

modo

modo autem ſeruandum ſit, explicatum iam eſt in puncto præcedenti. Secundò poteſt id intelligi extra caſuum reſeruationem, de communibus confeſsionibus, vel ordinariis, & particularibus, vel extraordinariis, & generalibus, & in hoc duo dicenda occurrunt.

XVII.
Confiteri prælato per ſe malum non eſſe probatur authoritate.

Primum eſt illud non eſſe per ſe malum, aut reprehenſione dignum, ſecluſa humana prohibitione. Quamuis enim ad ſe omnino aduocare confeſſores munus reſpectu ſubditorum, iuxta pręſentem ſtatum religionum, violentum ſit, ac periculoſum, ac proinde inordinatum, vt tract. 8. diſputando de prælatorum poteſtate in communi, diximus; tamē pro aliquibus temporibus, aut vicibus id exigere per ſe inordinatum non eſt; nam multæ religiones videntur habuiſſe huiuſmodi regulam, & conſuetudinem à Pontificibus approbatam. De Carthuſienſibus referunt, habere ſtatutum confitendi generaliter Priori, cùm primùm eligitur, fortè ab vltima confeſsione præcedenti facta: item confitendi eidem quando poſt aliquam peregrinationem, ad monaſterium redeũt. Quod ſtatutum habet etiam religio S. Hieronymi c. 20. ſuarum conſtit. de quo quantum ad iterationem confeſsionis, capite præcedenti à numer. 2. diximus; hîc verò conſideratur quantum ad circumſtantiam confitendi ſuperiori. In ordine Ciſtertienſi dicitur eſſe ſtatutum, vt monachi ſingulis annis confiteantur integrè Abbati, quod ſtatutum à Pontificibus Pio II. & Sixto IV. confirmatum fuiſſe, intelligi poteſt ex eorum priuilegiis 91. 97. & 103. Et ſimile ſtatutum fuiſſe ab Alberto Magno in religione Prædicatorum introductum, refert Ferdinandus del Caſtil. lib. 3. Chronic. c. 46. quod ipſe approbat. Olim etiam in religionibus monachorum, ſolùm eſſe ſolebat vnus presbyter, qui omnium proinde confeſsiones audiebat, qui tamen ſimul ſuperiorem fuiſſe, & maiorem quã Præpoſitus, habere poteſtatem, clarè ſumitur ex regula S. Auguſtini in fine. Denique Hugo de S. Victore ſerm. 53. inſtitut. monaſt. vniuerſaliter dicit, *In facienda confeſſione talis diſcretio eſſe debet, vt quotidiana & leuia peccata alterutrum coæqualibus confiteamur, vt orationibus pro inuicem factis ſaluemur: pro grauioris lepræ immunditia ſacerdoti, id eſt, noſtro ſummo Prælato pandere debemus, vt ad eius arbitrium iuſtiſicari curemus.* Cùm ergo conſilium hoc tanta auctoritate, vt vſu antiquorũ Patrum fundatum ſit, nõ poteſt reprehendi, vt per ſe malum. Ratio autem eſt, quia prælatus eſt de ſe ordinarius paſtor, & proprius ſacerdos religioſorũ: ergo per ſe & ſecluſa ſpeciali prohibitione, eis non facit iniuriam, ſi interdum velit agnoſcere vultum pecoris ſui.

XVIII.
Non tamen regula datur in Societate de confitẽdo Prælato præter reſeruata

Secundò verò addimus obiectionem illam in n. 1. falſum ſupponere; quia in Societate nulla eſt regula, quæ abſolutè obliget ſubditos ad confitendum aliquando ſuperiori, non ſolùm obligatione præcepti, verùm nec per modum ſimplicis regulæ. Quia vbicunque conſtitutiones de confeſsionibus faciẽdis, vel ordinariis, vel extraordinariis loquũtur, ſemper præſcribunt, vt fiant confeſſori à ſuperiore deſignato: vel ad ſummum ſub diſiunctione, ſuperiori, vel cui ille iniunxerit, & ſemper intelligitur ordinarias confeſsiones fieri ordinario confeſſori deſignato: in extraordinariis autem ſex mẽſium, & ſimilibus optionem relinqui pœnitenti, vt vel ſuperiori, vel alteri ex deſignatis ab illo confiteatur. Vnde in regula prouincialis num. 131. ſic dicitur. *Si viſitatio circa renouationem votorum inciderit, ipſe ad excipiendas confeſſiones generales noſtrorum, aliquos Patres probatos, & maturiores deſignabit, eoſque, qui ſibi confiteri volẽt, benigne audiet.* Et idem cum proportione dicitur in regulis præpoſiti §. 23. & Rectoris §. 22. Eſtque hoc conſonum modo loquendi conſtitutionũ p. 6. c. 1. §. 2. vbi dicitur paratos eſſe omnes debere *ad confeſſionem generalem, quæ ab vltima generali inchoetur ei, quem ſuperior ſibi ſubſtituerit, faciendam.* In quibus verbis, non ſolùm non dicitur confeſsionem eſſe faciendam ſuperiori, ſed inſinuatur potiùs, ſemper debere ſuperiorem ſubſtituere aliquem, cui fieri poſsit, quamuis nunquam excludatur, quin poſſit ſubditus eligere ſuperiorem, ſi velit. Denique tam longè abeſt Societas à prædicta calumnia, vt nec ipſos conſultores ſuperiorum velit deſignari ad audiendas noſtrorum confeſsiones vt habetur in ordinationibus impreſsis anno 1617. c. 1. n. 7.

XIX.
Neque in aliqua religione dari valet poſt decretum Clement.

Atque hunc morem non ſolùm probauit, ſed etiam ſub præcepto impoſuit S. D. N. Clem. VIII. in ſuo decreto de caſibus reſeruatis religioſorum, vbi ſic inquit: *non liceat regularibus ſuperioribus confeſſiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerunt, aut ipſimet ſubditi ſponte, aut proprio motu id ab eis petierint.* Quod præceptum intelligendum eſt, non ſolùm de confeſsionibus ordinariis, ſed etiam de extraordinariis, ſiue fiant occaſione reditus ex itinere, ſiue ex regula confitendi generaliter ſemel, aut bis in anno: tum quia abſoluta eſt prohibitio, & nobis non licet illam reſtringere: tum maximè, quia exceptio illa, *niſi quando peccatum reſeruatum,* &c. firmat regulam in contrarium. Per hoc ergo decretum antiquæ illæ conſuetudines in numer. 17. allatæ, ſublatæ ſunt: infirmitas enim, & fragilitas horum temporum, hanc moderationem requirit.

XX.
Hoc onus leuius eſt in Societate quàm in quibuſdam religionibus.

Tandem ex his non erit difficile ſatisfacere tertio puncto, ſeu vltimatæ parti difficultatis poſitæ in fine n. 1. de onere comparendi: de qua multa nobis eſſent dicenda, niſi in 4. to. 3. p. diſp. 30. ſect. vlt. latè tradita eſſent: in eum ergo locum lectorem remittimus: ne inutili repetitione illum oneremus: ibi enim res tota, quæ in Societate obſeruatur tractata eſt, oſtenſumque eſt eſſe doctrinam communem, rationi & praxi Eccleſiæ conſentaneam: ſolùm hîc addo, nonnullos authores cenſere, vel referre, in aliis religionibus, religioſos peregrinantes non poſſe abſolui à reſeruatis, donec redeant ad locum vbi eſt Prælatus, & vt num. 6. attigimus, quando peccatum eſt reſeruatum Prouinciali abſenti, ſine eius facultate non poſſe abſolui: at hoc grauius onus eſt: ergo facultas confitendi ſtatim cum illo onere, potiùs eſt gratia ſpectans ad ſuauiorem modum procedendi.

CAPVT VI.

Quomodo perfectionem charitatis religio Societatis intendat.

I.
Prima pars tituli de charitate in Deum expeditur.

CVm finis religionis ſit perfectio charitatis, & conſequenter ad illum etiam tendant omnia religionis exercitia, fit vt illa maioris momẽti ſint, magiſque propria religionis, quæ propinquius ad hunc finem accedunt, illumque immediatius operantur. Sunt autem duo charitatis officia, dilectio ſcilicet Dei, & proximi. Ad prius officium præcipuè ſpectant, quæ hactenus in hoc lib. 8. tractauimus: nam diuina charitas, quoad proprios, & elicitos actus erga Deum, maximè operatur, & creſcit in operibus internæ meditationis, & contemplationis, prodit autem exteriùs in actus religionis, & diuini cultus, de quibus hactenus dictum eſt. Solum hîc addere poſſumus, ad hunc finem charitatis Dei, maximè conferre, vt cæterarum virtutum opera expreſſe, ac frequentiùs repetita intentione ad maiorem Dei gloriam fiant, & ob hanc cauſam huius rei ſtudium, & memoriam frequenter in conſtitutionibus Societatis commẽdari, tam in actu ſignato, vt ita dicam, quàm in exercito. Nam in Summario conſtitut. reg. 10. ſic dicitur, *Omnes rectam intentionem,*

Hæc charitas frequenti relatione bonorum operum in Dei gloriam promouetur.

tentionem habere ſtudeant, non ſolùm circa vitæ ſuæ ſtatum, verum etiam circa res omnes particulares, id ſemper in eis ſincere ſpectantes, vt ſeruiant, & placeant diuinæ bonitati propter ſeipſam, & propter charitatem, & eximia beneficia, quibus nos præuenit: potius quàm ob timorem pœnarum, vel ſpem præmiorum, quamuis hinc etiam iuuari debeant, & in omnibus quærant Deum, &c. In conſtitutionibus autem paſsim hoc inculcatur, & vſu ipſo docetur, vt in examine cap. 1. §. 6. ſtatim dicitur. *Ratio viuendi iuſtas ob cauſas, maius Dei obſequium ſemper intuendo,* &c. & §. vltim. *Quod ideo fit, vt vtrinque maiori cum claritate, & cognitione in Domino noſtro procedatur, vt quanto fuerit magis probata ſingulorum conſtantia, tanto ſtabiliores, ac firmiores ſint in diuino ſeruitio, & vocatione prima, ad gloriam, & honorem diuinæ maieſtatis.* Quod verbum adeò erat familiare B. Ignatio, vt ſingulis ferè conſtitutionibus illud repetat, nimirū ad vices vſque 177.

Diuina gloria frequens in ore S. Ignatii.

II. Atque hanc etiam intentionem maximè commendat Baſilius in regulis moralibus reg. 18. afferens verba Pauli, *ſiue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* 1. Corinth. 10. & illud 2. ad Theſſalon. 2. *Sicut probati ſumus à Deo vt credatur nobis Euangelium, ita loquimur non quaſi hominibus placentes, ſed Deo, qui probat corda noſtra:* quæ verba quotidie verſari deberent in corde, & mente religioſorum Societatis, & quæ ſubdit; *Nec quærentes ab hominibus gloriam, nec à vobis, nec ab aliis.* Imò addit etiam B.P. Ignatius, vt non ſolùm hæc humana motiua contemnamus, verùm etiam inter diuina, amore potius, quàm timore moueamur. Vt enim dixit Baſil. reg. 4. ex fuſior. *Eis, qui ad perfectionem aſpirant, præceptis ſublimioribus opus eſt, eiſque, in quorum expletione vniuerſa charitatis Chriſtianæ veritas legitimè abſoluitur.* Vnde idem Baſilius reg. 137. ex breuioribus, *Bonam* (inquit) *animi affectionem ego eſſe exiſtimo cupiditatem vehementem placendi Deo, eamque inſatiabilem, & ſtabilem, & conſtantem.* Hanc verò, addit ſtatim, contemplatione magnitudinis Dei, & recordatione beneficiorum eius comparari. Addere item poſſumus, neceſſarium eſſe frequenter, & in ſingulis operibus, quoad fieri poſsit, eam intentionem repetere. Ad hoc autem (vt idem Baſil. dixit. reg. 5. ex fuſioribus) neceſſe eſt illud Pauli imitari, *noſtra conuerſatio in cœlis eſt, quia alias nullo modo ſcopum animi attingemus, Deo videlicet, vt placeamus. Omni ergo cuſtodia* (ſubdit inferiùs) *cuſtodiendum eſt cor noſtrum, neque patiendum vt aſſidua de Deo cogitatio ex animis noſtris elabatur, ſiquidem hæc eſt ratio per quam erga Deū acquiri charitas conſueuit,* &c. quæ elegantiſsimè proſequitur, & imitatus eſt B.P.N. Ignatius 3. p. conſtit. c. 1. §. 26. dicens, *crebro admoneantur, vt in omnibus quærant Deum, exuentes ſe quantum fieri poteſt, amore omnium creaturarum, vt affectum vniuerſum, in ipſarum creatorem conferant, eum in omnibus creaturis amando, & omnes in eo, iuxta ſanctiſſimam ac diuinam eius voluntatem.* Et hæc ſufficiunt de charitate erga Deum, nam cætera (vt dixi) tractata ſunt.

III. Proximorum amor in externis actibus præcipuè verſatur, poteſtque ſubdiuidi in operibus charitatis, erga externos, de quibus in libro ſequenti dicendum eſt, & de charitate fraterna inter nos ipſos, de qua hîc præcipuè tractamus. Quantum autem hæc fraterna dilectio in Societate commendetur, intelligi poteſt ex principio conſtitutionum Societatis, & Summarijs illarum, vbi dicitur, *legem charitatis eſſe, quæ conſeruatura eſt, gubernatura, atque promotura in ſancto ſeruitio, hanc minimam Societatem Ieſu.* ſpecialiter verò in 3. p. conſtitutionum cap. 1. §. 18. & in Summario §. 42. *Vnio & conformitas mutua quam diligentiſſimè curanda eſt, nec, quæ ei aduerſantur, permittenda, quo iuncti inuicem fraternæ charitatis vinculo melius & efficacius poſſint ſe diuino obſequio, & auxilio proximorum impendere.* & §. 21. vbi dicitur, *de iis crebrò tractent, quæ ad ſui abnegationem, & in virtutibus profectum, & omnimodam perfectionem attinent, ad ea ſe inuicem exhortando, & præcipuè, ad vnionem, & charitatem fraternam.* Et §. 22. *Magnopere confert ea munera obire, in quibus magis humilitas, & charitas exercetur:* nec immeritò B. P. N. Ignatius, in hac vnione, & vinculo fraternæ charitatis præcipuum huius religionis fundamentum poſuit, nam hoc etiam fuit primum vinculum ſtatus religioſi, qui in illis fidelibus inchoatus cenſetur, *quorum erat cor vnum, & anima vna, qui habebant omnia communia, & diuidebant ſingulis, prout vnicuique opus erat: & ideo, & ſumebant cibum cum exultatione, & ſimplicitate cordis collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem: gratia magna erat in omnibus illis,* vt Actor. 3. & 4. dicitur.

Charitas ad inuicem in Societate commendatur.

Conſonatque illud Pſalmi 132. *Quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum.* vbi Auguſtinus ait, peculiari ratione hoc conuenire ſtatui religioſo; *Iſta enim verba* (inquit) *pſalterij, iſte dulcis ſonus, iſta ſuauis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu multa monaſteria peperit.* Et infrà, ait, primos, qui hanc vocem audierunt, fuiſſe Apoſtolos, & primos fideles, quorum erat cor vnum, & anima vna: *Sed non ſoli* (inquit) *audierunt. Non enim vſque ad illos ſolos hæc dilectio, & vnitas fratrum venit, venit enim, & ad poſteros iſta charitatis exultatio.* Vnde idem Auguſt. in ſua regula, hoc præcipuum documentum, ac primum inter cætera proponit. *Primum propter quod in vnum eſtis congregati, & vnanimes habitatis in domo Domini, & ſit vobis anima vna, & cor vnum in Deo.* Baſilius etiam in conſtitut. monaſt. à cap. 19. cœnobiticam vitam commendans, fundamentum eius eſſe dicit, ſummam animorum coniunctionem, & vnitatem ſine qua, (vt inquit Hieronymus) ſeu Author regulæ monialium cap. 1. *Nulla vita eſt deterior, quàm ſimul degere corpore, & non mente, & vere infœlices ſunt, quibus non ineſt vna ſed diuerſa voluntas. Et ſic habere poteritis religionis propoſitum, ſi vnanimes in domo Dei habitetis.* & ob eandem cauſam dixit idem Hieronymus in regula Monachorum cap. de charitate. *Quidquid diuidit inter fratres, infernus dicendus eſt.* Vnde elegantiſsimè Bernard. ſerm. 29. in Cantica, *Vos* (inquit) *experti eſtis, & quotidie experimini, quàm bonum ſit, & quam iucundum habitare fratres in vnum, ſi tamen in vnum, & non in ſcandalum: alioquin nec iucundum plane, nec bonum, ſed peſſimum, ac moleſtiſſimum.* Ob hanc ergo cauſam omnes religionum fundatores, hanc mutuam fratrum dilectionem maximè commendant, vt videre etiam licet in S. Benedicto cap. 4. regulæ. S. Bonauen. in quæſtionibus ſuper regulam quæſt. 18. Baſilius in conſtit. monaſt. c. 2. & 3. ac reliquis; quia communis vita ſine hac vnione, nec vtilis eſſe poteſt, nec iucunda.

IV.

CAPVT VII.

De mediis negatiuis, quibus fraterna charitas, & concordia in Societate conſeruatur.

I. AD fraternam charitatem, & vnionem fouendam varia media in Societate introducta & commendata ſunt, quæ in 8. p. conſtit. cap. 1. & aliis in regulis accuratiſsimè prouidentur: quæ in ſummam breuem redigemus & ex iis aliqua, quæ magis propria magiſque vtilia videbuntur, pro materiæ qualitate, locupletabimus. Inprimis ergo ſupponi debent ea, quæ ex ipſa lege charitatis debita ſunt; quæ in media negatiua, & affirmatiua diſtingui poſſunt. De negatiuis pauca dicere neceſſe eſt; quia plura

plura ſunt debita ex obligatione iuſtitiæ potius, quàm charitatis; qualia ſunt, nec cogitatione, nec verbo, nec opere, alteri iniuriam facere, vel in re aliqua quempiam lædere. Et ideo de hoc præcepto nihil ferè in conſtitutionibus, aut regulis ſtatuitur, quia magis ad neceſsitatem legis, quàm ad conſilia perfectionis pertinet. Quia verò pro hominum imbecillitate, aliquid huiuſmodi pati contingit, quàm citiſsimè curandum præcipitur 3. p. conſtit, cap. 1. lit. P, his verbis : *Ferenda non eſt inter vllos domeſticorum perturbatio, vel ira mutua : & ſi aliquid huiuſmodi acciderit, vt ſtatim cum ſatisfactione debita in gratiam inuicem redeant.* Quæ verba pro regula propoſita ſunt Præpoſitis, & Rectoribus in ſuis regulis n. 32. & 33. conſonant Eccleſiaſtici canones Concilij Toletani XI. c. 4. Concilium VVormacienſe cap. 41. Carthag IV. c. 93. cum aliis apud Gratianum d. 90. c. *Iſmael* d. 56.

II.
Ad hoc medium ſpectat primo regula non ſeminandi diſcordias.

Quia verò illi præcipuè charitatẽ offendunt, qui diſsẽſiones inter fratres ſeminant, ideo in 8 p. conſt. c. 1. §. 5. (quæ eſt etiam regula 128. Prouincialis) grauiſsimè cautum eſt, *ſi quis diſſenſionis, vel diuiſionis eorum, qui vna viuunt, inter ſe, vel cum ſuo capite autor eſſe cerneretur, diligentiſſimè ab ea congregatione, velut peſtis, quæ eam poteſt ſummopere inficere ſi præſens remedium non adhibeatur, ſeparandus eſt.* imò & inter caſus reſeruatos habetur. Additur verò in declaratione, ſeparationem hanc eſſe poſſe, vel ab eo loco transferendo perſonam in alium, vel à tota Societate, ſi ad commune bonum conueniret, vt eſſe poſſet, quando vel perſona incorrigibilis eſt, vel ſcandalum adeò eſt graue, vt aliter ſedari non poſsit; ac denique quo pacto hoc vitium curandum ſit, habetur in induſtriis, pro morbis animæ cap. 17. Tandem huc ſpectat regula 30. ex communibus, *vt omnes caueant ab illo affectu quo aliæ de aliis nationibus ſiniſtrè ſentire, aut loqui ſolent*, quia nimirum huiuſmodi ſermones, & quælibet ſigna talis affectus multum ſolet charitatem minuere, non ſolùm ad externos, ſed etiam inter religioſos ipſos. Vnde multum magis cauendum eſt murmurationis vitium, quod maximè diſcordias parere ſolet: & ideo Baſilius cap. 34. regulæ, *ante omnia* (inquit) *ne murmurationis malum pro qualicunque cauſa in aliquo qualicunque verbo, vel ſignificatione appareat. Quòd ſi deprehenſus fuerit quis, diſtrictiori diſciplinæ ſubiaceat.*

Spectat ſecundo altera regula non ſentiendi ſiniſtre de aliis nationibus.

III.
Spectat tertio regula nõ iubendi, neque reprehendendi.

Ad media idem negatiua ſpectat, quod in reg. 31. ex communibus, prohibetur. *Nemo præter eos, quibus per ſuperiorem licet, quidpiam aliis iubeat, alioſve reprehendat.* Quæ duas habet partes ad vnionem fraternam ordinatas: ſed circa priorem dubitabit aliquis; nam ad religioſum ſtatum maximè ſpectat, vt omnes ſibi inuicem ſeruiant, & ad hoc parati ſint, idque maximè fraternam dilectionem conciliat : ergo ad eãdem ſpectat, quod ſibi inuicem etiam iubeant, quia hæc correlatiua ſunt. Vnde Baſilius in conſtitut. monaſt. c. 19. loquens de fœlici religioſorum vnione. *Hi* (inquit) *æquabili iure inter ſe alij aliorum, & famuli ſunt, & domini, & in inuicta libertate accuratiſſimam ſibi inter ſe ſeruiunt ſeruitutem.* Et Benedictus cap. 7. regulæ. *Obedientiæ bonum* (inquit) *non ſolum Abbati exhibendum eſt, ſed etiam ſibi inuicem obediant fratres, ſcientes per hanc obedientiæ viam, ſe ituros in Deum.*

Obiicitur contra priorem partem huius regulæ.

IV.
Satisfit obiectioni.

Reſpondeo ſpiritum obediendi, & ſeruiendi omnibus in vnoquoque eſſe laudabilem, & valde cõciliare amorem ſpiritum autem præcipiendi, & omnem ſignificationem eius: è contra reprehenſibilem, ac de ſe valde alienare animos. Adeò vt dixerit Bonauentura in ſpeculo diſciplinæ 2. p. principali c. 3. ad religioſam charitatem præcipuè pertinere ſe inuicem obſequio, beneficio, & honore præuenire: ita vt ſi fortaſſe in aliquo negotio præire cogamur, *non præcipere, ſed demonſtrare*, quæ agenda ſunt, videamur. Itaque ex parte obſequentiũ omnis ſubiectio, & ſeruitus oſtendenda eſt: ex parte verò aliorum, præcipuè ſi ſuperiores non ſunt, omnis iubendi modus, & affectus vitandus eſt, quia ſuperbiam redolet, & charitatem non conciliat. Et ideo Chryſoſt. hom. 58. ad populum, de antiquis monachis loquens eleganter dixit, *Non poteſt illorum quiſquam audire contumeliam inferens, vel patiens, non imperans, nec cui imperetur, ſed omnes ex miniſtrãtium ſunt numero.* Et S. Benedictus c. 31. regulæ. *Fratres ſic ſibi inuicem ſeruiant, vt nullus excuſetur, niſi cauſa ægritudinis, aut grauis vtilitatis cauſa.*

V.
Obiicitur contra poſteriorem partem eiuſdem regulæ.

Circa aliam etiam partem, dubitabit aliquis, quomodo iubeamur alios non reprehendere, cùm cap. 4. examinis §. 8. doceamur, paratos eſſe ad aliorum correctionem, debita charitate cooperari. Cũque Chriſtus D. dixerit, *Si peccauerit in te frater tuus, vade & corrige illum inter te, & ipſum ſolum*, Matth. 18. Reſpondeo aliud eſſe charitatiue monere, aliud reprehendere: nam illud poteſt eſſe officium, nõ tantùm æqualium inter ſe: ſed etiam inferioris ad ſuperiorem: vt D. Thom. 2. 2. quæſt. 33. art. 4. docet, & eo loco Matthæi intenditur : cum omnes de fraterna charitate intelligant; hoc verò eſt vſurpare officium ſuperioris vel iudicis, quod ad aliam virtutem ſpectat: itaque monere ex charitate, ſolùm eſt, blandè, leniter, & humiliter rem proponere, oſtendere, & rogando magis, quàm exaſperando expoſtulare : reprehendere autem eſt authoritate quadam obiurgare, vtendo aliqua verborum aſperitate, quaſi in pœnam, & vindictam delicti, quæ ad ſuperiores ſpectat. Hac ergo ratione reprehenſio æqualium inter ſe prohibetur in noſtra regula, vt charitati contraria. Atque eodem ſenſu S. Benedictus cap. 70. ſuæ regulæ præcipit, vt nemo audeat alium caſtigare : reprehenſio enim quædam caſtigatio eſt, & inter homines prudentes non parum grauis. Sic etiam Ioannes de Capiſtrano c. 5. *Nullus* (inquit) *audeat alium increpare, niſi authoritatem habeat, vigore ſui officij.*

Reſpõdetur.

VI.
Datæ reſponſiõ à fortiori roboratur.

Adde quòd etiam ſuperiores ipſi monentur, vt in reprehenſionibus paternam lenitatem, & moderationem ſeruent, ita vt ſi fieri poſſet, non tã reprehendere, quàm rem oſtendere videantur, iuxta illud Pauli Galat. 6. *Vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.* De qua re optimè Concilium Tolet. XI. cap. 7. *Plus* (inquit) *ergo corrigendos agere debet beneuolentia quã ſeueritas, plus cohortatio, quam commotio, plus charitas quam poteſtas.* Si ergo in ſuperioribus ipſis tanta moderatio in reprehenſione requiritur, cæteris inter ſe quoad hoc æqualibus, meritò omnis reprehenſio interdicitur, quamuis fraterna monitio commendetur, quæ tamen à ſenioribus, licèt Prælati non ſint, maiori quadam authoritate, & charitate fieri poteſt ſine acerbitate, tamen quæ reprehenſionem ſimpliciter efficiat, vt regula, & charitas melius ſeruentur.

VII.
Spectat 4. regula non contendendo cum alio, opinando, diſputando, practice iudicando.

Ad eundem charitatis finem referendũ eſt, quod in reg. 28. ex communibus ordinatur, *Nullus cum alio contendat, ſed ſi qua in re nobis eſt diuerſa ſententia, eaque videtur manifeſtanda, rationes modeſte, & cum charitate afferantur, eo animo vt ſuus veritati ſit locus, non vt in ea re ſuperiores videamur.* Cum hac regula conſonat, quod 3. p. conſtit. cap. 1. §. 18. & in Summario conſtitut. §. 42. *Idem ſapiamus omnes: idem omnes dicamus, vt Apoſtolus admonet. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus, vel lectionibus publicis, nec ſcriptis libris. Imo & iudiciorum de rebus agendis diuerſitas, quæ mater eſſe ſolet diſcordiæ, & inimica vnionis voluntatum, quantum fieri poteſt, euitari debet.* In quibus regulis non ſolũ exterior contradictio, vel contentio, ſed etiam interior diſſenſio cauenda dicitur, nec tantum in practicis iudiciis, ſed etiam in doctrina, & ſpeculatiua ſcientia. Tria ergo prohibentur : contrarietas opinionum,

exterior contentio, & contradictio verborum, in eis, diſſenſio in iudiciis de rebus agendis.

VIII. *Opinionum diſſenſio, quomodo officiat charitati.*

De primo, eſt quidem recepta ſententia opinionum diuerſitatem, per ſe non eſſe charitati contrariam. ita D. Thom. docet 2.2. quæſt. 28. art. 3. ad ſecundum: vbi ex Ariſtot. 9. Ethic. cap. 1. & 3. adducit concordiam in opinionibus non pertinere ad amicitiam. Vnde infert, nihil prohibere aliquos inter ſe charitatem habentes, in opinionibus diſſentire, nec hoc repugnare paci: *quia opiniones ſunt in intellectu, qui præcedit appetitum, qui per pacem vnitur:* Sed licèt hoc verum ſit, vſus ipſe, & praxis oſtendit, opinionum diuerſitatem, & frequentem contradictionem, non parum obeſſe vnioni charitatis, & ſæpe diſcordiam parere cap. vlt. 90. d. & ad minimum remittere feruorem, & perfectionem eius minuere: vel quia licèt opiniones pertineant ad intellectum, vt D. Thom. ait, tamen multum pendent ex affectu, & pia affectione voluntatis, & quoad hoc opinio eſt poſterior voluntate. Vnde timeri poteſt, ne opinionum varietas ex defectu vnionis voluntatum proficiſcatur. Vel quia opinionis contradictio apprehenditur, vt diminutio quædam propriæ æſtimationis, & famæ, quæ occaſio eſt: vt affectus ad alium minuatur. Vel denique quia hæc contrarietas ſæpe prouenit ex quadam æmulatione, circa doctrinæ propriæ exiſtimationem, & honorem, atque alia humana commoda, quæ inde proueniunt. Hinc Abbas Ioſeph. apud Caſſianum collat. 16. cap. 8. *Quemadmodum* (ait) *carnales adhuc & imbecilles fratres ob vilem, terrenamque ſubſtantiam, inimicus ille diſiungit: ita etiam inter ſpirituales gignit pro intellectuum diuerſitate diſcordiam.* Ad eundem modum S. Ambr. in ep. ad Rom. c. 14. exponit: propter pugnas opinionum tollendas ſcriptum fuiſſe caput illud ab Apoſtolo, *Diſceptationes* (ait) *erant inter eos, quas Apoſtolus concordiæ, & ſaluti ſtudens diuina diſputatione confutat.* Multo ergo magis ab his diſſenſionibus cauere debent, qui perfectam charitatem fraternam concupiſcunt, prout etiam cautum eſt in 5. congreg decreto 31.

IX. *Quomodo etiam officiat ſi exterius prodeat contentio, e diſputando.*

Quia verò humana conditio non fert vt in his rebus, quæ ſub fidem, aut ſcientiam non cadunt, omnino diuerſa ingenia conſentiant, ideo per hanc regulam non præcipimur nullam inter nos habere opinionum diuerſitatem, *ſed vt doctrinæ differentes non admittantur.* Quod inprimis intelligitur, quoad doctrinam ſolidam, magiſque in Eccleſia approbatã, in ea enim non debet admitti diuerſitas inter noſtros, cùm nouæ opiniones tali doctrinę repugnantes admittendæ non ſint, vt in declaratione lit. O. dicitur citato loco conſtit. Deinde in opinionibus (vt ibidem dicitur) in quibus Catholici Doctores variant inter ſe, vel contrarij ſunt, curandum eſt, vt conformitas etiam in Societate ſit, vtique quoad fieri poſsit. Tertiò intelligo præcipuè intentum, ac neceſſarium eſſe, vt hæc diuerſitas (ſi qua ſit) non ſit in toto corpore doctrinæ (vt ſic dicam) ita vt videantur eſſe inter noſtros quaſi ſcholæ contrariæ; hoc enim maximè ſolet animorum diuiſionem efficere.

X. *Diuerſitas doctrinæ ex affectu nata, maximè vetatur à regula.*

Illud etiam maximè ex vi illius regulæ, videtur intentum, vt diuerſitas doctrinæ, quæ ex affectu, & directa voluntate procedit, nulla ratione permittatur: namque ex inſtituto doctrinam alterius oppugnare, indicium vehemens eſt diſſentientis potius voluntatis, quàm intellectus, & ideo non poteſt non nimium nocere charitati. Tandem ad obſeruationem huius regulæ maximè pertinet, vt non cum offenſione alterius eius doctrina oppugnetur in publicis lectionibus, concionibus, aut ſcriptis libris: hoc enim eſt, quod non ſolum alterius animũ offendit: ſed etiam ſcandalum maximè inferre ſolet, præſertim ſi acerbe & contentioſe fiat, vnde prę oculis habenda eſt illa Nazianzeni ſententia orat. 26. de moderatione in diſputationibus habenda, *Turpe eſt profecto in veſte, ac veſtitus ratione, non ſublimiorẽ, ſed viliorem eligere, ac genuum callo, lacrimarum fontibus, ieiuniis, vigilüs, chameuniis, labore, atque omnis corporis maceratione humilitatem præ ſe ferre, ac propriam imbecillitatem agnoſcere: in diuinis autem diſputationibus principatũ, & tyrannidem ſibi vendicare, nec cuiquam omnino cedere, verum ſupra omnes legis Doctores ſupercilium efferre, vbi humilitas, non ſolùm gloriam habet, ſed etiam ſecuritatem.*

XI. *Quomodo tandem efficiat diuerſitas iudiciorum in practicis.*

Non ſatis verò eſt in doctrina vnitatem procurare, niſi etiam in rebus agendis iudiciorum diuerſitatem euitemus; Quia *ſolet eſſe mater diſcordiæ, & inimica vnionis voluntatum.* Hæc enim diſſenſionis occaſio, frequentius, & generalius in iudiciorum diuerſitate circa res agendas, quàm in doctrina occurrit, eſtque magis perturbationibus expoſita; quia non ſolum inter doctos, ſed etiam inter indoctos, & inter magnos & paruos inuenitur, & in ſingulis ferè rebus & actionibus interuenire poteſt: & ideo ſolet eſſe maius diſſenſionum ſeminarium, eoque efficacius, quo maiori affectu in his humanis rebus, & exterioribus actionibus verſamur. Quod eleganter exaggerat Bonifacius Papa, relatus in Clem. *Dudum,* de ſepulturis, vbi inter alia (inquit) *Diſſenſiones & ſcandala prauis actibus aditum præparant, rancores, & odia ſuſcitant, & illicitis moribus anſam præbent.* Hæc enim diſcordia, & animarum amaritudo, maximè augeri ſolet per verborum contentionem. Diuerſitas enim iudiciorum (vt ſuprà num. 9. dicebam) adeo humana eſt, vt ſi lenitate, & moderatione verborum, animique modeſtia proponatur, neminem prudentem offendat; at contentio, temeraria cõtradictio, & pertinax propriæ ſententiæ defenſio, plurimum lædit: & ideo hoc totum nobis maximè vitandum proponitur. Quod fuiſſe Pauli conſilium ad Rom. 14. dicẽtis; *Quæ pacis ſunt ſectamini,* exponit ibi Ambr. dicens: *Quoniam diſceptatio diſcordiam parit, ideo vt pacifici eſſe poſſimus à contentione edendi, & non edendi diſſimulare nos docet.* Nazianz. autem etiam in rebus leuioribus ab huiuſmodi vitio abſtinere nos iubet, in ſuprà citata oratione dicens: *maximè ita comparatum eſt, vt omnis ſermo contentioſus, & cum ambitione coniunctus ſit, quo ad contendendum de rebus grauioris momenti prouehamur: proinde curæ nobis eſſe debet, vt quemadmodum pueros inprimis moribus, & prima inſtitutione fingimus, vt inſequentis ætatis improbitatem fugiant: ita nos quoque ne in leuibus quoque, paruique momenti diſputationibus audaciæ atque ineptiæ ſignificationem præbeamus, ne ea tandem diuturnæ conſuetudine in maioribus abutamur:* ſic etiam Auguſt. in lib. 1. contra Academic. c. 3. Adoleſcentes inquit aſſuefaciendos eſſe, ne quod ſemel dixerint, pertinaciter defendant: inde enim contentiones maximè oriri ſolent. De quo videri etiam poteſt Hieron. dialog. 1. contra Pelag.

XII. *Hæc diuerſitas magis à religioſis vitanda.*

Præcipuè verò de religioſis Baſil. in reg. 49. ex fuſioribus ſic ait: *Quotieſcunque aliqui inter ſe de re aliqua collidunt diſſidentes, & corrixantes, eos nequaquam inter ſe pugnaciter nimis contendere debere, ſed controuerſiæ deciſionem ſuperioribus reſeruare.* Auguſt. verò in reg. cap. 29. & 34. *Lites,* ait, *nullas habeatis, aut quàm celerrime finatis, ne ira creſcat in odium, & trabem faciat de feſtuca.* Maximè verò vitium hoc contentionis exaggerare videtur Ioan. Climacus gradu 4. de obedientia poſt mediũ, dum ait: *Is, qui dum loquitur, verbum ſuum, quamuis illud ſit verum, firmare voluerit, ſciat ſe diaboli morbo ægrotare.* Non enim loquitur de confirmatione per iuramẽtum, quæ longè ſolet eſſe à religioſis, ſed de contentioſa affirmatione, quæ ex ſuperbia oriri ſolet, quã vocat dæmonis ægritudinem. Vnde ſubiũgit, *Quod ſi cũ ſuis æqualibus colloquendo id facit, fortaſſe aliquãdo maiorum increpatione curabitur: ſin verò in maiorum, & ſapientiorum ſermone contra ſententiam pertinax in ſua opinione perſeuerat, humana arte nunquam ſanari poterit.*

Cauere

XIII. *Adhortatio.* Cauere ergo debent, qui in ſuis ſententiis, & iudiciis nimis tenaces ſunt, facileque aliis contradicunt, ne ab eo charitatis vinculo, quod Societas poſtulat, declinent, & pauliſper deficiant: Si enim haberent cor vnum, & animam vnam cum omnibus, non facilè ab eis diſſentirent; vt enim eleganter dixit Chryſoſt. hom. 58. ad Popul. agens de hac monachorum concordia, *cum omnibus ſit vna anima, qualiter hæc ipſa contra ſeipſam inſurgeret.* Porro pro hoc vitio contentionis, tã in ſpeculatiuis, quàm in practicis curando, videndum c. 16. induſtriarum, ad ſuperiores Societatis.

XIV. *2. Medium principale etiam negatiuum ac per contrarium extremum ne ſint nimiæ familiaritates, Sumitur hoc medium ex c. 4. exam.* His adiungere poſſumus medium aliud, quo vitium per contrarium extremum veræ fratrum dilectioni repugnans cauetur: nimirum priuatæ affectiones, & nimiæ familiaritates, ac ſingulares amicitiæ fratrum, ſeu religioſorũ inter ſe. De quo pauca inuenio in toto Societatis inſtituto expreſſe, & in particulari tradita eſſe, licèt multa ſint generaliter conſtituta, in quibus conſilium à fortiori includitur. Quale eſt illud quod in examin. c. 4. §. 7. & in Summario conſtit. §. 8. habetur. *curandum eſt vt omnẽ carnis affectum erga ſanguine iunctos exuant, ac illum in ſpiritualem conuertant, eoſque diligant eo ſolùm amore, quem ordinata charitas exigit,* &c. Si enim de parentibus, & fratribus omnibuſque conſanguineis hoc præſcribitur, multo magis de qualibet humana, ſeu carnali amicitia coniunctis, intelligendum eſt. Eſt ergo generalis regula Societatis, vt neminem diligamus, niſi eo amore, quem ordinata charitas exigit: priuatæ autem amicitiæ, etiam inter fratres ſpirituales, multum derogant huic ordini charitatis, vt oſtendemus; ergo, &c.

XV. *Sumitur etiam ex p. 3. conſt. c. 1. Item ex p. 10. conſtit.* Præterea in eodem Summario §. 27. ex p. 3. conſtit. c. 1 §. 26. ita præſcribitur; *in omnibus quærant Deum exuentes ſe, quantum fieri poſſit amore omnium creaturarum, vt amorem vniuerſum in ipſarum creatorem conferant, eum in omnibus amando, & omnes in eo, iuxta ſanctiſſimam, ac diuinam ipſius voluntatem.* Per hanc ergo regulam aperte prohibetur omnis priuata amicitia, quæ ex diuina charitate non deſcendat: nam ſi in illa fundata fuerit, iam priuata non erit, vt declarabimus. Ad hæc in eodem Summario §. 43. ex p. 10. conſtit. §. 11. inter media maximè neceſſaria ad charitatem fraternam, hoc ponitur. *In Societate non ſentiatur animorum propenſio ad alterutram factionem, quæ eſſet fortaſſis inter principes, vel dominos Chriſtianos, ſed ſit potius quidam vniuerſalis amor, qui partes (omnes licèt ſibi inuicem contrariæ ſint) in Domino noſtro complectatur.* Nam reuera non ſolùm ad pacem cum ipſis externis conſeruandam & vitanda ſcandala, ſed etiam ad vitanda inter ipſos fratres diſsidia, eſt hoc conſilium neceſſarium; quia dum vnus vni factioni, & alter alteri afficitur, inter ſe diſiungi neceſſe eſt: ergo à fortiori, omnis priuata affectio, quæ diuiſionem reſpectu aliorum, & conſequenter ſcandalum charitati contrarium afferre poteſt, cauenda eſt. Et ideo inter ea, quæ in reddenda ſuperiori ratione conſcientiæ aperienda proponuntur, in particulari inſtructione de ea re, vnum eſt, *An alicui ſit plus familiaris quàm aliis:* & in cap. 8. induſtriarum numero 9. quomodo vitium hoc curandum ſit, apprimè traditur.

XVI. Eſt de hac re egregia conſtitutio 30. S. Baſilij inter monaſticas conſtitutiones, quam hic fere totam referre libet, quia ſingula verba grauiſsima ſunt, & ad noſtrum propoſitum confirmandum aptiſsima. *Charitatem* (inquit) *mutuam inter ſe fratres habere debent, non ita tamen, vt duo, treſve ſeorſim à cæteris ſodalibus inter ſe coeant, quandoquidem hoc non charitas, ſed diuiſio, & ſeditio, & eorum, qui inter ſe coeunt, improbitatis indicium: ſi enim communis decus diſciplinæ charum haberent, qui tales ſunt, ſine dubio communem, æqualemque aduerſus omnes charitatem tenerent. Si verò ipſi à reliquis ſua ſponte, abſciſſi diſiunctique in cœtu, cœtum efficiant, vitioſa huiuſmodi amicitiæ conciliatio eſt, & diuerſam quandam à communibus inſtitutis rem eſſe oportet, quæ hos inter ipſos conciliet: atque hoc profectò nihil eſt aliud, quàm contra veterem diſciplinæ ſtabilitatem, conſtantiamque innouatio.* Et poſtea ſubdit, *Qui hoc vitio laborat, ſi poſt debitam correctionem non emendetur, vt omnium peſtilentia contacta ab reliquo ouili ſegregandus, ne in reliquos quoque morbi contagionem transfundat.* Eandem doctrinam multis in locis idem Baſilius commendat, atque exaggerat. Nam regula 34. ex fuſioribus, amorem hunc priuatum *vitioſum* appellat, & *vitium maximè infame, quo mutua & concors conſpiratio, quæ ex charitate naſci conſueuit, diſtrahitur, & in eius locum ſuſpiciones prauæ, æmulationeſque atque obtrectationes clam arrepunt.* Idem ſerm. de Abdicatione rerum circa med. vbi ob cuſtodiam etiam, & cautelam pudicitiæ, & honeſtatis hoc maximè commendat, & concludit, *Crede mihi quoniam fraternè tibi, atque ex intimo animi receſſu loquor.* Serm. autem 1. de inſtit. monaſt. verſus finem, pro charitatis neceſsitate hanc legem conſtituit. *Non patitur charitatis lex aliquas ceiri ſeorſim amicitias, aut ſodalitates.* Et ſubdit rationem, *Quia fieri non poteſt, quin affectiones iſtæ, quæ in hanc potius, quàm in illam partem propendent, plurimum incommodent communi omnium concordiæ.* Et qui in hoc delinquit (ſubiungit inferius;) caſtigandum eſſe vt iniurium publicæ charitati, ſi quidem in eo quòd quis aliquem vnum plus diligit, facilè indicat reliquos ſe in amore inferiores habere.

Hanc vero doctrinam ita moderatur idem Baſil. ſerm. 2. de inſtit. monach. *vt licet æqualis & ſimilis charitas aduerſus omnes tenenda ſit, vnicuique tamen, pro cuiuſque decoro, honos habeatur.* Et ſicut in naturali corpore omnia membra quadam æqualitate diligimus, & dolore carere procuramus, magis autem illa, quæ nobiliora, & vtiliora ſunt: *Sic quoque* (ait) *in cuncto conuentu, cùm æqualiter miſericordia ex malis cuiuſque moueamur, & ſimiliter charitate aduerſus omnes ſimus propenſi: nihilominus tamen iis, qui vtiliores ſunt, maiorem, vt æquum eſt, honorem habeamus.* Quocirca hæc charitatis amplitudo, & æqualitas, ordinem debitum, iuſtamque diſtributionem non excludit, vt iterum cap. ſequenti numer. 4. in ſimili attingemus: imò eius perfectio, & conſeruatio, non minus ex hac difformitate (vt ſic dicam) quàm ex illa vniformitate conſurgit. Nam ſicut ex priuatis affectionibus inordinatis oriuntur ſuſpiciones, inuidiæ, obtrectationes, & ſimilia vitia, quæ charitatem lædunt, ita ex indebita parilitate ordo confunditur, & virtus debito honore, ac præmio priuatur, vnde fieri ſolet, vt eius ſtudium remittatur. Atque ob eam rẽ iudicio omnium ſapientum non minus neceſſaria eſt ad fouendam charitatem, iuſta diſtributio, quã communis beneuolentia. Vnde idem Baſil. in reg. breuior. in 170. cum interrogatum eſſet, Nunquid eodem loco habendi ſint, quorum in rectè factis maior & quorum minor vigeat induſtria. Reſpondet afferendo Chriſti & Pauli verba: ille enim Luc. 7. dixit, *Remittũtur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, & cui minus dimittitur, minus diligit.* Et Pauli 1. Timoth. 5. *Qui benepræſunt presbyteri, duplici honore digni ſunt, maximè qui laborant in verbo, & doctrina;* & concludit, *Hoc rectum arbitror, vt in omnibus, qui iſtiuſmodi ſunt, ſeruetur.* Quod latè etiam docet Caſsian. collat. 14. c. 16. exemplo Chriſti Domini Ioannem ſpecialiter diligentis id confirmans. Non igitur omnis amor, qui ad quoſdam maior ſit, quàm ad alios in religione reprehẽditur: ſed ille qui modum excedit, ideoque ſingularis, ac priuatus, quaſi per antonomaſiã dicitur. XVII. *Suam doctrinam temperat Baſil.*

Indicia autem talis amoris ſunt: primò ſi ratio maioris amoris non ſit, aut maior Dei gloria, & honor, vel maior religionis, aut animarum vtilitas, aut XVIII. *Nimiæ familiaritatis vnum indicium.*

aut maior virtus, & ſanctitas, quæ in tali perſona cernitur, quidquid enim ad hæc motiua non reducitur, alienum eſt ab ordine charitatis religioſæ: adeò vt Baſil.dict.ſerm.2.de inſtit.monaſt.dicat etiam ſanguinis coniunctionem, quantumuis propinquam, in religioſa charitate non ſpectandam, ſed pro nihilo habendam eſſe. Secundò ſi talis affectio ad vnum aliquem, auertit aliquo modo animũ ab aliorum dilectione, ita vt vel eorum conſortia, & conuerſationem, quam communis charitas poſtulat, declinet: aut moleſte ferat, aut eorum neceſſitatibus non ita libenter ſubueniat; ſignum apertum eſt exceſſum illum, non ex ordine charitatis, ſed ex priuata affectione oriri. Tertiò ex aliis affectibus planè cognoſcitur: nam charitatis amor eſt ordinatiſsimus, & non niſi debito tempore, & loco, ſine cuiuſque offenſione oſtenditur. Si ergo affectio illa inclinat ad tempus otioſe terendum, vel ad aliquid aliud, quod perfectioni, ac regulæ conſentaneum non ſit; priuata affectio eſt, non charitatis debitus amor. Vnde maximè læditur charitas, vt Baſil. ſuprà egregiè proſequitur, quando ſine manifeſta cauſa, plus vni quàm alij tribuit, vel ſi munerum, aut bonorum diſtributio, ſine debita proportione fiat. Nã licet vnuſquiſque religioſus, quantum in ſe eſt, debeat omnia contemnere, & viliorẽ gradum appetere; tamen reſpectu aliorum, ſingulorum merita ſpectanda ſunt, & debito honore, & amore proſequenda: quod maximè ad ſuperiores ſpectat, à quibus grauius charitas offenditur, quando priuatis affectionibus, & non iuxta vniuſcuiuſque facultatem, ac merita, habita communis vtilitatis ratione, labores & honores ſingulis diſtribuunt, vt optimè attigit idem Baſil. regula 303. ex breuioribus.

Alterum. *Tertium.*

CAPVT VIII.

De mediis poſitiuis quibus fraterna charitas in Societate conciliatur.

I. VEniamus ad alia media, quæ non in prohibitione, ſed in actione conſiſtunt, & ad eundem finẽ conciliandi charitatem fraternam ordinãtur. Quæ partim interna eſſe poſſunt, partim externa. Illa generaliora ſunt, & ex interno ſpirituali profectu maximè pendent: huiuſmodi eſt quod 8. p. conſtit. cap.1.§.8.dicitur, *præcipuum vtriuſque partis vinculum, ad membrorum inter ſe & cum capite ſuo vnionem, eſt amor Dei, ac Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum cuius diuina, & ſumma bonitate, ſi ſuperior, ac inferiores valde vniti fuerint, perfacile inter ſeipſos vnientur.* Vnde quia hoc vinculum oratione, ac meditatione maximè creſcit, iuxta illud Pſal.38. *In meditatione mea exardeſcit ignis;* ideo ſine dubio hæc eſt certior, & ſolidior via ad hanc vnitatem obtinendam. Sic etiam reduci ad praxim optimè poterit quod p.3.conſtit.cap.1.§.4. dicitur, *Atque ita fiat, vt ſe mutuò conſiderantes omnes in deuotione creſcant, Deumque, ac dominum noſtrum laudent, quem quiſque in alio, vt in illius imagine agnoſcere ſtudeat.* Quæ regula ſumpta videtur ex reg.5. Auguſtini, quam ſtatim num.3. referam, eſtque ad rem præſentem optima: quia nihil ita conciliat erga aliquem veræ charitatis amorem, quàm ſingularia virtutum ornamenta, & Spiritus ſancti dona in eo conſpicere, eumque vt Dei imaginem, optimis gratiæ coloribus depictum, cõtemplari. Si ergo omnes, & in ſeipſis ſtudeant in his virtutibus & donis creſcere; & in aliis ea frequenter conſiderare, eoſque (vt ibidem dicitur) tanquã ſibi ſuperiores in animo ducere & de illorum ſpiritualibus bonis gaudere, Deoque gratias agere mirum profectò in modum, mutua inter eos charitas creſcet.

Hæc media quædã ſunt interna, vt vnio cuiuſque noſtrum in Chriſto. *Item oratio.* *Item conſideratio donorum in aliis.*

II. Exteriora media quædam etiam generalia ſunt, & ad alias virtutes pertinent. Huiuſmodi eſt quod de obedientia ad hunc finem commendatur in 8. part.conſtit.cap.1.§.3.& ſequentibus. *Huiuſmodi vnio* (dicitur ibi) *magna ex parte obedientiæ vinculum conficitur.* Simile eſt paupertatis & humilitatis medium de quo ibidem §.8.dicitur, *Ad vnionem maximè iuuabit rerum temporalium contemptus*, &c. inter temporalia namque honores, & dignitates, æquè ac diuitiæ, corporaleſque commoditates computantur: nec minus illorum, quàm horum bonorum contemptus ex Dei charitate ſequitur, vt citatus §.8. loquitur: peculiariter verò paupertatis medium, vtpote religioſi ratione voti propriiſsimum, quod luculẽter tradidit Baſil. in conſtit.monaſt.c.19. *vbi* (inquit) *omnia communia ſunt, animi, mentes, corpora, & ea omnia, quibus neceſſario ad victum, cultumque vtimur, communis Deus, communis pietatis mercatura, communes latores*, &c. Idem proſequitur cap.35. & Caſsian. collat.16.c.6. afferens id Actor.4. *Erat illis cor vnum, & anima vna.* Et ſtatim ſubditur, *Et erãt illis omnia communia.* Chryſoſt. lib.3.contra vitup.vitæ monaſt.& orat.de S. Philogonio, & alia congerit Gratianus 12.q.2.c. *dilectiſſimis*, cum aliis.

Quædam vero ſunt externa, partim ſpectantia ad obedientiam, paupertatem, &c.

III. Alia verò ſunt magis ſpecialia, quale in primis eſt, quod in eodem §.8. ſubiungitur, de vniformitate, & conformitate in omnibus rebus etiam externis, vt in veſtitu, victu, omnique viuendi modo; ſimilitudo enim eſt cauſa amoris: & hęc vitæ vniformitas, ac communis conſenſio, maximè ad animorum vnitatem iuuat. Vnde Auguſt. in Reg.cap.5. *Omnes vnanimiter, & concorditer iuuant:* ac ſi diceret, vt iuuant concorditer, neceſſe eſt, vt viuant vnanimiter. Et ſubdit, *& honorate in vobis Deum inuicem, cuius templa facti eſtis.* Quia Deus ſolus eſt *qui habitare facit omnes vnius moris in domo*, vnde hæc vniformitas maximè facit, vt Deus in omnibus recognoſcatur, & conſequenter, vt omnes in Deo maximè vniantur. Huc ſpectat menſa communis, quæ adeò in Societate communis eſt, vt nullus quantumuis grauis, & antiquus, ſiue ſuperior, ſiue doctior, ſiue cuiuſcunque alterius conditionis ab illa excipiatur, niſi ægritudinis cauſa, ſolo dempto Generali, cui ob graue pondus occupationum aliaſque cauſas, hoc ſingulariter conceſſum eſt in Congreg.3. generali c.5. imò & in 7. Congreg. decreto 7. commendatur maximè P. Generalis propenſio, quam ipſi congregationi ſignificauerat, ad tollendam priuatam menſam, quod etſi non obtinuit, facto tamen ipſo, ſe illa priuauit. Quam communitatem antiquorum monachorum maximè commendat Chryſoſtom. l. 3. contra impug. vitæ monaſt. *Cuncta* (inquit) *illis communia ſunt, menſa, domus, indumentum, & quod ſanè mirabilius eſt, vnus etiam, idemque animus omnibus eſt:* indicans illam externam vnitatem multum ad hanc animorum vnitatem conducere.

Partim ſpecialia vt, vniformitas in modo viuendi.

IV. Nec menſa ſolùm dicitur communis in loco, & tempore, ſed maximè in vſu ciborum, nam iidem omnibus abſque ſingularitate apponi debent, de quo Chryſoſt. hom.58. ad Populum de religioſis loquens, *vna menſa & miniſterium ſuſcipientibus, & exhibentibus, eadem fercula, eadem indumenta, habitacula eadem, eadem vita.* *Et quid miraris* (ſubdit) *quod vna ſit omnibus dieta, veſtis, & menſa, quippe cùm omnibus ſit vna anima.* Et ob hanc cauſam omnis etiam ſingularitas in communi menſa cauetur, quia ſolet valde puſillorum animos offendere, & conſequenter charitatẽ perturbare, vt optimè docet Bernard. ſermon.30. in Cantica. Quanquam hoc impedire non debeat, vt præcedenti cap. numer.17. in ſimili dixi, quominus neceſsitatibus omnium, cum proportione ſubueniatur, iuxta illud, *diuidebatur ſingulis, prout vnicuique opus erat:* nam hoc ipſum charitas ipſa deſiderat. Vnde Benedict.cap.34. Regulæ, *Non dicimus* (inquit) *vt per*

Quomodo vitãda ſit in menſa communi.

vt perſonarũ (quod abſit) acceptio ſit, ſed infirmitatum conſideratio: vbi qui minus indiget, agat Deo gratias, non contriſtetur: qui verò plus indiget, humilietur pro infirmitate, non extollatur pro miſericordia, & ita omnia membra erunt in pace. Et S. Auguſt. c 11. Reg. *Qui infirmi ſunt ex priſtina conſuetudine, ſi aliter tractantur in victu, non debet aliis moleſtum eſſe, nec iniuſtum videri, quos fecit aliqua conſuetudo fortiores: nec illos fœliciores putent, quod ſumunt, quod non ſumũt ipſi, ſed ſibi potius gratulentur, quia valent quod non valent illi.*

V.

2. Principale medium mutuæ charitatis, ægrotantium cura.

Huc accedit ſingularis ægrotorum, & infirmorum cura, quam noſtra Societas profitetur, quæ illi quidem ſingularis non eſt. nam religiones omnes in ea ſplendent & ab omnium fundatoribus maximè commendatur. Baſil. cap. 19. conſtit. monaſt. *vbi* (dicit de vita cœnobitica) *qui infirma corporis valetudine eſt, complurium animos imbecillitatis ſuæ participes habet: qui verò animo æger eſt, & affligitur, etiam complures præſto ſunt, à quibus curetur, à quibuſque quotidie erigatur;* ſignificans ſub hac ægrotantium cura, omnia miſericordiæ opera comprehendi, quibus fratres ſibi, inuicem ſubuenirent, nunc infirmum curando, nunc afflictum conſolando, nunc laborantem adiuuando, nunc etiam labantem confortando, aut iam lapſum corripiendo, & erigendo. Vnde in regulis moralibus in 41. cap. 2. lenitatem, & facilitatem circa infirmos valde commendat. Et in regulis breuioribus in 155. ait, miniſtrandum eſſe infirmis; *vt fratribus Domini.* Præterea D. Auguſt. in ſua regula ſæpiùs hanc infirmorum curam commendat ca. 13. 28. 30. & 40. Et optimè S. Benedictus c. 36 *Infirmorum cura ante omnia & ſuper omnia adhibenda eſt, vt ſicut reuera Chriſto, ita eis ſeruiatur.* Et infrà, *cura maxima ſit Abbati, ne aliquam negligentiam patiantur,* &c. Quod confirmauit Innocentius III. in cap. *cum ad monaſterium,* de ſtatu monachorum. Eidem rei prouidit S. Pachomius in ſua regula. cap. 20. 22. & 23. vbi ſunt illa verba notanda. *Dabunt ei ad omnem abundantiam, vt in nullo frater languidus contriſtetur.* Cui conſonat, quod in procemio ad illam regulam de Ægyptiis monachis refert Hieronymus, *Ægrotantes miris ſuſtentantur obſequiis & ad omnem copiam præparatis cibis.* Et idem ſumitur ex S. Dorotheo doctr. 18. de vita rectè inſtituenda.

VI.

Simulata quorundam infirmitas non debet, retardare ab hoc medio.

In regula S. Franciſci nihil inuenio de hac re expreſſum, tamen certum eſt eundem fuiſſe illius eximij ſancti Spiritum, quem copioſè declarauit S. Bonauent. lib. de ſex alis Seraphim. cap. 4. tom. 2. Opuſcul. in fine. Vbi inter alia optimè aduertit, non eſſe aliquibus denegandum infirmitatis ſubſidium, eo quòd aliqui, vel ex illuſione, vel ex malitia, interdum decipiant, ſed potius ſubueniendum eſſe omnibus, ne boni, & verè indigentes fortaſſe patiantur. Et ideo etiam prudenter præcipit D. Auguſtinus Reg. 28. *Si latens eſt dolor in corpore famulo Dei dicenti quòd ſibi doleat, ſine dubitatione credatur, ſed tamen vtrum ſanando illi dolori, quod delectat expediat, medicus cõſulatur.* Præterea in Concilio Aquiſgran. ſub Ludouico Imperat. c. 42. Clericis, ſeu Canonicis regularibus, hæc regula maximè commendatur. Item Lupus in regula monachorum ex S. Hieronymo c. pen. *Si quis* (ait) *cæperit ægrotare, transferatur ad exedram latiorem, & tanto ſenum miniſterio confoueatur, vt nec delicias vrbium, nec matris quærat affectum.* Et in Regula Monacharum c. penult. ſub nomine eiuſdem Hieronymi dicitur, *ſummopere ſeruetur in vobis vt erga infirmantes ſorores cum omni ſollicitudine, omnis exhibeatur cura,* &c. quę optimè proſequitur.

VII.

Dictum medium ſtudioſe obſeruat Societas.

In hoc igitur maximè ſtudet Societas antiquos Patres religionum imitari & hoc medio beneficentiæ, & miſericordiæ erga infirmos charitatem fraternam conciliare. Ideo in 3. p. conſtit. c. 2. §. 6. cum declaratione dicitur, vt ægrotorũ magna cura habeatur: idque Præpoſito in ſuis regulis. §. 65. & Rectori §. 56. maximè commendatur, eſtque peculiare officium Præfecti ſanitatis, qui in ſuis regulis, & infirmarius etiam in ſuis, accuratè de hoc inſtruuntur, & monentur. & Prouincialis in cap. 15. ſuarum regularum monetur, vt dum viſitat, interroget, an cũ infirmis, & hoſpitibus debita charitas exerceatur, quod etiam inuenitur in conſtitutionibus Minorum Guillelmi Farinarij c. 4. Præterea in Summario conſtit. §. 46. omnibus iniungitur: vt de reb⁹ ad ſalutem ſibi neceſſariis ſuperiores certiores faciant, ne fortaſſe ob ignorationem eorum aliquid patiantur. Et in ſequentibus regulis, variis modis cura ſubditorum in hac parte ſuperioribus cõmendatur. Item in regulis communibus 16. & 17. & in 29. omnes inſtruuntur quomodo ægrotos inuiſere, exhilarare, & conſolari debent. Quod etiam commendat Bonau. in Regula nouitiorum c. 7. & ab antiquis religioſis fuiſſe valde obſeruatum colligitur ex Dorotheo ſupra doctr. 14. & Sozomeno lib. 6. Hiſtor. c. 31. Ac denique, quod caput eſt, vſu, & conſuetudine ita eſt hoc charitatis officium in Societate ſuſceptum, vt tam ſuperioribus erga ſubditos, quã ſubditis inter ſe, nullum maiori affectu exerceri videatur: quod à parente ſuo Ignatio, non ſolùm verbo, ſed etiam exemplo didicerunt, vt in vita eius refertur lib. 5. c. 8.

VIII.

3. Medium hoſpitalitas erga fratres.

Aliud medium ſuperiori ſimile eſt, fratrũ ſociorumque ad noſtra domicilia vndique diuertentiũ hoſpitalitatem cũ omnibus ſignis, & operibus beneuolentiæ & charitatis. Quod quidem verbis ſatis commendatum eſt in Societatis regulis, multo verò magis vſu receptum, & amplificatum. In conſtitutionib. enim nihil de hac re expreſſe habemus, ſed ſupponitur vt clara, & præſertim in 4. p. c. 2. lit. F & 6. p. c. 2 lit. D. ſignificatur, non ſolùm noſtros peregrinos humaniſsime tractãdos eſſe, dum in loco aliquo verſantur, ſed etiam veſtes & viaticum, ſi indiguerint, eis eſſe præſtandum: neque hoc poſſe eſſe paupertati cõtrarium, ſi charitati videatur neceſſarium; tamen in regula 82. Præpoſiti, & 80. Rectoris diſtinctius ita præſcribitur: *charitatem magnam exhibeat erga alios de Societate per Collegium tranſeuntes eoſque amanter hoſpitio excipiat: ac meminerit ſe aliquo viatico, aut eleemoſyna eos, ſi indigerent, iuuare poſſe. Curet item diligenter dirigere, ac iuuare expeditiones hoſpitum, qui negotiorum cauſa, domi verſantur.* Et in regulis Prouincialis cap. 15. in viſitatione, ſpecialiter proponitur, vt inquirat, An erga noſtros hoſpites debita Societatis charitas, & cura exerceatur. Vnde colligitur officium hoc in vnoquoque Societatis domicilio, ad totam in vniuerſum Societatem extendi, ſine vllæ nationum vel prouinciarum diſtinctione, abſque perſonarum acceptione, vel limitatione, ſiue profeſsi ſint, ſiue nouitij; ſiue ſani, ſiue infirmi; ſiue noti, ſiue ignoti, ad omnes magna charitas exhibenda eſt.

IX.

Dicta hoſpitalitas ſignis beneuolentiæ oſtendenda.

Quæ inprimis in ipſa receptione oſtendenda eſt; quæ eſſe debet cum externis ſignis maximæ amicitiæ, qualia exhiberi ſolent de more regionis, à grauibus inter ſe amicis, aut etiam conſanguineis. Et ideo cum in regula 34. ex communibus cautum ſit, *vt nemo alium etiam ioco tangat, vt ea, quæ religioſos decet, grauitas, & modeſtia retineatur,* ſubditur, *Præterquàm in ſignum charitatis amplexando, eum qui aut abit, aut redit peregre.* Deinde non ſolis ſignis, ſed etiam multo magis omnibus miſericordiæ, & humilitatis operibus vtendum eſt, nec laboribus, nec ſumptibus parcendo, quantum & religioſa paupertas permittit, & fratris neceſsitas poſtulat. In quo planè imitatur Societas, quod de antiquis monachis refert Chryſoſt. homil. 58. ad Populum; *omnes ex miniſtrantium ſunt numero, & hoſpitum quiſque pedes abluit, & multa de hoc contentio, & hoc facit non examinans quis ille ſit, & vtrum liber ſit, an ſeruus, ſed vnicuique miniſterium*

hoc

hoc exhibet. Nullus ibi magnus, nullus paruus. Eandem charitatis oſtenſionem valde commendat Benedictus c.53. ſuæ regulæ; vbi generalius quidem loquitur de omnibus hoſpitibus, multo verò ſpecialius de propriis fratribus id intelligit.

X. *In ipſa hoſpitalitate frugalitas tenenda.*

Eodem modo loquitur Baſil. in Regulis fuſioribus cap. 20. vbi tamen multum commendat, ne in conuiuando cum hoſpitibus religioſa modeſtia, & paupertas excedatur; *Quid* (inquit) *nobis cum apparatibus ſumptuoſis? Acceſſit ad nos hoſpes aliquis? Si frater eſt, & idem nobiſcum vitæ inſtitutum habet, is domeſticam ſuam mẽſam agnoſcat, quippe cùm, quæ domi reliquerit, ea inuenturus ſit apud nos. At defatigatus ex itinere? eatenus cum ipſo prolixius liberaliuſve agatur, quatenus ad recreandam eius laſſitudinem ſatis ſit.* Et poſt multa, quæ de hoc argumento eleganter proſequitur, & valde notanda ſunt ad vitandos exceſſus, quos non charitas; ſed vanitas, vel ambitio, in ſuſcipiẽdis hoſpitibus, ſæcularibus præſertim aliquando introducit; concludit, vnũquemque debere iuxta ſuam qualitatem, & neceſsitatem tractari, ita tamen, *vt cibaria, quæ promiſcue omnibus apponuntur, eiuſmodi ſint, quæ cùm vili pretio, tum paruo etiam negotio comparentur. Adhibenda tamen in menſa neceſſaria vbique munditia, atque elegantia, ita tamen vt nunquam extra fines noſtros egrediamur.*

XI. *4 Medium colloquium inter fratres ſtata hora.*

Hæc fortaſſe cæteris religionibus communia videbuntur: addamus igitur medium aliud, quod aliquibus ita videtur in Societate ſingulare, vt vel ob eam rem illud reprehendere non vereantur. Eſt enim in Societate conſuetudo, de qua in regula Rectoris 55. & Præpoſiti 56. vt ſingulis diebus vna hora poſt prandium, & alia poſt cœnam, vel dimidia, cùm à cœna abſtinetur, fratres omnes inter ſe familiariter, & amicè in eodem loco, ſi fieri poſsit, conueniant ac colloquantur. Quę conſuetudo, licèt occaſione tuendæ ſalutis, etiam introducta ſit. 3. p. cõſtit. c. 2. §. 4. lit. D. pręcipuè tamen ob charitatem fouendam retinetur. Quoniam amicitia, Ariſtotele teſte, communicatione creſcit, taciturnitate diſſoluitur. 8. Ethic c. 5. vnde etiam Clemens I. epiſt. 1. monet fideles, vt frequenti inter ſe communicatione, etiam in menſa, charitatem fraternam foueant. Quod fuiſſe in primitiua Eccleſia vſitatum ſtatim dicemus, ſatiſque peruulgatum eſt. Quippiam ſimile de antiquis Ægypti monachis indicat Hieronymus epiſt. 22. ad Euſtoch. de cuſtodia virgin. ſolitos fuiſſe per decurias ad menſam conuenire, & poſtea hymno dicto, ſeu poſt gratiarum actionem, *vſque ad veſperam* (ait) *cum ſuis vnuſquiſque loquitur, & dicit, vidiſtis illum, & illum? quanta in illo ſit gratia? quam moderatus inceſſus? ſi infirmum viderint, conſolantur: ſi in Dei amore feruentem, cohortantur ad ſtudium.*

XII. *Obiectio cõtra hoc medium ab incommodis.*

Dices: eſto confabulatio aliqua ad hunc finem vtilis ſit, tamen quotidianam, & duarum horarum, videri nimiam, tum quia ſilentium ab omnium religionum parentibus ſummè commendatur: tum etiam, quia in multiloquio non poteſt deeſſe peccatum; vnde vix fieri poteſt, vt frequens locutio, & per horas integras, non ſit occaſio multa peccata, ſaltem venialia, committendi; præſertim eo tempore, quo animus eſt ad loquendum procliuior; & per calorem cibi, quodammodo *inflammatus facilius relaxatur*, vt ait Hugo de S. Victore in Inſtit. nouit. c. 18. vnde fieri poteſt, & fortaſſe interdum contingit, vt, quod videtur eſſe medium ad charitatem fouendam, eam plurimum lædat, vel quia in tam prolixo ſermone detractiones, aut murmurationes miſcẽtur, vel quia contentiones excitantur, quæ in iras, & rixas ſaltem leues erumpant.

XIII. *Redarguitur obiectio.*

Hîc verò ab iis, qui ita recreationem hanc reprehendunt, percontari libet, danda ne ſit aliqua religioſis viris, qua ordinaria exercitia intermittant, de ſe quidem indifferens, ſed quæ in bonum ordinari queat? Certè non negabunt, tum ne ſuæ ipſorum cõſuetudini detrahant, tum ne ſanctorum etiam Patrum, ne dicam ſapientum Philoſophorum, communi ſenſui contraueniant. Sic enim Clem. Alex. lib. 3. pædagogi c. 10. *ſupra modum laborare, & peſſimum eſt: & morborum cauſa. Neque ergo oportet eſſe omnino otioſum, neque eſſe omnino nimis laborioſum.* Et Auguſt. li. 2. de muſica in fine, *volo tibi parcas, labor eſt in chartis, & apertum ire per auras animum permittas: nam ſapientẽm interdum remittere aciem rebus agendis decet intentam.* Ambroſ. lib. 3. de Virgin. columna 4. *quod velis prolixè facere, aliquando ne feceris,* quod ibidem parœmiam eſſe teſtatur: atque hanc doctrinam de honeſta, & moderata recreatione, quam nomine *ludi* ſignificat, probat tandem D. Thom. 2. 2. q. 168. art. 3. At mutua collocutio facilior eſt religioſis, quàm cæteræ recreationes, quæ, quoniam varia requirunt inſtrumenta, operoſæ ſunt, nec, quotidianam de qua loquimur, religioſorum recreationem decent. Accedit quoniam collocutio nullo negotio poteſt de indifferenti reddi honeſtiſsima, ſi de rebus iis tranſigatur, quæ in Societate pro materia colloquendi proponuntur, vt infrà numer. 17. attingemus. præſtat igitur cæteris genus hoc recreationis ordinariæ.

XIV. *Formalis [illegible] medium ſi debite [illegible] tam prodeſſe.*

Iam verò ad obiectionem directè reſpondetur, nihil eſſe tam ſanctum, ac religioſum, quod nõ poſſit per abuſum peruerti: ſicut olim ſancta intentione fecerunt inter ſe fideles vſitata conuiuia, quæ *Agapes* vocabantur, quorum meminit Clemens lib. 2. conſtit. Apoſt. cap. 28. vt ibi notat Turrian. & commemorat etiam Tertullian. in Apologet. c. 39. & libro ad Martyres cap. 2. & tamen tempore D. Hieronymi in tantum abuſum abierant, vt dicat ipſe epiſt. 22. ad Euſtochium, *Vnde in Eccleſiam Agapetarum peſtis introiit.* Sic igitur non negamus ex hoc ſancto exercitio poſſe ſequi incommoda, & interdum remiſsionem nimiam, non tamen propterea prohibendum eſſe, & in aliud extremum declinandum, ſed per religioſam diſciplinam ita dirigendum, vt inconuenientia præueniantur, & Societas ſuo fructu non priuetur: vnde hactenus conſuetudo hæc Societatis ad charitatem fratrum conciliandam, & nutriendam, vtiliſsima viſa eſt, & experimento comprobata.

XV. *Prodeſt quoque [illegible]*

Nec ſolùm ad charitatem fouendam, ſed etiam, vt ex conſtitutionibus & ex Alexandrino ſuprà attulimus, ad corporum ſalutem conſeruandam viſa eſt neceſſaria, nec multis ante annis, à grauibus religioſis experimento comprobata. Nam humana conditio non fert perpetuam animi contentionem in ſtudiis aliiſque ſpiritualibus exercitus, & ideo quietem aliquam & relaxationem poſtulat, vt egregiè D. Thom. explicat citata q. 168. art. 2. & 4. afferẽs vulgatum exemplum, S. Ioannis Euangeliſtæ de arcu nimium intenſo, aut continuè ſagittas emittente, quòd durare non poſsit. Quod etiam refert Abbas Abraham apud Caſsian. collat. 24. cap. 21. Et ob hanc rem tempus illud electum eſt, quod ſimul vtrique fini animos laxandi, & conciliandi deſeruiret: quia nullum eſt ad mentis exercitia obeunda minus opportunum; tunc enim animus in eis parũ profuit. Vt enim dixit Abbas Moyſes apud eundem Caſsianum collat. 2. c. 26. *Recens eſcæ perceptio, tam in veſpertinis, quàm in nocturnis orationibus tenuem, leuemque ſenſum inueniri non ſinit.* Et alioqui talia exercitia eo tempore, multum corpori nocent. Vnde etiam Iuriſconſultus in l. *medicus*. ff. de operis libertorum, ita dicit exigendam eſſe operam à libertis, vt liberalis ſit exactio, *id eſt,* (ait) *vt acquieſcere meridiano tempore, & valetudinis & honeſtatis ſuæ rationem habere ſinantur.* Quia ergo religioſi Societatis & literariis & ſpiritualibus exercitiis perpetuò intenti eſſe debent, neque vllã ferè aliam intermiſsionem, aut animorum relaxationem habent, præter hanc familiarem inter ſe & hone-

honeſtiſsimam conuerſationem, imo & quorundam aliàs indifferentium recreationum inſtrumẽta eis vetantur in 3.p. conſtit.cap.1.§.14. & in regula 36. Rectoris, ideo huic otio illa tempora aptiſsimè deſignata ſunt, & in 6. tandem Congre. decreto 3. poſt multam diſcuſsionem, dicta recreatio retenta fuit, cui etiam moderationes variæ ſunt adhibitæ, tum in eadem 6. Congregatione decreto 47. 48. 105. tum in ſeptimæ decreto 21. numero 4. & can. 8. ac 9. quæ ibi videri poſſunt, atque etiam in ordinationibus toti Societati communibus cap. 4. num. 21.

XVI.
Imo prodeſſe progreſſui in ſtudiis, & virtutibus.

Vnde etiam exiſtimo, ſi cum debita moderatione, & prudentia hoc medium ſuſcipiatur, non ſolùm non impedire, ſed iuuare plurimum poſſe ad profectum tam in literis, quàm in ſpiritu. Vt enim dixit Baſil. in conſtit. monaſt. c. 8. *ſæpenumero contingit, cùm exortum in animo tædium ſuſcepta peregrinatio diſcutit, & ſpatio ad colligendas denuo vires, ac ſeſe colligendum refocillandumve dato, alacriorem ad capeſſenda de integro pietatis certamina facit.* Loquitur de egreſſu ex monaſterio prætextu viſendi & conueniendi fratres, quẽ non conſulit frequenter, & ſine cauſa fieri; tamen ob prædictum finem & ad tollendum tædium vt maioribus animis ad conſueta exercitia redeatur, non ſolùm conſulit. *ſed etiam,* ait, *inanis & inflati animi eſſe, auſteritatis colore hoc charitatis officium euitare.* Simili ergo modo nos dicimus facilius eſſe intra eandem domum tædium hoc congruis temporibus leuare, vt inde cum maiori feruore, & contentione, ad opera cõſueta reuertamur. Aliud exemplum ſimile quod Caſsianum inuenio, qui loquitur de charitatiua ſuſceptione fratrum ad nos venientiũ, quæ interdum videri poteſt noſtram animi contentionem interrumpere & impedire. Et tamen in collat. 24. cap. 20. ſic ait Abraham Abbas, *Illa remiſſionis, atque humanitatis intercapedo gratiſſima, quæ nonnunquam pro aduentu fratrum interuenire conſueuit, licet moleſta vobis ac fugienda videatur, tamen quàm ſit vtilis ac ſalubris: tam corpori, quàm ſpiritui veſtro paucis accipite. Sæpe accidit, non dicam nouitiis, & infirmis, ſed etiam experientiſſimis, atque perfectis, vt niſi mentis eorum directio atque cenſura, quibuſdam fuerit munita viciſſitudinum laxamentis, aut in teporem ſpiritus, aut certè in pernicioſam corporis valetudinem collabatur. Et ideo à prudentibus, atque perfectis cùm interceſſerit crebra etiam fratrum viſitatio, non ſolùm toleranda patienter, ſed etiam gratanter eſt amplectenda.* Quæ omnia in noſtram quotidianam intercapedinem per mutuam fratrum colloquutionem egregiè conueniunt, nam prorſus eoſdem fines, & eoſdem fructus habet, quos ſtatim commemorat, dicens, *Primum, quod prouocat nos auidius ſemper ſolitudinis deſiderare ſecretum: nam quodammodo curſum noſtrum dum interpellare creditur, infatigabilem, iugemque conſeruat, qui ſi nullo interdum obice tardaretur: vſque ad finem contendere indefeſſa pernicitate non poſſet. Deinde, quod neceſſitas recreandi corpuſculi, cum fructu humanitatis indulget, maiora nobis confert lucra, cum iucundiſſimo corporis laxamento, quàm illa ſint, quæ per abſtinentiæ fatigationem fuerant acquirenda:* quæ omnia noſtro propoſito egregiè accommodantur: nam reuera eædem omnino rationes in præſenti exercitio locum habent.

XVII.
Hoc etiam medio iuuimur ad agendum cũ proximis.

Alia præterea conſideratio adhiberi poteſt, quia hoc medium eſt etiam vtile Societati, ad finem ſuũ præcipuum conuerſionis animarum, quem magnopere conſequitur conuerſando cum hominibus, & de diuinis rebus ſuauiter, ac diſcretè loquẽdo; ad hoc autem valde proficiunt religioſi Societatis in his, quæ inter ſe habent religioſa colloquia; quæ frequentius eſſe debent de diuinis rebus, cuiuſmodi præſcribuntur in inſtructione 14. de renouatione ſpiritus, ad finem; & ita vſu addiſcunt ſuis temporibus tacere, & ſuis prudenter, & fructuoſe loqui, quod eſt optimum ſilentij genus; vt indicauit Ambr. in Pſalm. 118. Octouar. 2. in princip. & optimè toto capite 10. lib. 1. de offic. *Pythagoras* (inquit) *ſuis ſilentium impoſuit: vt non loquendo loqui doceret. Dauid, vt loquendo magis diceremus loqui, quomodo enim ſine exercitio doctrina? aut ſine vſu profectus?* &c. quod latè per varia artium humanarum exempla proſequitur, & concludit. *Ita ergo, qui volunt diſcere cautionem loquendi, quod naturæ eſt, non negent, quod cuſtodiæ eſt exerceant.*

XVIII.
Vitantur maiora incommoda, quàm ex oppoſito ſequerentur.

Accedit, quòd per hanc, qualemcunque animorum remiſsionem maiora profectò vitantur incommoda in tota communitate. Cùm enim ſingulis ferè perſonis intermiſsio aliqua neceſſaria ſit, tam quoad labores corporis, quàm quoad ſanctum otium & ſilentium, ac ſolicitudinem, multo maior eſt hæc neceſsitas in tota communitate, quia non poteſt tota eſſe æquè fortis viribus corporis, aut ſpiritus, ſed plures in ea frequentius ſunt debiles, & infirmi. Vnde fit, vt niſi habeat communitas regularem aliquam, & ordinatam, ac certam intermiſſionem ſuis definitis temporibus, ac modo etiam à religione præſcripto; periculũ morale ſit, vt multi arbitrio ſuo relaxationem accipiant, & quidam inter ſe ſuo arbitrio ſecretam familiaritatem ineant; alij non abſque valetudinis periculo ſtatim ſomno indulgeant, alij modos alios recreationis inueniant: in quibus ſine dubio maiora incommoda regulariter miſceri poſſunt. Nec poſſet tota cõmunitas, vt numero 13. inſinuaui, omnibus his remediis priuari, & in perpetuo rigore contineri, ſine magna violentia, & coactione, quæ nec durabilis eſt, nec tantum fructum ſpiritualem afferre ſolet. Et ita licèt ex hac noſtra recreatione, quæ ſola commodior videtur, vt illo numer. 13. oſtendimus, aliquid incommodi ſequi poſsit, quaſi nihil æſtimandum eſt, comparatione eorum, quæ in oppoſito timeri poſſunt.

XIX.
Ad incommodum allatum in n. 12.

Eo vel maxime quòd incommoda, quæ obiiciũtur, vel nulla ſunt, vel præueniri moraliter poſſunt. Nam quo ad ſilentium attinet, fatemur eſſe maximum decus & cuſtodiam religionis, ſed in illo etiam eſt modus, & medium ſeruandum. Nam aliæ etiam religiones, ordinariè loquendo, non ſimpliciter ſilẽtium præcipiunt, neque omni tempore, ſed certis temporibus, ac locis, extra quæ facultas concedi ſolet modeſtè loquendi, & animos relaxandi; vt bene explicatur in regula monialium nomine S. Hieronymi cap. 22. Societas verò definitis temporibus, ac locis hanc facultatem concedit, extra tempora verò recreationi aſsignata, ſilentium ita ſeruare præcipit, *vt nemo loquatur niſi obiter, & perpaucis, aut de rebus neceſſariis*, vt in regula 26. ex communibus dicitur, & per ſequentes regulas optimè explicatur. Deinde tempus duarum horarum, conſiderata diſtributione earum, & occaſione, ac neceſſitate, non poteſt videri nimium: tum quia ante quamlibet ex his horis recreationis antecedere ſolent ſex, vel ſeptem horæ, in quibus continuè exercitiis ſpiritualibus, aut ſtudiis, aut miniſteriis erga proximos inſiſtitur; tum etiam, quia poſt prandiũ, quantumuis temperatum, ad minimum vnius horæ tempus neceſſariũ eſt, vt poſsit animus ſine magno corporis detrimento ad grauiores occupationes redire. Ideo enim, vt dixi numero 13. tempus illud electum eſt. Nec refert, quòd in aliquibus religionibus in eo tempore ſilentium commendari ſolet, vt patet ex regula S. Benedicti cap. 48. & in regula, Monach. nomine S. Hieronymi cap. 38. & Pachomius in ſua regula 14. inquit: *Si egreſſus fueris à cibo, ne loquaris in redeundo, donec ad locum tuum reuertaris.* Sunt enim diuerſa inſtituta, & in ordine ad diuerſos fines, aut pro temporum, ac circumſtantiarum diuerſitate poteſt vnum, vel alterum expedire: con-

conſideratis autem fine, & occupationibus Societatis, hoc medium exiſtimamus eſſe illi magis accommodatum.

XX. *Ad 2. incõmodum in eodem n 12.* Quam ob rem non poteſt illud cenſeri multiloquium, in quo non ſolet deeſſe peccatum: nam illud dicitur de multiloquio ſuperfluo, & incauto; illud autem nec ſuperfluum eſt, ſed de ſe moderatum & ſperandum eſt à viris religioſis, non temerè, nec incaute fieri. Præſertim, quia ex parte religionis maxima adhibetur cura, vt & materia illi conuerſationi præſcripta ſit, vt diximus in fine numer. 17. ita vt, & leuare poſsit animos, & neminem offendere, & loquentes, ac audientes ædificare: & modus ſit etiam religioſus, ac moderatus, & vt contentiones, ac verborum pugnæ vitentur. Ac denique *attenditur* (quod D. Thom. dict. q. 168. art. 2. conſulit) *ne grauitas animæ totaliter reſoluatur.* Vbi ex Ambr. 1. officior c. 20 ſimile documentum adducit, *caueamus ne dum relaxare animum volumus, ſoluamus omnem harmoniam, quaſi concentum quendam bonorum operum.* Cui conſonat elegans ſententia Baſilij in conſt. monaſt. c. 13. *vitandæ omnes omnino in ſermone facetiæ, & ſcurrilis dicacitas, ſicut,* &c. Et infrà, *ſi vſus inciderit aliquando, vt remittendæ aliquantulum triſtitiæ cauſa, ſermone ad hilaritatem excitemur, danda omnino operæ eſt, vt ſpirituali lepore refecta ſit oratio noſtra, & Euangelico ſale condita, vt rectæ, quæ interius ſit ſapientiæ gratum foras odorem aſpiret, dupliciterque auditorem, & animi relaxatione, & intelligentiæ feſtiuitate delectet.* Idem quoque monet Clem. Alexandrinus lib. 2. Pædago. cap. 5. *Studij* (inquit) *noſtri acrimoniam, & nimium intenſam vehementiam moderatè remittentes, non autem inconcinne diſſoluentes.* Et in opere ad fratres de monte Dei apud Bernard. ſatis ante medium, ita habetur. *Non tam quod animum delectando ad horam detineas, quàm quòd pro ſpiritualibus ſtudiis delectationem cõſerues, & nutrias, in quo remittatur ad horam animus, non reſoluatur.*

Conſule inſtructionem 14 pro renouatione ſpiritus c 9.

XXI. *5. Medium mutua communicatio inter abſentes per literas.* Nec ſolum contenta eſt Societas ea communicatione, quæ animos eodem loco habitantium in vnum cor, & animum coniungat, ſed etiam abſentibus fratribus illam conſulit literarum communicationem, quæ ad eundem finem inſeruiat. Vnde S. P. N. Ignatius 8. p. conſt. c. 1. §. 9. de mediis ad hanc vnionem totius Societatis ſcribens, *magnopere* (inquit) *etiam iuuarit literarum vltro citroque miſſarum inter inferiores, & ſuperiores frequens commercium, & crebro alios de aliis certiores fieri, ac audire, quæ ex variis locis ad ædificationem, & eorum quæ geruntur cognitionem afferuntur.* Extat etiam hac de re inſtructio data an. 1594. præſcribens modum in his literis tenendum, conſonatque huic inſtitutioni quod Baſilius ſcribit in regulis moralibus reg. 70. c. 15. *Qui Dei beneficio rectè aliquid fecerit, is cæteris quoque notum facere illud debet, vt Dei gloria crebrior efficiatur.* Affertque de hoc Apoſtolorum exempla Actor. 14. Epheſ. 6. Vnde idem Baſil. epiſt. 55. ad Ambroſium, inter magna Dei dona numerat, *quòd quàm longiſſimè propter locorum diſtantiam ſeiunctis, per literarum alloquium mutuo coaleſcere dedit.* Et infra illum excitat ad hoc neceſſarium charitatis officiũ. *Quod dilectionis* (inquit) *erga nos fundamentum iecisti, in ipſam ſtructuram aſſiduitate mutui noſtri alloquij excitare, ac prouehere ſtude. Nam hoc pacto ſpiritu poterimus coniuncti eſſe, licet terreſtri habitatione quàm longiſſimè alter ab altero diſſiti ſimus.* Hinc etiam antiqua fuit in Eccleſia conſuetudo, vt eſſent inter fideles communicatoriæ (ſic enim eas appellabant) literæ, quibus inuicem inter ſe catholici communicare, & fidei ſuę teſtimonium præbere ſolebant, de quibus mentionem facit Optatus l. 2. de ſchiſmat. Donatiſt. & Auguſt. epiſtola 163. ad Eleuſium.

Atteſtatur & priſca fidelium conſuetudo.

XXII. *Vltimum medium au-* Vltimò finis ipſe, & miniſteria Societatis, & hanc vnionem maximè requirunt, & ad illam valde iuuant. Eſt enim Societatis finis animarum ſalutem procurare, & cõſequenter miniſteria poſtulat huic fini accommodata. Hinc ergo in primis fit, vt quilibet de Societate prius, & impenſius procurare, & deſiderare debeat ſuorum fratrum ſalutem, quàm externorum; quia charitas ordinatiſsima eſt: vnde ſicut inclinat ad quærendam prius propriam ſpiritualem ſalutem, quàm alienam; ita etiam inter alios prius intendit, & quærit ſalutem ſpiritualem, ſpiritualium fratrum, totiuſque corporis Societatis, quá externorum. Et hinc oriri debet ſumma illa cura, ac diligentia quam Prælati Societatis de ſpirituali profectu ſuorum filiorum habere debent. Hinc etiam ortum habuit illa regula Societatis, *vt omnes parati ſint ab aliis corrigi, & ad aliorum correctionem debita charitate iuuare:* & illa, *vt omnes in ſuis colloquiis, & ſermonibus ſe inuicem ad charitatem fraternam, & alias virtutes excitare procurent.* Ex his ergo actibus, & affectibus multum hanc vnionem augeri neceſſe eſt; nam, cũ omnes nihil tam deſiderent quam propriam ſalutem, & perfectionem, cum hoc deſiderium mutuũ in omnibus conſpiciant, & ab omnibus tam verbo, quàm exemplo iuuari ſe ſentiant, in mutuo etiam amore multum proficiẽt. Accedit quod omnes in zelo de ſalute animarum maximè conſpirare debent, & ſe inuicem ad hunc finem iuuare: ad hoc autem in primis neceſſe eſt, vt multum inter ſe ſint concordes, & vniti. Vt enim dixit eleganter Chryſoſt hom. 77. in id Ioan. 16. *vt ſint vnum, ſicut ego & tu vnum ſumus. Nihil eſt concordiæ, & mutuæ voluntati æquiparandum: vnus enim multiplex eſt. Si enim cõcordes ſint, duo vel decem non amplius erit vnus, ſed eorum vnuſquiſque ſit decuplum, & inuenies in decem vnum, & in vno decem.* & infrà, *Ecce dilectionis excellentia, quo pacto vnum inſeparabilẽ, & multiplicem reddit, & vnus in multis ſimul locis, in Perſide & Romæ eſſe poſſit, & quod natura non poteſt, dilectio poteſt.* Quod hactenus per diuinam gratiam in Societate mirum in modum experimur, faxitque Deus vt in perpetuum conſeruetur, & augeatur.

Item zelus quo conſpirant ſimul ad ſalutem animarum.

CAPVT IX.

Quibus mediis religioſi Societatis iuuentur ad virtutes ſolidas, infra Theologales, comparandas.

I. *Veras, ac ſolidas virtutes in ſuis filiis requirit S. Ignat.*

PRæter charitatem, cæteraſque Theologales virtutes, ac religionem quæ Deum ipſum, ſuo etiam modo, attingit, moralium omnium virtutum conuentus ad exactam animi perfectionem neceſſarius eſt; tantoque erit verior ac ſolidior perfectio, quáto hæ virtutes ſolidiores fuerint. Ideoque B. P. N. Ignatius filios ſuos de ſolidis virtutibus acquirendis, frequenter admonet 3. p. conſtit. cap. 1. §. 10. *Ad veras* (inquit) *ſolidaſque virtutes conſequendas inſiſtant, ſiue plures adſint ſpirituales viſitationes, ſiue pauciores, curent verò ſemper in via diuini ſeruitij progreſſum facere.* Et. §. 27. *Studium in quod incumbent, qui in domibus Societatis probantur, id eſſe debet, quod eos magis ad ſuperius dictam abnegationem ſui, & in virtutibus ac deuotione profectum iuuabit.*

II. *Quæ ſint veræ virtutes.* Veras autem virtutes appellat S. Ignat. quæ non in externa ſpecie, & opinione hominum, ſed in Dei conſpectu ex ſola intentione diuinæ glorię, & ipſius virtutis, ac honeſtatis affectu exercẽtur. *Quæ ſolidæ.* Solidæ autem virtutes dicũtur, quæ in vera animi humilitate, & contemptu rerum omnium temporaliũ, puroque Dei amore fundantur. Sic D. Auguſt. ſerm. 59. de tempore explicás illa Chriſti verba, *neſciat ſiniſtra tua, quid facit dextera tua. Quid eſt* (inquit) *neſciat ſiniſtra, quod facit dextera tua? niſi quod facit amor Dei, non corrumpat amor mundi.* Et infrà exponens illud, *Cùm oraueris intra cubiculum tuum,* &c. *Si temporalia*

quæris

quæris (inquit) *ſicut iam dixi, publica eſt oratio tua; ſi æterna quæris, ſecreta eſt oratio tua.* Ita ergo veræ, ac ſolidæ virtutes dicuntur, quæ ab affectu, & intentione rerum temporalium animum ſeparant, & in ſolo Dei, & æternorum bonorum amore fundantur. Quod elegantiſsimè declarauit Cyprianus lib. de Cardinalibus Chriſti operibus. cap. de Ieiunio, & tentatione, quod enim ipſe de ieiunio & corporis maceratione dicit, nos de quouis virtutis genere, verum eſſe intelligamus. *Virtutum* (inquit) *ſudoribus laus importuna ſe ingerit, & ſubtiliſſimis aculeis penetrans animam, dum extollit: emollit, & pungit, cum vngit: virtutem in hypocryſim vertit, & ſimpliciter inchoata peruertit. Quaſi tinea, quod integrum erat, rodit, & occupat, & ſanctitatis fundamenta euellit, & diſſipat.* Et infrà, *mens hoc veneno imbuta in miſeriis deliciatur, & occupata hac ſcabie, in vlceribus gloriatur. Religio fit ſuperſtitio, & ſuccedit ei ambitio ſubornata: extincto ſpiritu quatriduano cadaueri ſolum ſuperſunt exuuiæ, virtutis ſpecies exanimis, & ſimulacrum ſanctitatis.*

III. *Cur Societatis viris ſpecialiter commendentur hæ virtutes.*

Ex his autem cauſam, & rationem intelligere licet, ob quam cùm veræ, ſolidæque virtutes cuiuſuis gradus, & conditionis hominibus neceſſariæ ſint; ſpecialiter in hoc Societatis ſtatu commendentur? Primò quidem propter periculum, quia inter proximos frequenter verſamur, vt eos ad virtutis ſtudiũ excitemus; & ideo cauere maximè debemus, ne oſtentatione virtutis, potius quàm veritate, cõtenti ſimus, timere etiam debemus ne inanis gloria, quæ (vt Bernardus dixit) *virus virtutis eſt*, veritatem virtutis extenuet, aut corrumpat. Præterea in hoc ſtatu neceſſe eſt variis occaſionibus, ac tentationibus, & perſecutionibus virtutes omnes probari; quare niſi ſolidæ ſint, magna ruina timeri poteſt. Præſertim, quia, vt dicitur in eiſdem Societatis conſtitutionibus p. 10. §. 2. ad ipſummet finem auxilij animarum, & ad conſequendam æternam ſalutẽ efficaciſsimum medium eſt probitas, & virtus miniſtrorum eius, quia & per illos diſponuntur, vt à diuina manu, cuius eſt principaliter hoc opus, rectè gubernentur; & quia virtutum exempla plus proximum mouent, quàm verba, vt in eiſdem conſtitutionibus dicitur p. 7. c. 4. §. 2.

IV. Vnde tandem accedit, quòd in exteriori modo viuendi huius religionis, quantum ad victũ, & veſtitum ſpectat, nihil eſt ſingulare, quo proximos mouere, aut in admirationem rapere poſsit; quod alij religioſi auſteriorem vitam profitentes magna laude, & fructu præſtare ſolent, & ideo niſi religioſi Societatis veritate virtutum & magna prudentia, ac moderatione ſuarum actionum effulgeant, parũ hominibus lucere, ac prodeſſe poterunt: & niſi cum hac oſtenſione veræ, ac integrę virtutis ſoliditatem habeant, ſpiritum eorum extingui, & ſola virtutum ſimulachra (vt Cyprianus aiebat) relinqui ſit facile.

V. *Quibus mediis inſtruuntur ad eas comparandas.*

1. Eſt modus trium votorum in Societate.

Sed videamus quibus mediis ad has virtutes cõparandas alumnos ſuos Societas inſtruat. Multa quidem in ſuperioribus lib. 1. cap. 3. & toto lib. 4. adduximus; nam ea quæ de modo paupertatis huius religionis diximus, planè continent ſolidiſsima fundamenta cuiuſcunque perfectæ virtutis, quia planè tollunt ſolicitudinem omnium temporaliũ rerum, & omnem etiam occaſionem præſcindunt exceſſus, & voluptatis nimiæ, vel vanitatis in vſu illarum, Quæ verò de caſtitate diximus, magnam animi, & corporis puritatem generare valent. Denique perfectio obedientiæ, quam declarauimus, vnicum, & efficaciſsimum medium eſſe poteſt ad cæteras virtutes, cum ſoliditate, & veritate acquirendas: nam perfectè obediens ſoli Deo nititur, eiuſque regitur voluntate, quæ regula eſt omnis perfectionis. Præterquam quòd perfecta obedientia, ſine perfecta humilitate eſſe non poteſt: humilitas autem ſolidum fundamentum eſt cæterarum virtutum. Vtrumque paucis verbis (vt alia omittam) optimè complexus eſt Ioannes Climacus gradu 4. de obedientia, dicens, *vidi illic viros quinquaginta ferè annos in obedientiæ certamine egiſſe, à quibus cùm addiſcere orarem, quam ex labore iſto conſolationem, quem profectum inueniſſent: alij quidem in abyſſum humilitatis ſe iam perueniſſe dicebant, per quam bellum omne ſemper excluderent, ac ſuperarent. Alij ſenſum omnem laboris, & doloris in maledictis, & contumeliis ſe perfectè amiſiſſe dicebant.* Quo ſigno nullum poteſt eſſe maius perfectæ, ac probatæ virtutis.

VI. *2. Eſt oratio, & alii actus religionis.* *3. Eſt exercitium virtutum attinẽs ad proximos.*

Ad hæc virtutes, quæ Deum ipſum attingunt, actibus orationis, & religionis perficiuntur: de quibus quantus ſit vſus, quantaque cura in Societate, libro octauo oſtenſum eſt. Virtutes autem, quæ operantur circa proximum, in hoc verbo continentur, *diliges proximum ſicut teipſum.* Quæ dilectio, quàm ſit cordi Societati, & quot modis in ea exerceatur ſatis perſpicuum eſt, & in ſequenti libro dicetur copioſe, & ideo nihil hic agimus de virtutibus iuſtitiæ, tam commutatiuæ, quàm diſtributiuæ, & ſi quæ aliæ ſunt illis annexæ; quia hæ cum in ſuis ordinariis actibus magis ſint neceſsitatis, quàm conſilij, ſupponuntur potius, quàm docentur in religioſo ſtatu; & præſertim in illo, in quo quantum rerum temporalium contemptus præcipitur, tantum proximorum dilectio commendatur. *4. Eſt virtutes moderantes affectum & ſenſuum voluptates.* Aliæ denique ſunt virtutes, quæ hominem in ſeipſo componunt, ac moderantur, quarum ſoliditas ex duobus affectibus maximè pendet, ſcilicet ex contemptu honoris, cui vera humilitas reſpondet, & abſtractione à corporis voluptatibus, quæ ſenſuum omnium perfectam mortificationem poſtulat; de his enim duobus dictum legimus B. Franciſco, *Amara pro dulcibus ſume, & teipſum contemne, ſi me vis agnoſcere.*

Qua ratione Societas curet affectum honoris moderari in ſuis religioſis.

VII. *1. primò curat Societas, remouendo à muneribus honorificis.*

In affectu honoris moderando, & humilitate nutrienda, magna ex parte inſtitutum Societatis verſatur. Huc enim in primis tendunt omnia, quæ de non ambiendis dignitatibus, in ſuperioribus lib. 6. à cap. 7. diximus. Deinde non ſolùm dignitates, ſed etiam omnia alia munera, quæ honoris ſpecimen præ ſe ferunt, etiam ſi oneris, & laboris ſint, non licet in Societate procurare, & multo minus extra Societatem. Vnde ob hanc cauſam ablata eſt occaſio obtinendi cathedram in publicis vniuerſitatibus, per publicas oppoſitiones, ſeu congreſſus, ac ſuffragia, vt declaratum eſt in ſuperioribus. Et ob eandem gradus magiſtrorum, aut Doctorum, nec à ſubditis procurari permittuntur, nec à ſuperioribus intuitu dignitatis concedi, ſed ſolùm vbi neceſsitas, vel vtilitas proximorum poſtulauerit. Et tunc etiam non admittuntur loca certa ſingulorũ, vt ab omni ambitionis ſpecie recedatur, vt in conſtitutione dicitur, & ſuprà citato libro 6. tractatum eſt.

VIII. *Item non curando antiquitatis vel meritorũ præeminentiam in religione*

Atque huc etiam ſpectat, quòd inter religioſos Societatis nullum ius anteceſsionis, aut præeminẽtiæ ex antiquitate, vel ex muneribus, acquiritur in ſedendo, in ratione victus, aut veſtitus, vel in priuilegiis, aut exemptionibus ab obſeruantia cõmuni: ſed ſolùm habetur ratio neceſsitatis, generatim loquendo. Nam quoad ſedendum in Refectorio ſacerdotali dignitati aliquid defertur; vt ſacerdotes omnes ſimul, & digniori loco ſedeant, nullo tamen inter ipſos antiquitatis ordine ſeruato, ſicut neque inter cæteros inter ſe, vt habetur in can. 30. 1. Congreg. quod ad humilitatis profectum vtile eſſe, & conſentaneum conſilio Chriſti D. monentis, vt in

conuiuio nouiſsimum locum vnuſquiſque affectet, docuit optimè Baſil. reg. 21. ex fuſioribus. Solùm in congregationibus generalibus, & prouincialibus ordo antiquitatis in ſedendo ſervatur; id verò non tam propter honorem perſonarum, quàm propter bonum ordinem in illo actu neceſſarium, & maximè vt ſuffragia priùs à prouectioribus, magisq; expertis proferantur; ſuperioribus etiam honorabilior locus ſemper debetur, quia decentia dignitatis, & reuerentia illis debita illa poſtulat: in reliquis verò, quæ ad perſonalem commoditatem pertinent, cæteris æquales ſunt. Hæc autem omnia, atq; tanta, tàmque perpetua vitæ communitas planè requirunt magnã animi moderationem, ſolidamque virtutem; alioqui diu tolerari & conſeruari nõ poſſet. Nam, vt in ſimili dixit Baſil. epiſt. ad Canonicam. *Hæc quidem dum ſimpliciter hoc modo dicuntur, leuia videntur, ac nullius penè difficultatis, eiuſmodi ſunt tamen, in quibus ſeruandis magna opus eſſe contentione, ipſe nos vſus docuerit.*

IX. *Secundo id curat per humilitatis exercitium internum.*

Hæc, & alia id genus multa in Societate diligentiſsimè obſeruantur, vt omnis ambitionis occaſio, omneque humilitatis impedimentum penitus auferatur. Quia verò hoc ſatis non eſt, ſine frequenti humilitatis exercitio, tam interno, quàm externo, vt prudenter ſancti, & religionum inſtitutores tradiderunt Baſil. q.98. ex breuioribus, Bernardus epiſt.47. Bonau. in ſpeculo diſciplinæ c.5. vtrumque exercitium frequens in Societate exiſtit, & primò teſte D. Benedicto cap.1. ſuæ regulæ, primus humilitatis gradus eſt propriæ volũtatis abnegatio. Nam, vt ait Caſsianus libro quarto de inſtit. renunciatione cap. 8. Humilitatem cordis veram, nemo acquirere poteſt, qui priùs voluntatem propriam non didicerit renunciare. Hic autem humilitatis gradus optimè perficitur, quando non ſola voluntas; ſed etiam iudicium alterius iudicio ſubmittitur. Sicut enim ſuprema hominis excellentia in intellectu poſita eſt, ita ſupremus humilitatis gradus in illius ſubmiſsione, & ſubiectione conſpicitur. Quantum verò huius internæ humilitatis exercitium in Societate commendetur, in ſuperioribus latè eſt declaratum libro quarto ca.14. & 15. & verba illa conſtitut. ſatis oſtendunt. 3. part. cap. 1. §.23. *conentur interius reſignationem, & veram abnegationem propriæ voluntatis, & iudicij habere.* Quod adeo neceſſarium in hoc inſtituto iudico; vt cenſeam in hoc maximè habere locum, quod Caſsian. dicto capite octauo dixit. *Nec cum fratribus vnitatem perpetuam, nec firmam diuturnamque poſſe habere concordiam, ſed nec in cœnobio quidem poſſe diutius perdurare eum, qui voluntatem ſuam non didicerit ſuperare.* Sic enim longa experientia didici, non poſſe quempiam, aut quietũ in Societate viuere, aut diu in ea permanere, qui voluntatem & iudicium moderari, frangere, ac frequenter abnegare non didicerit.

Tale exercitium in quibus actibus cernatur,

Cernitur itẽ in danda ratione conſcientiæ.

Huc accedit exercitium aperiendi conſcientias proprias ſuperioribus, omniumque conſiliorũ ſuorum, imò & cogitationum rationem reddere. Quod eſſe opus magnæ humilitatis, & ad illam cõparandam aptiſsimum, docet etiam Caſsianus dicto lib.4.c.9. Tanti verò æſtimat Societas hoc exercitium, vt eſſe vnum ex ſubſtantialibus ſui inſtituti, in vltima generali congregat. declarauerit: quæ res integram poſtulat diſputationem, quam inferius libro decimo tractando de regimine Societatis proſequimur.

X. *Curat rursũ per exercitiũ externum ipſius humilitatis.*

Venio ad exteriores actiones humilitatis, quæ humilitati comparandæ, nutriendæ, augendæ & conſeruandæ maximè neceſſariæ ſunt. Nam, vt egregiè dixit Chryſoſtom. homil.58. ad populum, vitam ſanctorum Monachorum deſcribens, *Ipſa opera modeſte ſe gerere docent, & excandeſcere non permittunt. Quis enim quæſo terram fodiens, & irrigans, & ſportellas, ac ſaccum texens, vel alia quædam huiuſmodi tractans vnquam altum ſapiet? Quis autem in paupertate viuens, & pugnans cum fame, tali morbo laboret? nemo. Propterea facilis eſt illis humilitas.* Hac igitur ratione in inſtitutione religioſorum Societatis hoc primum iacitur fundamentum, & in annis probationis in humilioribus officiis, & operibus diligentiſsimè exercentur, vt conſtat ex vſu, & ex ſuperius dictis libro ſecundo capit. quinto de probatione nouitiorũ, & ex capite quarto Examinis §.28. vbi hoc inprimis ingreſſuris proponitur. Nam, vt Bernard. egregiè dixit epiſtola 87. *Humilitas totius eſt ſpiritualis fabricæ fundamentum: humiliatio autem via eſt ad humilitatem, ſicut patientia ad pacem, lectio ad ſcientiam.* Et in eandem ſententiam Cyprian. de Natiuitat. Domin. Chriſti humilis in hunc modum ingreſſum contemplans. *Hic eſt* (inquit) *primæ religionis introitus, ſicut in mundum primus Chriſti ingreſſus, vt quicunque piè vult viuere, humiliter de ſe ſentiat, neque ſupra ſe in mirabilibus ambulare præſumat. Fundamẽtum ſanctitatis ſemper fuit humilitas, nec in cœlo ſtare potuit ſuperba ſublimitas. Hanc primam gratiam ingrediens mundum noſter paruulus attulit, & à cunabulis nos ſibi conformes fieri volens, teneri voluit in vita, quod exhibuit in perſona.*

Tum tempore nouitiatus.

XI. *Tum etiam tempore ſtudiorum.*

Quia verò iuxta inſtitutum Societatis neceſſe eſt ad altiora miniſteria, & ad actus etiam hierarchicos exercendos diſponi, ac præparari; ideo non poſſunt diu ac continuò in his humilioribus miniſteriis religioſi eius occupari. Nihilominus tamen, nunquam exercitium humilitatis tum in actibus, tum in aliis exterioribus ſignis prætermittitur, ſed pro ratione ætatis, officij, ac neceſsitatis, ſingulis accommodatur. Hinc fit vt ſtudiorum tempore aliqua etiam humilitatis officia, quæ non ſtudiorum contentionem, ſed eorum elationem remittant, interim exerceantur. iuxta cap. ſextum quartæ partis conſtitut. liter. B. & C. & alias Societatis regulas. ſimiliter ob eundem finem vilioribus veſtibus induti aliquando publicè incedunt, & paupertatis, ac humilitatis indicia, ac miniſteria exhibent, iuxta regul. vigeſimamnonam Rectoris, & iuxta conſilium Baſilij in conſtitutione monaſterior. capite vigeſimoquarto dicentis, *debet pietatis cultor viliora munera magno cum ſtudio, magnaque cum animi alacritate ſuſcipere, ſciens nihil minutum eſſe, quod Dei cauſa fiat: ſed grande & ſpirituale, & eiuſmodi, vt cœlum nobis conciliet. Quamobrem, licet communibus vtilitatibus inſeruientia ſarcinaria ſequi iumenta oporteat, recuſare tamen non debet.* Et c.31. de veſtimentis ait; *non elegantiora, ſed quæ viliora, nobis ſunt eligenda, vt in hac re etiam animi noſtri humilitatem ſignificemus,* &c. Et ſimilia habet reg. 168. ex breuioribus.

XII. *Tum etiam post studia in anno probationis.*

Ob hanc ergo cauſam hoc humiliationis opus, & exercitium, non tantùm nouitiatus, vel ſtudiorũ tempore durat; ſed poſt finita ſtudia, iterum quaſi inſtauratur, & renouatur, & per annum integrum principaliter exercetur, iuxta 5.p. conſtit. c.2 §.1. vbi de ſcholaribus finitis ſtudiis dicitur, debere in vltima probatione ſua, *in ſchola affectus diligentius ſe exercere, & in rebus ſpiritualibus, & corporalibus, quæ ad profectũ in humilitate, & abnegatione vniuerſi amoris ſenſualis, voluntatis, & iudicij proprij, & ad maiorem Dei cognitionem, & amorem conferunt, inſiſtere.*

XIII. *Denique [illegible] reliquo [illegible] tempore.*

Denique etiam per totam vitam hoc exercitium durat, & hac ratione in ipſis miniſteriis, vt in ſuperioribus lib.2.c.5.num.8. vidimus, nunquam vilia, & abiecta recuſantur, ſed libentius aſſumenda ſunt, vt omnes de Societate monentur, in examine c.4.§.28. & 3.p. conſtit. c.2.§. 22. Ideoque nulla miſericordiæ opera in hoſpitalibus, carceribus, &c. fugere debent, iuxta 7.p. conſt. c.4.§.9. & tandem eruditio puerorum, cum Chriſtiana doctrina, adeo in Societate cõmendata eſt, vt ſit vna ex præcipuis obligationibus profeſſorum, cùm tamen non paruum humilitatis exercitium includat: quia, vt Auguſtin.

attigit

attigit li. de catechizandis rudibus cap. 10. in huiuſmodi munere illud maximè ſolet hominem tædio afficere, quòd pueros Chriſtianis rudimentis imbuere vilis ſermo, abiectuſque videatur. Vnde ad illud opus alacriter ſuſcipiendum neceſſarium eſſe iudicat Chriſto D. conformari, *qui factus eſt infirmus, vt infirmos lucrifaceret. Quomodo enim paratus eſſet impendi pro animabus eorum, ſi eum pigeret inclinari ad aurem eorum. Hinc ergo* (ait) *factus eſt paruulus in medio noſtrum, tanquam nutrix fouens filios ſuos.* Eſt ergo opus illud ſicut magnæ charitatis, ita etiam magnæ humilitatis, quibus duabus virtutibus, maximè indigẽt operarij Societatis. Vnde elegantiſsimè Auguſtinus citato loco ita concludit. *Si delectat intellectus in penetralibus ſynceriſſimis hoc etiam intelligere delectet, quomodo charitas, quanto officioſius deſcendit in infima, tanto robuſtius recurrit in intima per bonam conſcientiam, nihil quærendo ab eis ad quos deſcendit, præter eorum ſempiternam ſalutem.*

Qua ratione curet Societas motus ſenſuum in ſuis religioſis moderari.

XIV. Supereſt dicendum de cæteris virtutibus, quæ corporis ſenſus, ac voluptatem moderãtur; de quibus ſigillatim dicere operoſum eſſet, & minimè neceſſarium: quia multa ſunt in ſuperioribus lib. 1. c. 3. & lib. 4. c. 3. dicta de caſtitate, temperantia, ac totius vitæ moderatione, quæ harum virtutum perfectionem exigunt. Satis ergo nunc erit pauca generatim attingere, ſub mortificationis ratione; illa enim ſine dubio, omnium virtutum mater eſt; ideoque in Societatis inſtituto præcipuum quodammodo locum ſibi vendicat: adeo vt S. P. N. Ignatius eam quodammodo diuturnæ orationi, ac contemplationi præponeret, vt in lib. 5. vitæ eius refertur. Vnde in examine cap. 4. § 44. ſic inquit, *Diligenter animaduertant oportet ſummi momenti id eſſe ducendo in conſpectu creatoris, ac domini noſtri, quantopere viuet, ac conferat ad vitæ ſpiritualis profectum omnino, & non ex parte abhorrere ab omnibus, quæ mundus amat, & amplectitur, & admittere, & concupiſcere totis viribus, quidquid Dominus noſter Ieſus Chriſtus amauit, & amplexus eſt.* Et in §. 46. addit, *vt melius ad hunc perfectionis gradum in ſpirituali vita tam pretioſum perueniatur, maius, ac impenſius ſtudium ſit quærere in Domino maiorem ſui abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad fieri poterit, mortificationem.* Et c. 6. §. 6. *ſolicitè in abnegationis ſui ipſius profectum, & virtutum ſtudium incumbendo.* Et in particulari mortificatio in victu, veſtitu, & ſimilibus commendatur 3. p. conſtit. c. 2. §. 3. Et in declaratione lit. C. dicitur, *veſtitus ratione, ad mortificationem, & abnegationem ſui, & ad mundum eiuſque vanitatem ſub pedibus conculcandam iuuantur.* Solumque additur habendam eſſe rationem finis Societatis, & neceſsitatis naturæ, quã ipſamet ratio virtutis poſtulat.

Senſuum mortificatio maximè cõmendata in Societate.

Quibus ſanè omnibus valde conſentanea ſunt, quę Baſil. & alij Patres religionum inſtitutores paſſim docent; præcipuè verò libet conferre Baſilij monita cum regulis S. Ignatij. Ille enim ſic dixit, ſerm. de abdicat. rerum. *Appetitionem, locutionem, auditionem, reſponſionem, omnia iſta vtilitate metitor.* Ignatius autem 3. p. conſtit. c. 1. §. 4. & in Summar. §. 29. *omnes diligentiſſime curent portas ſuorum ſenſuum, oculorum præcipue, aurium, & linguæ, ab omni inordinatione cuſtodire.* Baſil. in eodem ſerm. temperantiam valde commendat, & præcipuè vitandas (ait) clandeſtinas eſitationes, vt ipſe loquitur. Ignatius verò 3. p. conſtit. c. 1. §. 5. *In refectione corpus curandum eſt, vt temperantia, modeſtia, & decentia interius, & exterius obſeruetur*: & additur in reg. 16. ex communibus, *vt ſine facultate ſuperioris nemo extra conſueta tempora bibat, nec extra domum cibum ſumat.* Vbi non additur, extra domum, quia domi id liceat extra conſueta tempora, ſed quia ex generali obligatione paupertatis, id erat manifeſtum, quæ ratio non ita vrgebat extra domum, & facile poſſet id fieri titulo vrbanitatis, niſi eſſet prohibitum. Præterea idem Baſil. reg. 16. 17. 18. & 19. ex fuſius diſputatis ſub nomine *continentiæ* totam corporis mortificationem ſumma prudentia, & religione, commendat: quæ in Societatis inſtituto in locis citatis, & aliis innumeris & (quod magis neceſſarium eſt) in vſu & praxi planè conſpicio. Satis ergo (vt exiſtimo) conſtat inſtitutum hoc aptiſsimum eſſe ad virtutes omnes in magna perfectione comparandas, ſi pro dignitate, & ſtatus obligatione ſeruetur.

XV. *Baſilij monita, & Ignatij mirè concinunt.*